

Lagrådsremiss

Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och doktorander samt åtgärder för att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 27 januari 2026

Johan Forssell

Karl Rahm
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen lämnas förslag som syftar till att dels förbättra förutsättningarna för utländska forskare och doktorander att verka i Sverige, dels motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier. Det handlar bl.a. om följande.

- Doktorander ska kunna beviljas uppehållstillstånd för forskning.
- Forskare och doktorander ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd snabbare.
- Forskare och doktorander ska kunna beviljas längre uppehållstillstånd för att söka arbete efter slutförd forskning eller slutförda studier.
- Möjligheterna för forskare och doktorander samt deras familjemedlemmar att ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige utökas.
- Möjligheterna att arbeta med ett uppehållstillstånd för studier begränsas.
- Kraven skärps på godtagbara framsteg i studierna och för att byta från ett uppehållstillstånd för studier till bl.a. uppehållstillstånd för arbete.
- Fler möjligheter till återkallelse av uppehållstillstånd för familjemedlemmar till studerande införs.

I lagrådsremissen föreslås även en ny lag med särskilda bestämmelser om beviljande av uppehållstillstånd för s.k. massflyktingar från Ukraina.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 11 juni 2026.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om uppehållstillstånd i vissa fall för utlännningar med tillfälligt skydd	5
2.2	Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	7
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare	18
3	Ärendet och dess beredning	20
4	Nuvarande regler	21
4.1	Upphållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier	22
4.2	Förlängning av tillståndstiden och återkallelse av tillstånd	22
4.3	Familjemedlemmar	23
4.4	Förutsättningar för permanent uppehållstillstånd	24
5	Behovet av ändrade regler	24
6	Förbättrade förutsättningar för utländska forskare och doktorander att verka i Sverige	27
6.1	Doktorander ska kunna ansöka om uppehållstillstånd för forskning	27
6.2	Permanent uppehållstillstånd	32
6.2.1	Permanent uppehållstillstånd bör kunna beviljas tidigare	32
6.2.2	Vissa tidsbegränsade uppehållstillstånd bör kunna återkallas till förmån för ett permanent uppehållstillstånd	37
6.3	Upphållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförd utbildning på forskarnivå	40
6.4	Nationell visering för forskare och doktorander	43
6.5	Utökade möjligheter att ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige	44
7	Åtgärder för att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier	50
7.1	Begränsning av möjligheterna att arbeta med uppehållstillstånd för studier	50
7.2	Skärpt krav på godtagbara framsteg i studierna	55
7.3	Skärpta krav för att byta från ett uppehållstillstånd för studier till ett uppehållstillstånd på annan grund	58
7.4	Fler möjligheter till återkallelse av uppehållstillstånd för familjemedlemmar	61
7.5	Skyldighet att anmäla adress	65
7.6	Ett krav på sökanden att visa upp vissa handlingar bör inte införas	68

8	Upphållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd.....	71
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	79
10	Konsekvenser.....	81
11	Författningskommentar.....	87
11.1	Förslaget till lag om uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd.....	87
11.2	Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	89
11.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare	102
Bilaga 1	Student- och forskardirektivet	104
Bilaga 2	Sammanfattning av departementspromemorian Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter (Ds 2024:31).	141
Bilaga 3	Promemorians lagförslag.....	142
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	157

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd,
2. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
3. lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller särskilda bestämmelser om beviljande av uppehållstillstånd med anledning av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs.

Lagen gäller för en utlänning som till följd av genomförandebeslutet har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716).

2 § Lagen ska tillämpas i stället för utlänningslagen (2005:716) i den utsträckning som denna lag avviker från utlänningslagen.

Återkallelse av uppehållstillstånd på egen begäran

3 § Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) får, på utlänningens begäran, återkallas för en utlänning som beviljas

1. ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete enligt 5 kap. 10 § utlänningslagen i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket utlänningslagen eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § utlänningslagen,

2. ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 1 eller 3 § utlänningslagen, eller

3. ett EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 § utlänningslagen.

4 § Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) får, på utlänningens begäran, återkallas för en utlänning som beviljas ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i 3 §.

När en ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord

5 § En ansökan om ett sådant uppehållstillstånd som avses i 3 § 1–3 eller ett uppehållstillstånd som familjemedlem enligt 4 § får göras och bifallas även om utlänningen befinner sig i Sverige.

Om utlänningens uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen (2005:716) har löpt ut när ansökan prövas gäller det som sägs i första stycket om bifall till ansökan enbart om ansökan har gjorts inom giltighetstiden för tillståndet.

Denna lag träder i kraft den 11 juni 2026.

2.2 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om utlänningslagen (2005:716)²

dels att nuvarande 7 kap. 7 g § ska betecknas 7 kap. 7 h §,

dels att 5 kap. 5, 18 och 18 a §§, 5 b kap. 7, 8, 15, 18, 20 och 22 §§, 6 a kap. 4, 5 och 11 §§, 6 b kap. 15 § och rubriken före 5 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 5 b kap. 29 och 30 §§, 7 kap. 7 g och 7 i §§ och 21 kap. 9 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Uppehållstillstånd på grund av arbete, utbildning på forskarnivå, näringsverksamhet eller försörjning på annat sätt

Uppehållstillstånd på grund av arbete, *forskning*, utbildning på forskarnivå, näringsverksamhet eller försörjning på annat sätt³

5 §⁴

Ett permanent uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft

1. uppehållstillstånd för arbete eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete, eller

2. uppehållstillstånd för studier som avser utbildning på forskarnivå.

1. uppehållstillstånd för arbete,

2. uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller utbildning på forskarnivå,

3. ett av Sverige utfärdat EU-blåkort,

4. ett av Sverige utfärdat ICT-tillstånd eller ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse, eller

5. ett av Sverige utfärdat tillstånd för säsongarbete.

Ett permanent uppehållstillstånd får även beviljas en utlänning som sedan minst två år har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för

Ett permanent uppehållstillstånd får även beviljas en utlänning som sedan minst

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au-pairarbete, i lydelsen enligt direktiv 2021/1883.

² Senaste lydelse av 7 kap. 7 g § 2024:1220.

³ Senaste lydelse 2022:303.

⁴ Senaste lydelse 2022:303.

näringsverksamhet, om verksamheten är etablerad.

1. två år har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för näringsverksamhet, om verksamheten är etablerad, eller

2. tre år har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, utbildning på forskarnivå eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort.

Upphållstillstånd får beviljas en utlänning som har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning.

I 7 och 8 §§ finns bestämmelser om särskilda krav för permanent uppehållstillstånd.

Lydelse enligt lagrådsremissen Föreslagen lydelse
Inhibition av verkställigheten – en
ny ordning för vissa utlänningar
vid tillfälliga verkställighetshinder

18 §⁵

En utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flyktning eller alternativt skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 §,

2. utlänningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med stöd av 3 eller 3 a §,

4. utlänningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 d §,

8. följande villkor är uppfyllda:

a) utlänningen ansöker om förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, för arbete som har beviljats enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket, eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a §,

b) utlänningen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket och ansöker om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a § eller tvärtom inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda, eller

c) en ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i a eller b, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt de bestämmelser som anges där,

9. utlänningen har ett uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar *30 högskolepoäng* eller fullföljt *en termin* vid *forskarutbildning* eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,

9. utlänningen har ett uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 § och antingen slutfört *en högskoleutbildning* som avser studier som motsvarar *minst två terminer* eller fullföljt *minst två terminer* vid *en utbildning på forskarnivå* eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller

11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Första stycket gäller inte heller en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt 9 §, om ansökan avser ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a § och ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 20 § samt 12 kap. 16 b, 16 c, 16 e, 16 g, 17 a, 17 c och 18–20 §§.

I 7 § lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2021–19 januari 2025.

18 a §⁶

Det som föreskrivs i 18 § första stycket gäller inte för en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd enligt 5 § första stycket eller uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § om han eller hon har ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongsarbete.

Det som föreskrivs i 18 § första stycket gäller inte för en utlänning som ansöker om *permanent* uppehållstillstånd enligt 5 § första *eller andra* stycket. *Inte heller gäller det som föreskrivs i 18 § första stycket för en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § om han eller hon har ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongsarbete.*

En ansökan om uppehållstillstånd efter inresan i Sverige får även bifallas för en familjemedlem till en utlänning som avses i första stycket om utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt de bestämmelser som anges där.

5 b kap.

7 §⁷

En utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd enligt 1 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförd forskning, om inte något annat följer av 9–11 §§ och utlänningen

En utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd enligt 1 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av *minst* ett år *och högst 18 månader* efter slutförd forskning, om inte något annat följer av 9–11 §§ och utlänningen

1. avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här, och

2. kan visa ett intyg från forskningshuvudmannen om att forskningen har slutförts.

Första stycket gäller även för en utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd för forskning utfärdat av en annan EU-stat och som under giltighetstiden för det tillståndet har vistats i Sverige för att utföra en del av sin forskning här enligt 2 eller 13 §.

8 §⁸

En utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd enligt 3 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförda studier, om inte något annat följer av 9–11 §§ och utlänningen

⁶ Senaste lydelse 2024:1220.

⁷ Senaste lydelse 2019:1208.

⁸ Senaste lydelse 2019:1208.

1. har slutfört en högskoleutbildning och utbildningen avser studier som motsvarar minst två terminer,
2. avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här, och
3. har ett examensbevis eller utbildningsbevis som avser den slutförda utbildningen.

Första stycket gäller även för en utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning utfärdat av en annan EU-stat och som under giltighetstiden för det tillståndet har vistats i Sverige för att bedriva en del av sina studier här enligt 14 §, om studierna som bedrivits här motsvarar minst två terminer på en högskoleutbildning.

Första stycket gäller också för en utlänning som har slutfört en utbildning på forskarnivå. Tillståndstiden ska då bestämmas till minst ett år och högst 18 månader. För en sådan utlänning gäller inte kravet i första stycket 1.

Lydelse enligt prop. 2025/26:87

Föreslagen lydelse

15 §

En utlänning som vill ha ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3–6 §§ ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i Sverige. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller inte om
utlänningen

Första stycket gäller inte om

1. ansöker om förlängning av ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3 §,

2. har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 4 § eller ett uppehållstillstånd enligt 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid *forskarutbildning* och på annan grund ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1, 3 eller 4 §,

3. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § eller ett EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 §, och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för *studier* på forskarnivå enligt 3 §

1. *utlänningen* ansöker om förlängning av ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3 §,

2. *utlänningen* har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 4 § eller ett uppehållstillstånd enligt 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid *utbildning på forskarnivå* och på annan grund ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1, 3 eller 4 §,

3. *utlänningen* har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § eller ett EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 §, och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för *utbildning* på forskarnivå enligt

inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda, *eller*

4. har ett uppehållstillstånd enligt 7 eller 8 § och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för *studier* på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet.

3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda,

4. *utlänningen* har ett uppehållstillstånd enligt 7 eller 8 § och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för *utbildning* på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet,

5. *utlänningen* har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2, 7 eller 8 § eller enligt 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid utbildning på forskarnivå, och ansöker om uppehållstillstånd enligt 1 § eller för utbildning på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet, *eller*

6. *det finns synnerliga skäl.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §⁹

En förlängning av tillståndstiden för ett uppehållstillstånd enligt 1–3 §§ får vägras om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4.

En förlängning av tillståndstiden för ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också vägras om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier.

En förlängning av tillståndstiden för ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också vägras om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier *eller om utlänningen har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd.*

20 §¹⁰

En familjemedlem som avses i 19 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i Sverige. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 7 §,

2. sökanden har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 2 §, *eller*

3. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i 15 § andra stycket 3, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt 1 §.

2. sökanden har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 2 §,

3. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i 15 § andra stycket 3, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt 1 §,

4. sökanden har ett uppehållstillstånd enligt 1–3, 7 eller 8 §, *eller*

5. det finns synnerliga skäl.

22 §¹¹

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ får återkallas om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4.

Ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också återkallas om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier.

Ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också återkallas om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier *eller om utlänningen har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd.*

29 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som utgör godtagbara framsteg i studier enligt 18 och 22 §§.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:303.

¹¹ Senaste lydelse 2019:1208.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd enligt 3 eller 8 § ska vara skyldig att anmäla uppgift om adress i Sverige.

6 a kap.

4 §¹²

En utlänning som vill ha ett EU-blåkort i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om *utlänningen*

1. ansöker om förlängning av tillståndstiden för ett EU-blåkort,

2. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och har slutfört studier som motsvarar 180 högskolepoäng,

3. har genomfört ett forskningsprojekt i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare,

4. har ett uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § eller motsvarande äldre bestämmelser,

5. har ett av Sverige utfärdat ICT-tillstånd eller ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse,

6. har ett av Sverige utfärdat uppehålls- och arbetstillstånd för säsongarbete,

7. har uppehållsrätt på grund av familjeanknytning till en EES-medborgare,

8. har uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning till en medborgare i Schweiz,

Första stycket gäller dock inte om

1. *utlänningen* ansöker om förlängning av tillståndstiden för ett EU-blåkort,

2. *utlänningen* har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och har slutfört studier som motsvarar 180 högskolepoäng,

3. *utlänningen* har genomfört ett forskningsprojekt i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare,

4. *utlänningen* har ett uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § eller motsvarande äldre bestämmelser,

5. *utlänningen* har ett av Sverige utfärdat ICT-tillstånd eller ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse,

6. *utlänningen* har ett av Sverige utfärdat uppehålls- och arbetstillstånd för säsongarbete,

7. *utlänningen* har uppehållsrätt på grund av familjeanknytning till en EES-medborgare,

8. *utlänningen* har uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning till en medborgare i Schweiz,

9. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 9 §, eller

10. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a §, och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda.

9. utlänningen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 9 §,

10. utlänningen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a §, och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda, eller

11. det finns synnerliga skäl.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte heller för en utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c §, om ansökan lämnas in senast en månad efter inresan i Sverige.

Lydelse enligt prop. 2025/26:87

Föreslagen lydelse

5 §

Ett EU-blåkort ska gälla för högst fyra år med den möjlighet till förlängning som framgår av 6 §. Om anställningstiden är kortare än fyra år ska EU-blåkortet minst gälla under anställningstiden med ett tillägg av tre månader.

Att den som haft EU-blåkort under en sammanlagd tid *av fyra år* kan beviljas permanent uppehållstillstånd framgår av 5 kap. 5 §.

Att den som haft EU-blåkort under en *viss* sammanlagd tid kan beviljas permanent uppehållstillstånd framgår av 5 kap. 5 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹³

En familjemedlem som avses i 9 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som får ansöka om ett EU-blåkort efter inresan enligt 4 § andra stycket, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas ett EU-blåkort, eller

2. sökanden har beviljats uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till

1. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som får ansöka om ett EU-blåkort efter inresan enligt 4 § andra stycket, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas ett EU-blåkort,

2. sökanden har beviljats uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till

¹³ Senaste lydelse 2024:1220.

en utlänning som utnyttjar
möjligheten till rörlighet för längre
vistelse enligt 3 c §, om ansökan
ges in senast en månad efter inresan
i Sverige.

en utlänning som utnyttjar
möjligheten till rörlighet för längre
vistelse enligt 3 c §, om ansökan
ges in senast en månad efter inresan
i Sverige, *eller*

3. det finns synnerliga skäl.

6 b kap.

15 §¹⁴

En familjemedlem som avses i 14 § ska ha ansökt om och beviljats ett
uppehållstillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter
inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser förlängning av
ett tidsbegränsat uppehållstillstånd
som beviljats på grund av
anknytning till en utlänning som
har ett ICT-tillstånd eller ett
ICT-tillstånd för rörlighet för
längre vistelse som är utfärdat av
Sverige, *eller*

2. sökanden har beviljats ett
uppehållstillstånd av en annan
EU-stat på grund av anknytning till
en utlänning som har ansökt om
eller har ett ICT-tillstånd för
rörlighet för längre vistelse i
Sverige.

1. ansökan avser förlängning av
ett tidsbegränsat uppehållstillstånd
som beviljats på grund av
anknytning till en utlänning som
har ett ICT-tillstånd eller ett
ICT-tillstånd för rörlighet för
längre vistelse som är utfärdat av
Sverige,

2. sökanden har beviljats ett
uppehållstillstånd av en annan
EU-stat på grund av anknytning till
en utlänning som har ansökt om
eller har ett ICT-tillstånd för
rörlighet för längre vistelse i
Sverige, *eller*

3. det finns synnerliga skäl.

7 kap.

7 g §

*Ett uppehållstillstånd som har
beviljats en familjemedlem till en
utlänning med tidsbegränsat
uppehållstillstånd för studier inom
högre utbildning enligt 5 b kap. 3 §
eller efter slutförda studier enligt
5 b kap. 8 § får återkallas, om*

*1. anknytningen bryts eller
utlänningens tillstånd återkallas,
eller*

*2. familjemedlemmen utgör ett
hot mot allmän ordning, allmän
säkerhet eller allmän folkhälsa.*

7 i §

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får, på utlänningens begäran, återkallas om han eller hon beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 § första eller andra stycket.

Första stycket gäller endast om utlänningen har ett sådant uppehållstillstånd, EU-blåkort eller annat tillstånd som avses i 5 kap. 5 § första stycket eller andra stycket 1.

21 kap.

9 a §

I lagen (2026:000) om uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd finns särskilda bestämmelser om uppehållstillstånd med anledning av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs. Den lagen gäller för en utlänning som till följd av genomförandebeslutet har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 2, 3, 4 eller 6 § i detta kapitel.

1. Denna lag träder i kraft den 11 juni 2026.

2. För uppehållstillstånd som har beviljats före ikraftträdandet gäller 5 b kap. 22 § i den äldre lydelsen. Om tillståndstiden för uppehållstillståndet förlängs gäller dock paragrafen i den nya lydelsen.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare

Härigenom föreskrivs¹ att 3 § lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Bestämmelserna om gästforskare i denna lag är inte tillämpliga på en tredjelandsmedborgare som

1. har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser, eller har ansökt om ett sådant tillstånd och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen,

3. har ett avvisnings- eller utvisningsbeslut som fått laga kraft och som inte kan verkställas,

4. *utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att därigenom få en doktors-examen,*

5. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat,

6. är familjemedlem till en EES-medborgare eller till en medborgare i Schweiz,

7. har ansökt om uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning (EU-blåkort) enligt 6 a kap. utlänningslagen och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, eller

8. har beviljats uppehålls- och arbetstillstånd för att tjänstgöra som praktikant inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (ICT-tillstånd) enligt 6 b kap. utlänningslagen.

4. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat,

5. är familjemedlem till en EES-medborgare eller till en medborgare i Schweiz,

6. har ansökt om uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning (EU-blåkort) enligt 6 a kap. utlänningslagen och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, eller

7. har beviljats uppehålls- och arbetstillstånd för att tjänstgöra som praktikant inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (ICT-tillstånd) enligt 6 b kap. utlänningslagen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pairarbete, i lydelsen enligt direktiv 2021/1883.

² Senaste lydelse 2024:1223. Ändringen innebär att punkt 4 tas bort.

Denna lag träder i kraft den 11 juni 2026.

3 Ärendet och dess beredning

En utredare fick den 8 april 2024 i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att föreslå åtgärder om förbättrade förutsättningar för utländska doktorander och forskare att verka i Sverige och säkrare bedömningar av uppehållstillstånd för studier (Ju 2024:C). I december 2024 överlämnade utredaren departementspromemorian Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter (Ds 2024:31). I promemorian föreslås vissa ändringar i Sveriges genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pair-arbete (i fortsättningen kallat student- och forskardirektivet). Student- och forskardirektivet finns i *bilaga 1*. En sammanfattning av promemorian och dess lagförslag finns i *bilaga 2* respektive *bilaga 3*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissvaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2024/02513). I denna lagrådsremiss behandlas lagförslagen i promemorian.

4 Nuvarande regler

Möjligheterna för tredjelandsmedborgare att vistas i Sverige för forskning eller studier inom högre utbildning är i svensk rätt i hög grad anpassade till student- och forskardirektivet. Bestämmelserna i svensk rätt finns i huvudsak i 5 b kap. utlänningslagen (2005:716), UtL, och 4 a kap. utlänningsförordningen (2006:97), UtLF.

I den följande texten används begreppet doktorand för en student som är antagen till och bedriver utbildning på forskarnivå (jfr 1 kap. 4 § högskoleförordningen [1993:100]).

En utlänning som ska utföra forskning i Sverige kan beviljas ett uppehållstillstånd för forskning om ett mottagningsavtal har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare, GodkL (5 b kap. 1 § UtL). En utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd för forskning av en annan EU-stat och ska utföra forskning i Sverige i mer än 180 dagar enligt ett mottagningsavtal kan i stället beviljas ett uppehållstillstånd för forskning vid rörlighet för längre vistelse (5 b kap. 2 § UtL). En förutsättning för dessa uppehållstillstånd är alltså att ett mottagningsavtal har ingåtts.

Upphållstillstånd för studier inom högre utbildning kan beviljas en utlänning som har antagits till en utbildning på heltid vid en läroanstalt för högre utbildning i Sverige, om utlänningen har betalat de avgifter som tas ut för studierna vid läroanstalten (5 b kap. 3 § UtL).

För att beviljas uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning krävs, förutom att de specifika förutsättningarna för respektive tillståndstyp är uppfyllda, även att vissa allmänna förutsättningar är uppfyllda (5 b kap. 9–12 §§ UtL). De allmänna förutsättningarna innebär bl.a. att utlänningen ska visa att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle under tillståndstiden och för att täcka kostnaderna för sin återresa och att han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

Den som vill ansöka om ett uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning ska enligt huvudregeln ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i Sverige (5 b kap. 15 § första stycket UtL). Från denna huvudregel finns vissa undantag, bl.a. om ansökan avser förlängning av ett uppehållstillstånd eller byte mellan vissa tillstånd (5 b kap. 15 och 16 §§ UtL). Det finns även andra undantag från huvudregeln om att en ansökan om uppehållstillstånd ska beviljas före inresa till Sverige (5 kap. 18 § UtL). Som huvudregel gäller att en utlänning som ska arbeta i Sverige på grund av anställning här eller utomlands ska ha arbetstillstånd (2 kap. 7 § UtL). En utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning är dock undantagen från kravet på arbetstillstånd (5 kap. 2 § UtLF).

I 3 § 4 GodkL framgår att utlännningar som utför forskning uteslutande inom ramen för en högskoleutbildning för att få en doktorsexamen är undantagna från lagens tillämpningsområde. Doktorander kan därmed inte

ingå något mottagningsavtal och följaktligen inte heller beviljas uppehållstillstånd för forskning (se vidare avsnitt 6.1).

Det finns även andra utlänningar som inte kan beviljas ett uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning. Det gäller bl.a. en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. UtL (5 b kap. 10 § UtL och 3 § GodkL).

4.1 Uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier

En utlänning kan efter slutförd forskning eller slutförda studier i Sverige ansöka om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet i landet. Sådana uppehållstillstånd beviljas för en tid av ett år (5 b kap. 7 och 8 §§ UtL). En ansökan om uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier får göras efter inresa till Sverige (5 b kap. 16 § UtL).

En förutsättning för att beviljas ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning är att utlänningen kan visa ett intyg från forskningshuvudmannen om att forskningen har slutförts. För en studerande inom högre utbildning gäller i stället att han eller hon ska ha slutfört en högskoleutbildning, att utbildningen avser studier som motsvarar minst två terminer och att utlänningen har ett examensbevis eller utbildningsbevis som avser den slutförda utbildningen.

Därutöver gäller att utlänningen ska uppfylla de allmänna förutsättningarna för uppehållstillstånd för att ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier ska beviljas (5 b kap. 9–11 §§ UtL). Det handlar bl.a. om att utlänningen kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle under tillståndstiden och för att täcka kostnaderna för sin återresa.

4.2 Förlängning av tillståndstiden och återkallelse av tillstånd

Uppehållstillstånd för forskning och för studier inom högre utbildning kan förlängas. Under vissa förutsättningar får tillståndstiden däremot inte förlängas, bl.a. om de särskilda villkoren eller de allmänna förutsättningarna för att bevilja tillståndet i fråga inte är uppfyllda, om utlänningen vistas i Sverige av andra skäl än dem som tillståndet beviljades för eller om utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa (5 b kap. 17 § UtL). Liknande förutsättningar gäller för att uppehållstillstånden ska återkallas (5 b kap. 21 § UtL). Ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning får också återkallas om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier. Under samma förutsättningar får en förlängning av tillståndstiden av ett sådant tillstånd vägras (5 b kap. 18 och 22 §§ UtL).

Uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier kan inte förlängas. Däremot får sådana uppehållstillstånd återkallas om

förutsättningarna för att bevilja tillståndet i fråga inte är uppfyllda. Om utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa ska ett sådant tillstånd också återkallas (5 b kap. 23 § UtlL).

I utlänningslagen finns det även allmänna bestämmelser om återkallelse av uppehållstillstånd. Enligt dessa får ett uppehållstillstånd återkallas bl.a. om utlänningen medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller förtigit omständigheter som varit av betydelse för att få tillståndet (7 kap. 1 § UtlL). Återkallelse kan också ske om utlänningen utan arbetstillstånd bedriver verksamhet som kräver ett sådant tillstånd eller om det på grund av tidigare verksamhet eller i övrigt kan antas att utlänningen kommer att bedriva sabotage, spioneri eller andra liknande verksamheter (7 kap. 3 § UtlL). Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier får också återkallas om förutsättningarna för att medge uppehållstillståndet inte längre är uppfyllda (7 kap. 7 a § UtlL).

4.3 Familjemedlemmar

Familjemedlemmar till forskare kan beviljas uppehållstillstånd för samma tid som anknytningspersonen. Uppehållstillstånd ska som huvudregel ha sökts och beviljats före inresan. Från denna huvudregel finns vissa undantag, bl.a. kan en ansökan beviljas efter inresa om den avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd för forskning (5 b kap. 19 och 20 §§ UtlL). Ett uppehållstillstånd som har beviljats en familjemedlem till en forskare får återkallas om anknytningen till den som har ett uppehållstillstånd bryts, om anknytningspersonens tillstånd återkallas eller om familjemedlemmen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa (5 b kap. 24 § UtlL).

Uppehållstillstånd för familjemedlemmar till studerande inom högre utbildning behandlas inte i student- och forskardirektivet. Regeringen har ett bemyndigande att meddela föreskrifter på området (5 b kap. 28 § UtlL och propositionen Nya regler om uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning [prop. 2019/20:9] s. 115 och 116). Uppehållstillstånd för familjemedlemmar till studerande inom högre utbildning får beviljas om familjemedlemmen har sin försörjning ordnad under vistelsen och han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa (4 a kap. 6 § UtlF). Familjemedlemmens uppehållstillstånd ska gälla för samma tid som anknytningspersonens tillstånd.

Ett uppehållstillstånd för en familjemedlem till en utlänning med uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning förenas normalt även med ett arbetstillstånd (6 kap. 3 § UtlL och artikel 26.6 i student- och forskardirektivet).

Enligt huvudregeln ska en familjemedlem till en utlänning med uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning ansöka om och beviljas uppehållstillstånd före inresan i landet (5 kap. 18 § första stycket UtlL). Från denna huvudregel finns vissa undantag, bl.a. vid en ansökan om förlängning av uppehållstillstånd som familjemedlem (4 a kap. 7 §

UtlF). Utöver de allmänna bestämmelserna om återkallelse i 7 kap. UtlL finns det inga särskilda bestämmelser som reglerar återkallelse av uppehållstillstånd för familjemedlemmar till en utlänning som studerar inom högre utbildning.

4.4 Förutsättningar för permanent uppehållstillstånd

En utlänning som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft ett uppehållstillstånd för arbete eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete får beviljas ett permanent uppehållstillstånd (5 kap. 5 § första stycket 1 UtlL). Enligt praxis innefattas även sådant arbete inom forskning som bedrivits inom ramen för ett uppehållstillstånd för forskning. Även en utlänning som har haft ett uppehållstillstånd för studier som avser utbildning på forskarnivå kan beviljas permanent uppehållstillstånd (5 kap. 5 § första stycket 2 UtlL). Uppehållstillstånd för andra studier än utbildning på forskarnivå omfattas däremot inte, vilket bl.a. innebär att gästdoktorander inte omfattas av den möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd.

För att permanent uppehållstillstånd ska beviljas krävs också att vissa särskilda villkor är uppfyllda, bl.a. att utlänningen kan försörja sig och att det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas (5 kap. 7 och 8 §§ UtlL). För att försörjningskravet ska vara uppfyllt krävs det bl.a. att försörjningsförmågan har en viss varaktighet (4 kap. 4 e § UtlF). Migrationsöverdomstolen har gällande försörjningskravet uttalat att tillämpningen måste inrymma en viss flexibilitet och att det inte får handla om en slentrianmässig fast tidsgräns. I stället måste en sammantagen bedömning av de konkreta och individuella omständigheterna göras (rättsfallet MIG 2023:18). Migrationsöverdomstolen har även uttalat att inkomster från en anställning utomlands ska beaktas vid bedömningen av om en utlänning uppfyller kravet på att kunna försörja sig för att få permanent uppehållstillstånd. Detta gäller även om inkomsterna inte beskattas i Sverige (rättsfallet MIG 2024:16).

5 Behovet av ändrade regler

Regeringens bedömning

Möjligheterna att attrahera och behålla utländska forskare och doktorander i Sverige bör förbättras. Samtidigt bör missbruk av systemet med uppehållstillstånd för studier motverkas.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över det allmänna behovet av ändrade regler. Majoriteten av de som yttrar sig, däribland *Almega* och *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)*, är av uppfattningen att det migrationsrättsliga regelverket behöver förändras. Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Svenskt Näringsliv* och *Uppsala universitet*, uppmärksammar att Migrationsverkets rapport om missbruk av uppehållstillstånd för studier har blivit ifrågasatt. Flera remissinstanser hänvisar i stället till en senare rapport från Riksrevisionen och påpekar att Riksrevisionen inte finner tydliga belägg för ett omfattande missbruk av sådana tillstånd. *Göteborgs universitet* anser att syftet att förbättra de migrationsrättsliga förutsättningar för seriösa studenter är motiverat, men att de förändringar som föreslås är obalanserade.

Skälen för regeringens bedömning

Behovet av att attrahera utländska forskare och doktorander

Sverige betraktas som ett av världens mest innovativa och kunskapsbaserade länder. Regeringens målsättning är att Sverige ska fortsätta vara en ledande forskningsnation. För att svensk forskning ska nå högsta kvalitet och Sveriges långsiktiga konkurrenskraft ska säkras behövs forskar-, doktorand- och studentmobilitet samt forskningssamarbeten över nationsgränserna. Utländska forskare och doktorander kan komma att spela en alltmer betydande roll inom forskning och högre utbildning i Sverige. Enligt promemorian kommer i dag fyra av tio som påbörjar forskarutbildningar i Sverige från ett annat land, varav omkring hälften från länder utanför Europa. Samtidigt lämnar en stor andel av de utländska doktoranderna landet efter doktorsexamen, vilket leder till att Sverige går miste om värdefull kompetens och potentiell arbetskraft.

Det har i olika sammanhang framhållits att det migrationsrättsliga regelverket i olika avseenden anses försämra kvaliteten på de enskilda forskarnas och doktorandernas livssituation och deras möjligheter att bedriva forskning i Sverige. Den osäkerhet som finns vad gäller förutsättningarna för att bilda sig en framtid i Sverige riskerar därmed att medföra svårigheter att attrahera de främsta utländska forskarna och doktoranderna. Migrationsprocessen anses enligt promemorian vara ett av de viktigaste områdena där det går att styra och påverka Sveriges attraktivitet som destinationsland för forskare och studenter.

Regeringen anser därför, i likhet med ett flertal remissinstanser, att regelverket bör genomgå en förändring i en riktning som stärker Sverige som en attraktiv forskningsnation för såväl forskare som doktorander. Samtidigt behöver reglerna vara så välavvägda att det inte leder till att uppehållstillstånd används på fel grunder eller till långa perioder av sysslolöshet.

Behovet av att motverka missbruk av systemet och betydelsen av utländska studenter

Utländska studenter som kommer till Sverige bidrar med nya perspektiv och till en internationell och dynamisk studiemiljö, vilket kan höja kvaliteten på utbildningen. De utgör även en viktig rekryteringsbas till forskarutbildningen och ett viktigt tillskott till kompetensförsörjningen. Utländska studenter bidrar även med direkta ekonomiska tillskott i form av anmälnings- och studieavgifter, eftersom de som kommer till Sverige efter att ha ordnat sin egen utbildning här (s.k. freemover-studenter), dvs. utanför ett utbyte mellan lärosätena, finansierar sin egen utbildning (se Svenska institutet, rapport dnr 10561/2021 s. 3). Vidare finns det enligt promemorian indikationer på att de som studerat i Sverige innan de börjar arbeta i landet tenderar att stanna kvar i större utsträckning än de högutbildade personer som kommer till landet första gången för att arbeta.

Det finns dock även indikationer på att det pågår ett missbruk av uppehållstillstånd för studier, bl.a. i form av att studenter använder uppehållstillstånd för studier för att arbeta i Sverige och att de riskerar att utnyttjas i arbetslivet (se bl.a. Migrationsverkets rapport Åtgärder för att minska missbruk av uppehållstillstånd för studier, dnr 1.1.1.2-2024-3373). Det kan medföra flera problem, bl.a. att de svenska reglerna kringgås och en risk för fusk och oegentligheter. Detta riskerar i sin tur att drabba seriösa studenter, eftersom Migrationsverket behöver lägga mer tid på tidskrävande studieavsiktsutredningar. Studieplatser riskerar därmed att tas upp av individer som saknar studieintentioner. Missbruket kan också få konsekvenser för lärosätena genom tomma studieplatser. Flera remissinstanser, exempelvis *Svenskt Näringsliv* och *Uppsala universitet*, ifrågasätter att det finns ett omfattande missbruk av uppehållstillstånd för studier, bl.a. med hänvisning till en rapport från Riksrevisionen (Tredjelandsstudenter i högskolan – antagning, uppehållstillstånd och organisering av utbildning, RiR 2024:21). Regeringen konstaterar att det faktum att det överhuvudtaget förekommer missbruk är allvarligt nog, vilket även Riksrevisionen framhåller i sin rapport.

Det är därför av stort vikt att åtgärder vidtas för att minska missbruket av uppehållstillstånd för studier, samtidigt som det fortsatt ska finnas goda förutsättningar för motiverade studenter att komma till Sverige och stanna kvar och bidra med sin kompetens på den svenska arbetsmarknaden efter slutförd utbildning.

6 Förbättrade förutsättningar för utländska forskare och doktorander att verka i Sverige

6.1 Doktorander ska kunna ansöka om uppehållstillstånd för forskning

Regeringens förslag

En doktorand ska kunna ingå mottagningsavtal med en forskningshuvudman samt ansöka om och beviljas uppehållstillstånd för forskning eller forskning vid rörlighet för längre vistelse.

En doktorand som inte ingått något mottagningsavtal ska alltså kunna ansöka om och beviljas uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning eller för besök.

Promemorians förslag och bedömning

Förslaget och bedömningen i promemorian stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. I promemorian föreslås att en utlänning som ska bedriva utbildning på forskarnivå, och som därvid ska utföra forskning i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare, inte ska kunna beviljas uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning.

Remissinstanserna

Ett flertal remissinstanser, däribland *Kungl. Tekniska högskolan (KTH)*, *Migrationsverket*, *Sveriges förenade studentkårer (SFS)* och *Svenskt Näringsliv*, är antingen positiva till eller har inga invändningar mot förslaget. *Lunds universitet* anser att det behöver förtydligas hur uppehållstillståndet påverkas om mottagningsavtalet sägs upp. Migrationsverket efterfrågar ett förtydligande av effekten av en återkallelse eller vägran att förlänga ett godkännande av en forskningshuvudman. Migrationsverket anser vidare att samma handläggningstid bör gälla för alla ansökningar som ges in av doktorander, oavsett om de har ingått ett mottagningsavtal eller inte. Några remissinstanser, bl.a. *Uppsala universitet*, *Malmö universitet* och *EURAXESS Sverige*, förutsätter att doktorander även fortsatt kommer att kunna beviljas uppehållstillstånd i upp till fyra år.

KTH anser att gästdoktorander ska inkluderas i förslaget. Även *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)* anser att förslaget inte fullt ut beaktar de olika former som finns för doktorandtjänster, exempelvis industridoktorander, och att förslaget bör kompletteras med ett förtydligande om att även doktorander med extern finansiering ska omfattas. *Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)* instämmer i den

synpunkten. Uppsala universitet anser att utformningen av förslaget minskar möjligheterna att genomföra forskning utanför Sverige och att risken för att tillståndet återkallas vid vistelse utanför landet därmed ökar. *Vetenskapsrådet* anser att möjligheterna att ta emot gästforskare och doktorander för exempelvis deltagande i konferenser kan vara begränsade eftersom ett avgörande moment för godkännande av forskningshuvudmän är att forskaren ska ägna sig åt forskning i huvudmannens verksamhet. Om en huvudman som ansöker om godkännande inte kan visa att doktoranden ska delta i forskning kan ansökan enligt *Vetenskapsrådet* komma att avslås.

Skälen för regeringens förslag

Enligt gällande rätt kan doktorander inte ansöka om uppehållstillstånd för forskning

När student- och forskardirektivet genomfördes i svensk rätt slogs det fast att doktorander skulle behandlas som studenter även efter genomförandet (se prop. 2019/20:9 s. 58 och 59). Enligt gällande rätt är en utlänning som genomför utbildning på forskarnivå, dvs. en doktorand, hänvisad till att ansöka om uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § UtlL. Detta följer av att en förutsättning för att beviljas ett uppehållstillstånd för forskning är att ett mottagningsavtal ska ha ingåtts enligt lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare (5 kap. 1 § UtlL). Av 3 § 4 GodkL framgår att utlännningar som utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att få en doktorsexamen är undantagna från lagens tillämpningsområde. Doktorander kan därmed inte ingå något mottagningsavtal och följaktligen inte heller beviljas uppehållstillstånd för forskning.

Doktorander kan beviljas uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning, bl.a. om utlänningen har antagits till en utbildning på heltid vid en läroanstalt för högre utbildning i Sverige (5 kap. 3 § UtlL). Detta innefattar en utbildning på forskarnivå som leder till licentiat- eller doktorsexamen. Gästdoktorander, dvs. doktorander som utför en del av sin forskarutbildning i Sverige utan att vara antagen till en utbildning här, kan däremot inte ens beviljas ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning eftersom de inte uppfyller kravet på att vara antagna till en utbildning i Sverige. Gästdoktorander beviljas därför normalt i stället ett uppehållstillstånd för besök enligt 5 kap. 10 § UtlL.

Doktorander och gästdoktorander bör kunna ansöka om uppehållstillstånd för forskning

En tydlig skillnad mellan forskare och studenter inom högre utbildning är att forskare har bättre möjligheter till rörlighet inom EU. Doktorander har i sin tur i flera avseenden andra behov och förutsättningar än studenter på grundnivå eller avancerad nivå. Till exempel påverkas doktorander av ett ökat behov av rörlighet mellan lärosäten och forskningsinstanser. De kan också på ett annat sätt förutsättas delta i internationella utbyten så som konferenser och samarbeten. Vidare kan de ha ett större behov av nätverkande och att t.ex. besöka arkiv eller bibliotek i andra länder för att samla material. Att doktorander inte kan ansöka om uppehållstillstånd för

forskning i Sverige medför att de har sämre möjligheter till rörlighet än vad som annars hade varit fallet, exempelvis vid möjlighet till rörlighet i andra medlemsstater. Forskare har t.ex. som huvudregel rätt att utan ansökan vistas i en eller flera andra medlemsstater under en period av högst 180 dagar under en 360-dagarsperiod per medlemsstat i syfte att bedriva en del av sin forskning vid ett forskningsorgan (s.k. rörlighet för kortare vistelse) enligt artikel 28.1 i student- och forskardirektivet. Även doktoranders medföljande familjemedlemmar har i vissa avseenden sämre villkor än om anknytningspersonen beviljas ett uppehållstillstånd för forskning. Gästdoktorander hamnar i ett väsentligt sämre läge än om de i stället kunde ansöka om uppehållstillstånd för forskning eftersom de inte ens kan ansöka om uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § UtL. Att gästdoktorander i stället är hänvisade till uppehållstillstånd för besök enligt 5 kap. 10 § UtL kan innebära stora problem för såväl forskningshuvudmännen som de enskilda utlänningarna om exempelvis ett forskningsprojekt skulle bli försenat. Det saknas dessutom möjligheter att byta till vissa uppehållstillstånd inifrån landet eller att ta med sig familjemedlemmar till Sverige med ett sådant tillstånd. Sådan tid som en utlänning har haft ett uppehållstillstånd för besök kan inte heller tillgodoräknas vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd på samma sätt som t.ex. ett uppehållstillstånd för forskning (jfr 5 kap. 5 § UtL).

I student- och forskardirektivet definieras en forskare som en tredjelandsmedborgare som innehar en doktorsexamen eller ett lämpligt bevis på högre utbildning som ger tredjelandsmedborgaren tillträde till doktorandutbildningar, som väljs ut av ett forskningsorgan och beviljas inresa till och vistelse på en medlemsstats territorium för att bedriva forskningsverksamhet som normalt kräver sådan utbildning (artikel 3). När så är lämpligt uppmanas medlemsstaterna att behandla doktorander som forskare (skäl 12).

För att stärka Sveriges attraktivitet som forskningsnation bör Sverige använda sig av den möjlighet som finns enligt student- och forskardirektivet att tillåta doktorander och gästdoktorander att ansöka om uppehållstillstånd för forskning eller för forskning vid rörlighet för längre vistelse. Det innebär att svensk lagstiftning i denna del kommer att närma sig den som redan finns i andra EU-medlemsstater, bl.a. Finland, Tyskland och Frankrike. I likhet med vad som gäller för uppehållstillstånd för forskning i övrigt bör en förutsättning för att en doktorand eller gästdoktorand ska beviljas ett uppehållstillstånd för forskning vara att ett mottagningsavtal har ingåtts i enlighet med lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare. Regeringen föreslår därför att den lagen ändras så den som utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att därigenom få en doktorsexamen omfattas av lagens tillämpningsområde. En doktorand som har tecknat ett mottagningsavtal enligt lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare kan då, om övriga villkor är uppfyllda, beviljas uppehållstillstånd för forskning enligt 5 b kap. 1 § UtL.

En utgångspunkt för förslaget är att det inte ska begränsa möjligheterna för utländska doktorander att komma till Sverige. Möjligheten att teckna ett mottagningsavtal är ett grundläggande krav för att en utlänning som ska studera på forskarnivå ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för

forskning. Det kan dock inte uteslutas att det i enstaka fall kan finnas situationer där en sådan utlänning ändå hellre vill ha ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning. Han eller hon bör då inte vara förhindrad att beviljas ett sådant tillstånd. Till skillnad från promemorian anser regeringen därför att det inte i utlänningslagen särskilt bör anges att den som tecknat ett mottagningsavtal men ska bedriva studier på forskarnivå inte ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § UtL.

Följder och förtydliganden med anledning av förslaget

En följd av förslaget är att även gästdoktorander ges samma möjligheter att ansöka om uppehållstillstånd för forskning eller för forskning vid rörlighet för längre vistelse genom att också kunna ingå ett mottagningsavtal i enlighet med lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare. Bland remissinstanserna anser bl.a. *SACO* att ytterligare former av doktorandtjänster bör omfattas av förslaget. De doktorander som inte kan ingå ett mottagningsavtal ges fortsatt möjlighet att beviljas uppehållstillstånd på samma grund som tidigare. Även om regeringen är mån om andra typer av högkvalificerade doktorandtjänster, saknas det beredningsunderlag för att inom ramen för detta lagstiftningsärende överväga att låta andra former av doktorander helt eller delvis omfattas av de regler som gäller för forskare eller att införa särskilda regler för dem.

Lunds universitet efterfrågar ett förtydligande av hur ett uppehållstillstånd påverkas om ett mottagningsavtal sägs upp och förutsättningarna för att säga upp ett sådant. Ett mottagningsavtal upphör att gälla om gästforskaren inte beviljas uppehållstillstånd eller om det planerade forskningsprojektet upphör (8 § GodkL) och kan återkallas om förutsättningarna för godkännande inte längre är uppfyllda, forskningshuvudmannen har godkänts på grundval av osanna uppgifter eller om forskningshuvudmannen har medverkat till att det i ett mottagningsavtal har angetts vilseledande eller oriktiga uppgifter (9 § GodkL). Av 6 § GodkL framgår att mottagningsavtalet utgör en del av gästforskarens ansökan om uppehållstillstånd. Mottagningsavtalet ingår därmed i de villkor som uppställs i 5 b kap. 1 och 2 §§ UtL. Om dessa villkor inte är uppfyllda ska uppehållstillståndet återkallas och en förlängning av tillståndstiden vägras (5 b kap. 17 och 21 §§ UtL). Även *Migrationsverket* efterfrågar ett förtydligande av effekten av en återkallelse eller vägran att förlänga ett godkännande av en forskningshuvudman. Vid genomförandet av det tidigare gästforskardirektivet uttalades bl.a. att vilken verkan en återkallelse av ett godkännande har på ett redan ingånget mottagningsavtal får bedömas från fall till fall. Som huvudregel angavs att en återkallelse av ett godkännande för en forskningshuvudman inte ska inverka på redan ingångna mottagningsavtal, exempelvis i ett fall då gästforskaren endast har en kortare tid kvar av sitt forskningsarbete när forskningshuvudmannens godkännande har återkallats eller inte blivit förlängt. Det bedömdes därmed saknas skäl att införa särskilda regler om verkan av en återkallelse eller av att en ansökan om godkännande avslås (propositionen Genomförande av EG-direktivet om ett särskilt förfarande för

tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte [prop. 2007/08:74] s. 40). Vid genomförandet av det nuvarande student- och forskardirektivet konstaterades bl.a. att sedan lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare trädde i kraft i juli 2008 har, såvitt då var känt, någon återkallelse av godkännande eller nekad förlängning av godkännande för forskningshuvudman inte ägt rum. Därmed hade inte heller något behov av att exempelvis återkalla uppehållstillstånd för gästforskare på denna grund aktualiserats under tiden för ett gällande mottagningsavtal. Det ansågs därmed inte heller då finnas anledning att införa särskilda regler om verkan av en återkallelse eller av att en ansökan om godkännande avslås (prop. 2019/20:9 s. 64). Regeringen anser att det inte finns skäl att nu göra någon annan bedömning. Några sådana förslag lämnas inte heller i promemorian.

Några remissinstanser, bl.a. *Uppsala universitet*, *Malmö universitet* och *EURAXESS Sverige*, förutsätter att tillståndstiden även fortsatt ska kunna vara upp till fyra år för doktorander, jämfört med tillstånd för forskare som normalt lämnas för två år. Enligt de tillståndstider som framgår av utlänningslagen, som genomför student- och forskardirektivets artiklar om tillståndstider, ska ett uppehållstillstånd för forskning enligt 5 b kap. 1 § UtL gälla i minst ett år eller den kortare tid som forskningen enligt mottagningsavtalet ska pågå och ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § UtL ska gälla i minst ett år eller den kortare tid som studierna ska pågå. De tillståndstider som framgår av bestämmelserna är alltså minimitider. Regeringen avser inte med förslaget att ändra den nuvarande tillämpningen vad gäller tillståndstiderna.

Av 7 § GodkL framgår att mottagningsavtalet bl.a. ska innehålla uppgifter om syftet med den planerade forskningen och planerade vistelser i andra EU-stater för att utföra forskning. Regeringen anser, till skillnad från *Uppsala universitet*, att det därigenom finns förutsättningar att utföra delar av forskningen utanför Sverige. Beslut att avslå en ansökan om förlängning av ett tillstånd ska dessutom enligt artikel 21.7 i student- och forskardirektivet fattas med beaktande av de särskilda omständigheterna i fallet och med respekt för proportionalitetsprincipen.

En forskningshuvudman som ansöker om godkännande att ta emot gästforskare och doktorander ska visa förutsättningarna och syftet med den planerade forskningen. *Vetenskapsrådet* anser att möjligheterna att ta emot gästforskare och doktorander för exempelvis deltagande i konferenser kan vara begränsade eftersom ett avgörande moment för godkännande av forskningshuvudmän är att forskaren ska ägna sig åt forskning i huvudmannens verksamhet. Ett godkännande av forskningshuvudmän kan bl.a. aktualiseras när en gästforskare eller doktorand ska resa till Sverige för att delta i forskning. Regeringen konstaterar att för tillfälligt deltagande i konferenser som inte kan anses utgöra del i forskningen kvarstår möjligheten att bl.a. ansöka om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 10 § UtL. Några andra förslag lämnas inte i promemorian.

Migrationsverket anser att samma handläggningstid bör gälla för ansökningar som ges in av doktorander, oavsett om de har ingått ett mottagningsavtal eller inte. Handläggningstiden för ansökningar om uppehållstillstånd enligt 5 b kap. UtL regleras i utlänningsförordningen. Regeringen får därför ta ställning till den frågan i samband med övriga förordningsändringar. Det kan i sammanhanget noteras att

Migrationsverket under 2025 har beslutat att införa ett nytt servicelöfte till doktorander och deras anhöriga som innefattar svar inom 30 dagar vid en komplett ansökan om uppehållstillstånd och en bättre service till lärosäten.

6.2 Permanent uppehållstillstånd

6.2.1 Permanent uppehållstillstånd bör kunna beviljas tidigare

Regeringens förslag

En utlänning ska kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd om han eller hon sedan minst tre år har ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, utbildning på forskarnivå eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort. En sådan ansökan om permanent uppehållstillstånd ska få göras inifrån landet.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser som yttrar sig i frågan, bl.a. *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)*, *Migrationsverket* och *Universitetskanslersämbetet*, är positiva till eller har inga invändningar mot förslagen om förbättrade möjligheter till permanenta uppehållstillstånd. Migrationsverket efterfrågar dock vissa förtydliganden, bl.a. om det utöver kravet på att den sökande ska ha haft tillstånd för forskarstudier i tre år också ställs ett krav på att doktoranden ska ha genomfört en övervägande del av sina studier på forskarnivå. Migrationsverket anser också att det behöver klargöras om det räcker att personen har haft något av de relevanta tillstånden i tre år. Migrationsverket, i likhet med *Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)* och *Karolinska institutet*, anser också att det är oklart hur vistelser utomlands under tillståndstiden, exempelvis med koppling till arbetet, påverkar möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd.

Ett antal remissinstanser, däribland *Högskolan i Halmstad*, *Kungl. Tekniska högskolan (KTH)*, *Sveriges förenade studentkårer (SFS)*, *Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)* och SULF anser att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas redan efter två år eftersom det skulle skapa en starkare incitamentsstruktur, bidra till ökad stabilitet och främja kontinuitet i forskningsprojekt.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *EURAXESS Sverige*, SUHF, SULF, *Svenskt Näringsliv*, *Sveriges lantbruksuniversitet* och *Uppsala universitet* anser att tid med arbetstillstånd, antingen samtliga arbetstillstånd eller tillstånd med särskild koppling till ett lärosäte, ska kunna tillgodoräknas vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd för att underlätta rörlighet mellan arbetsliv och akademien. SULF anser också att det bör övervägas om förslaget även bör inbegripa fler högkvalificerade

arbetskraftsinvandrare såsom doktorander och forskare som är anställda av andra huvudmän än högskolor och som kan ha vanliga arbetstillstånd (s.k. industridoktorander). Uppsala universitet anser därutöver att tid med uppehållstillstånd som mastersstudent ska tillgodoräknas vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd. *Fackförbundet ST* anser att tid med uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet ska beaktas.

Skälen för regeringens förslag

Det bör införas en ny möjlighet till permanent uppehållstillstånd efter tre års sammanhängande forskning eller utbildning på forskarnivå

En utlänning som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft ett uppehållstillstånd för arbete eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongsarbete eller ett uppehållstillstånd för studier som avser utbildning på forskarnivå får beviljas ett permanent uppehållstillstånd (5 kap. 5 § första stycket 1 och 2 UtlL). I ett uppehållstillstånd för arbete innefattas enligt praxis även sådant arbete inom forskning som bedrivits inom ramen för ett uppehållstillstånd för forskning. Eftersom doktorander ur ett migrationsrättsligt perspektiv anses ha studerat, och inte arbetat, kan de inte kvalificera sig för permanenta uppehållstillstånd enligt samma punkt som arbetskraftsinvandrare i nuvarande regler.

För att Sverige ska vara en attraktiv forskarnation på längre sikt bör förutsättningarna för att bedriva forskning och stanna i Sverige efter slutförd forskning förbättras. En viktig del för att åstadkomma detta är att överväga hur regelverket kan utformas för att dessa utlänningar ska ges goda möjligheter att planera för sin framtid i landet efter det att det forskningsprojekt som fört dem till Sverige avslutats. För att ytterligare öka attraktiviteten för forskare och doktorander att stanna i Sverige anser regeringen att permanent uppehållstillstånd bör kunna beviljas efter en kortare tid än vad som nu är fallet. I promemorian föreslås att forskare och doktorander ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd efter tre års sammanhängande tid med uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller utbildning på forskarnivå. Förslaget skulle bl.a. innebära att den som genomfört en större del av sin utbildning på forskarnivå eller sin forskning kan ansöka om ett permanent uppehållstillstånd och därmed på ett tidigare stadium bedöma möjligheten att fortsatt bo i Sverige och planera för sitt liv här. Den ökade trygghet som en sådan möjlighet skulle innebära bör kunna leda till att fler väljer att stanna kvar och bosätta sig i Sverige efter slutförd forskning eller slutförda studier. Samtidigt skulle en möjlighet att ansöka om permanent uppehållstillstånd redan innan forskningsstudierna eller forskningen till fullo är avslutad kunna knyta forskare och doktorander till Sverige på ett bättre sätt.

Till skillnad från bl.a. *Sveriges förenade studentkårer (SFS)*, *Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)* och *Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)* men i likhet med promemorian anser regeringen att en sammanhängande tid om tre år med uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller utbildning på forskarnivå framstår som väl avvägd innan ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Efter tre år har en doktorand genomfört en övervägande del av

sin utbildning på forskarnivå och en forskare typiskt sett kommit en bra bit på vägen i sin forskning. En tid om tre år bedöms också som lämplig för att säkerställa att regelverket kan ta hänsyn till doktoranders och forskares ibland särpräglade anställningsförhållanden, t.ex. vid bedömningen av om utlänningen uppfyller kravet på varaktig försörjning. *Migrationsverket* efterfrågar dock vissa förtydliganden, bl.a. om det utöver kravet på att den sökande haft tillstånd för forskarstudier i tre år också ställs ett krav på att doktoranden ska ha genomfört en övervägande del av sina studier. *Migrationsverket* anser också att det behöver klargöras om det räcker att personen har haft något av de relevanta tillstånden i tre år.

I dag är utgångspunkten för bedömningen att en forskare eller doktorand som ansöker om permanent uppehållstillstånd efter fyra år genom arbetet och sina studier ska ha bidragit till samhällsutvecklingen och fått en stark koppling till Sverige (propositionen Cirkulär migration och utveckling [prop. 2013/14:213] s. 34 och propositionen Nya regler för arbetskraftsinvandring [prop. 2007/08:147] s. 29). Regeringens avsikt med den nu föreslagna möjligheten till permanent uppehållstillstånd efter tre år är inte att ytterligare krav ska uppställas på att en viss andel av utbildningen på forskarnivå ska vara genomförd. Huvudregeln ska därmed vara att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas efter tre år med ett sådant tillstånd. Det är alltså fråga om en fakultativ prövning, vilket innebär att det inte finns någon rätt att erhålla permanent uppehållstillstånd. Det innebär också att det inte räcker att utlänningen t.ex. enbart har haft ett uppehållstillstånd för utbildning på forskarnivå i tre år utan att följa sin individuella studieplan. Samma överväganden som hittills vid bedömning av om utlänningen kan anses ha bidragit till samhällsutvecklingen och fått en stark koppling till Sverige bör därför göras t.ex. när en doktorand ansöker om permanent uppehållstillstånd. Frågan om hur långt utlänningen har kommit i sina studier bör därmed beaktas inom ramen för om han eller hon kan anses ha bidragit till samhällsutvecklingen och fått en stark koppling till Sverige. Detsamma bör gälla de frågor om hur utlänningens vistelseort under tillståndstiden ska bedömas, som lyfts av bl.a. *Migrationsverket*, *SULF* och *Karolinska institutet*. Att utlänningen har spenderat en tid utanför Sverige för forskning eller studier bör alltså inte utgöra ett hinder för att beviljas permanent uppehållstillstånd, så länge som kopplingen till Sverige bedöms vara fortsatt stark. En bedömning får dock göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Om kopplingen till Sverige inte bedöms vara tillräcklig efter tre års uppehållstillstånd kvarstår möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd för den som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft ett uppehållstillstånd för bl.a. forskning eller utbildning på forskarnivå.

Regeringen föreslår alltså att det införs en ny grund för permanent uppehållstillstånd för forskare och doktorander. Ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas en utlänning som sedan minst tre år har haft ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller utbildning på forskarnivå. I likhet med vad som gäller för att beviljas permanent uppehållstillstånd som näringsidkare bör det krävas att utlänningen har haft de aktuella uppehållstillstånden under en obruten tid. Dock bör all sådan tid då utlänningen eventuellt har haft av de olika aktuella tillstånden kunna läggas ihop, givet att den samlade tiden är

obruten. En utlänning bör alltså kunna uppfylla kravet på tre års sammanhängande uppehållstillstånd genom att t.ex. först ha varit doktorand med ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning och därefter forskare med ett uppehållstillstånd för forskning, om den sammanlagda tiden med dessa tillstånd uppgår till minst tre års obruten tid. I likhet med *Svenskt Näringsliv* anser regeringen att möjligheten att kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd redan efter tre år kan vara en avgörande faktor vid val av land att forska eller arbeta i. Regeringen anser också att förslaget kommer att skapa en ökad förutsebarhet och öka möjligheten för arbetsgivare att planera sin rekrytering av utländsk kompetens till Sverige.

Även den som sedan minst tre år har haft ett av Sverige utfärdat EU-blåkort bör kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd

Utöver forskning och utbildning på forskarnivå är en annan möjlig väg att komma till Sverige för högkvalificerade arbetstagare från tredjeländer de s.k. EU-blåkort som regleras i 6 a kap. UtL. EU-blåkort är uppehållstillstånd som ger innehavaren rätt att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium vid högkvalificerad anställning. Mot bakgrund av de liknande syften som EU-blåkort och uppehållstillstånd för forskning och utbildning på forskarnivå har, framstår det som ändamålsenligt att de förbättrade möjligheterna till permanent uppehållstillstånd efter viss sammanhängande tid även omfattar innehavare av EU-blåkort. EU-blåkortsinnehavare har dessutom ofta sådana kvalifikationer att de kan komma i fråga för forskning eller utbildning på forskarnivå. Det kan också noteras att t.ex. en forskare som genomfört ett forskningsprojekt kan ansöka om EU-blåkort inifrån landet (6 a kap. 4 § andra stycket 3 UtL). Även EU-blåkortsinnehavare kan ansöka om uppehållstillstånd för forskning eller utbildning på forskarnivå inifrån landet (5 b kap. 15 § andra stycket 3 UtL).

Regeringen föreslår därför att även den som har ett av Sverige utfärdat EU-blåkort sedan minst tre år ska kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Även sådan tid som utlänningen har haft ett EU-blåkort bör därmed kunna räknas samman med obruten tid med ett uppehållstillstånd för forskning eller för studier som avser utbildning på forskarnivå. Utlänningen kan därmed uppfylla kravet på tre år genom att t.ex. först ha haft ett EU-blåkort och därefter ett uppehållstillstånd för forskning, eller tvärtom.

Regeringen delar promemorians bedömning att uppehållstillstånd för besök enligt 5 kap. 10 § UtL eller tid då utlänningen innehaft uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier enligt 5 b kap. 7 eller 8 § UtL inte bör kunna tillgodoses vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd enligt den nya grunden. Några remissinstanser, bl.a. SUHF, SULF, Svenskt Näringsliv, *Sveriges lantbruksuniversitet* och *Uppsala universitet* anser dock att även andra former av högkvalificerade arbetskraftsinvandrare bör omfattas av förslaget. Regeringen är i och för sig mån om att främja högkvalificerad arbetskraftsinvandring, men konstaterar att det i promemorian saknas en analys av vad en sådan ytterligare utvidgning av förslaget skulle kunna få för konsekvenser. Detsamma gäller i fråga om förslaget från

Fackförbundet ST om att tid med uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet skulle inkluderas. Regeringen delar därför promemorians bedömning att förslaget att tidigare lägga möjligheten till permanent uppehållstillstånd bör omfatta uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, utbildning på forskarnivå eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort.

Möjligheten till permanent uppehållstillstånd ska förtydligas

Permanent uppehållstillstånd kan beviljas en utlänning som i fyra år under de senaste sju åren har innehaft ett uppehållstillstånd för arbete eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete (5 kap. 5 § första stycket 1 UtIL). Permanent uppehållstillstånd kan även beviljas en utlänning som i fyra år under de senaste sju åren innehaft ett uppehållstillstånd för studier som avser utbildning på forskarnivå (5 kap. 5 § första stycket 2 UtIL). Den nuvarande författningstekniska utformningen kan uppfattas som att det inte är möjligt att sammanräkna tid med de olika tillstånden vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd. En sådan tillämpning är enligt regeringen inte önskvärd, bl.a. eftersom det är rimligt att en doktorand, som efter sina studier går ut i arbetslivet eller fortsätter med sin forskning efter erlagd doktorsexamen, kan tillgodogöra sig all den tid som denne studerat, arbetat och bedrivit forskning.

För att göra regelverket tydligare föreslår regeringen att uppdelningen mellan de olika tillståndskategorierna tas bort. Enligt promemorian stämmer detta även överens med nuvarande praxis. Att det förtydligas att de olika tillståndskategorierna ska behandlas på ett likartat och sammanhängande sätt stämmer också väl överens med förslaget i avsnitt 6.1 om att doktorander i högre utsträckning ska likställas med forskare och kunna ansöka om uppehållstillstånd för forskning. Regeringen föreslår att det samtidigt förtydligas att en utlänning med uppehållstillstånd för forskning eller forskning vid rörlighet för längre vistelse kan kvalificera sig för permanent uppehållstillstånd, vilket välkomnas av Migrationsverket.

En ansökan om permanent uppehållstillstånd ska få göras inifrån landet

För att de föreslagna reglerna om förbättrade möjligheter till permanent uppehållstillstånd ska få effektivt genomslag bör det även införas en möjlighet för en utlänning att ansöka om permanent uppehållstillstånd enligt den nya grunden inifrån landet. Förslaget innebär alltså att en utlänning som sedan minst tre år har ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, för utbildning på forskarnivå eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort ska kunna ansöka om och beviljas ett permanent uppehållstillstånd inifrån landet. Det bör samtidigt förtydligas att detsamma gäller om utlänningen sedan minst två år har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för näringsverksamhet.

Det ska förtydligas hur doktoranders utbildning uttrycks i utlänningslagen

I utlänningslagen används flera olika uttryck för doktoranders utbildning; utbildning som avser studier på forskarnivå eller bara utbildning på

forskarnivå, studier på forskarnivå och forskarutbildning. Tidigare användes i författning uttrycket ”forskarutbildning”, men sedan införandet av det nya högskolesystemet 2007 används ”utbildning på forskarnivå” (jfr t.ex. 1 kap. 7 § högskolelagen [1992:1434] och 1 kap. 4 § högskoleförordningen). Samma uttryck bör användas för doktoranders utbildning i utlänningslagen (jfr även propositionen Nya regler för arbetskraftsinvandring [prop. 2025/26:87] s. 89). Uttrycket utbildning på forskarnivå bör därmed användas genomgående i utlänningslagen. Någon ändring i sak är inte avsedd.

6.2.2 Vissa tidsbegränsade uppehållstillstånd bör kunna återkallas till förmån för ett permanent uppehållstillstånd

Regeringens förslag

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats för arbete, näringsverksamhet, forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller utbildning på forskarnivå ska, på utlänningens begäran, få återkallas om utlänningen under tillståndstiden ansöker om och beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Detsamma ska gälla om utlänningen har ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongsarbete.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer i huvudsak överens med regeringens. I promemorian föreslås att även en utlänning som har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning ska omfattas av förslaget. I promemorian föreslås även att det ska införas särskilda upplysningsbestämmelser i utlänningslagen om möjligheten att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser som yttrar sig i frågan, däribland *Almega*, *Chalmers Tekniska Högskola AB*, *Karolinska institutet* och *Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)*, är positiva till eller har inga invändningar mot förslaget. *Svenskt Näringsliv* anser att förslaget är nödvändigt och instämmer särskilt i promemorians bedömning att innehavare av EU-blåkort, ICT-tillstånd och tillstånd för säsongsarbete ska omfattas. Även *Ernst & Young AB* anser att det är positivt att förslaget även omfattar innehavare av EU-blåkort. *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)*, som också är positiva till förslaget, noterar att det finns ett behov av att säkerställa att återkallelse av tillstånd sker på ett sätt som inte innebär negativa konsekvenser för individen. SACO anser därför att det bör klargöras att återkallelsen av det tidsbegränsade tillståndet enbart är en administrativ åtgärd i samband med beviljande av permanent uppehållstillstånd och att det inte ska påverka rättigheter som exempelvis möjligheter till arbete, socialförsäkringsförmåner eller

studiemedel under pågående handläggning. *Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen)* framför att formuleringen kan uppfattas som att Migrationsverket kan välja att avstå från att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, vilket skulle kunna innebära att den enskilde har två giltiga uppehållstillstånd samtidigt.

Skälen för regeringens förslag

Det bör införas en möjlighet att återkalla vissa tidsbegränsade uppehållstillstånd till förmån för ett permanent uppehållstillstånd

En utlänning bör inte ha två uppehållstillstånd som gäller samtidigt. Det beror på att ett beviljat uppehållstillstånd redan ger utlänningen en rätt att vistas i Sverige, antingen under en viss tidsperiod eller utan tidsbegränsning (2 kap. 4 § UtlL). För att beviljas ett uppehållstillstånd på en ny grund krävs därför normalt att det tidigare uppehållstillståndet återkallas (jfr Migrationsverkets rättsliga ställningstagande Hantering av ansökningar om uppehållstillstånd på flera grunder och ansökningar om uppehållstillstånd som görs av en utlänning som redan har uppehållstillstånd, RS/083/2021). Enligt de särskilda bestämmelserna om återkallelse i 5 b kap. 21–24 §§ UtlL saknas det möjlighet att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för t.ex. forskning till förmån för ett permanent uppehållstillstånd. En ansökan om permanent uppehållstillstånd behöver därför i regel ske i anslutning till att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd löper ut, även om utlänningen skulle uppfylla förutsättningarna för att beviljas ett permanent uppehållstillstånd tidigare än så. Det medför flera negativa konsekvenser för den enskilde forskaren eller doktoranden.

Det är angeläget att det migrationsrättsliga regelverket är utformat på ett sådant sätt att forskare och doktorander har möjlighet till och uppmuntras att stanna kvar i landet efter slutförd forskning eller slutförda studier. Det är därför rimligt att en ansökan om permanent uppehållstillstånd inte i alla fall måste vara beroende av att utlänningens tidsbegränsade uppehållstillstånd är på väg att löpa ut. I stället bör det införas en möjlighet att, under vissa förutsättningar, återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd till förmån för ett permanent uppehållstillstånd. Det är t.ex. inte ovanligt att doktorander beviljas uppehållstillstånd för en tid om fyra år, eller får tillståndet förlängt på ett sådant sätt, och även forskares uppehållstillstånd kan sträcka sig över flera år. För att förslaget i avsnitt 6.2.1 om förbättrade möjligheter till permanent uppehållstillstånd ska få effektivt genomslag bör det därför införas en möjlighet att återkalla vissa tidsbegränsade uppehållstillstånd till förmån för ett permanent uppehållstillstånd.

Vilka tidsbegränsade uppehållstillstånd bör kunna återkallas till förmån för ett permanent uppehållstillstånd?

I promemorian föreslås att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska kunna återkallas till förmån för ett permanent uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 5 § UtlL. Som anges ovan föreslår regeringen i avsnitt 6.2.1 vissa ändringar i den paragrafen. Promemorians förslag innebär alltså att en utlänning med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete, forskning,

forskning vid rörlighet för längre vistelse, utbildning på forskarnivå eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete omfattas av möjligheten att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd till förmån för ett permanent uppehållstillstånd. Detsamma gäller en utlänning med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för näringsverksamhet. Vidare omfattar promemorians förslag en utlänning som kan beviljas uppehållstillstånd om han eller hon har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning.

Regeringen instämmer i promemorians bedömning att möjligheten att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd bör begränsas till vissa tillståndstyper. Det är angeläget att en forskare eller doktorand som vill bosätta sig i Sverige ska kunna ansöka om permanent uppehållstillstånd så snart han eller hon uppfyller förutsättningarna för det. I första hand bör förslaget därför omfatta en utlänning med uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller utbildning på forskarnivå som ansöker om permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 § UtL. Regeringen anser vidare, i likhet med de flesta remissinstanserna att möjligheten till återkallelse av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd till förmån för ett permanent uppehållstillstånd även bör avse utlännningar med uppehållstillstånd för arbete eller näringsverksamhet, liksom utlännningar med ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete.

Därutöver inkluderar promemorians förslag utlännningar som beviljas uppehållstillstånd på den grunden att de har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning. Det kan t.ex. röra sig om fria yrkesutövare och pensionärer som önskar bosätta sig på sin fritidsfastighet (propositionen om invandrings- och flyktingpolitiken [prop. 1983/84:144] s. 78–82 och propositionen Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden [prop. 2004/05:170] s. 279). Några närmare överväganden eller analyser av konsekvenserna av att även inkludera denna tillståndstyp i förslaget lämnas dock inte i promemorian. Regeringen anser inte heller att det rör sig om en grupp som kan likställas med de övriga utlännningar som omfattas av förslaget och som anses vara viktiga för Sveriges kompetensförsörjning. Till skillnad från promemorian föreslår regeringen därför inte att en utlänning som kan beviljas uppehållstillstånd på grund av att han eller hon har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning ska omfattas av förslaget.

Regeringen föreslår att den nya möjligheten att återkalla vissa tidsbegränsade uppehållstillstånd till förmån för ett permanent uppehållstillstånd ska vara fakultativ och att återkallelse endast ska kunna ske på begäran av utlännningen. *Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen)* anser att formuleringen kan uppfattas som att Migrationsverket kan välja att avstå från att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, vilket skulle kunna innebära att den enskilde har två giltiga uppehållstillstånd samtidigt. Genom att återkallelse endast föreslås kunna ske på egen begäran kan utlännningen själv avgöra om han eller hon vill att det befintliga tillståndet ska återkallas till förmån för ett permanent uppehållstillstånd. Om utlännningen däremot inte uppfyller förutsättningarna för att beviljas permanent uppehållstillstånd, vilket Migrationsverket ska bedöma, kan han eller hon välja att behålla det befintliga tidsbegränsade tillståndet, dvs. att det inte ska återkallas. Syftet

med förslaget är alltså att utlänningen ska kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd i ett tidigare skede än när det tidsbegränsade uppehållstillståndet löper ut. En liknande bestämmelse finns redan för att underlätta statusbyten mellan bl.a. arbete och forskning (jfr 7 kap. 7 g § UtIL och propositionen Skärpta och förbättrade regler om arbetskraftsinvandring [prop. 2021/22:134] s. 85 och 86). Eftersom återkallelse av det tidsbegränsade uppehållstillståndet och beviljandet av det permanenta uppehållstillståndet bör göras inom ramen för samma beslutsprocess bör det inte uppstå sådana perioder utan tillgång till arbete, socialförsäkringsförmåner eller studiemedel som *SACO* befarar.

Sammantaget föreslår regeringen att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete, näringsverksamhet, forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller utbildning på forskarnivå, på utlänningens begäran, ska få återkallas om utlänningen under tillståndstiden ansöker om och beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Detsamma ska gälla om utlänningen har ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongsarbete.

6.3 Upphållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförd utbildning på forskarnivå

Regeringens förslag

Upphållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet efter slutförd forskning ska kunna beviljas för minst ett år och högst 18 månader. Detsamma ska gälla ett uppehållstillstånd efter slutförda studier, om utlänningen har slutfört en utbildning på forskarnivå. I det senare fallet ska det inte krävas att utlänningen har slutfört en högskoleutbildning och utbildningen avser studier som motsvarar minst två terminer.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer i huvudsak överens med regeringens. I promemorian föreslås att tillstånd ska beviljas för en tid av 18 månader.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna, bl.a. *Chalmers Tekniska Högskola AB*, *Svenska institutet*, *Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)* och *Vetenskapsrådet* tillstyrker eller har inte några invändningar mot promemorians förslag. Några remissinstanser, bl.a. *Malmö universitet*, *Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)*, *Svenskt Näringsliv* och *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* anser att förslaget även bör omfatta studenter som avslutat studier på lägre nivå än forskarnivå. *Uppsala universitet* och *EURAXESS Sverige* föreslår att ett beviljat uppehållstillstånd om tolv månader ska kunna förlängas med sex månader medan *Stiftelsen Högskolan i Jönköping* och *Stockholms universitet* anser att en tillståndstid om 24 månader bör övervägas. *Lunds universitet*

framhåller att genomslaget av bestämmelsen för doktorander är något oklar då doktorander som slutfört sin forskarutbildning enligt förslaget ska kunna söka och beviljas permanent uppehållstillstånd redan innan utbildningen är färdig.

Migrationsverket efterfrågar vissa förtydliganden, bl.a. om den sökande kan välja att ansöka om ett kortare tillstånd även om kraven för 18 månaders tillstånd är uppfyllda. Migrationsverket anser även att den som har ett tillstånd efter slutförd forskning eller slutförd utbildning på forskarnivå ska anmäla till Migrationsverket om han eller hon har fått en anställning. Syftet är att undvika missbruk eller kringgående av regelverket om arbetskraftsinvandring.

Skälen för regeringens förslag

Längre jobbsökartillstånd bör införas för forskare och doktorander

En utlänning kan efter slutförd forskning eller slutförda studier i Sverige ansöka om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet i landet (5 b kap. 7 och 8 §§ UtL). Enligt student- och forskardirektivet ska dessa tillstånd beviljas för en tid om minst nio månader (artikel 25). Tillståndstiden har i svensk rätt bestämts till ett år. Det har skett med hänvisning till att de utlänningar som kan komma i fråga för dessa jobbsökartillstånd i regel är högutbildade och ofta eftertraktade personer på arbetsmarknaden, varför det är viktigt att Sverige kan erbjuda konkurrenskraftiga villkor för att fortsatt vara en attraktiv plats för forskning, studier och innovation (prop. 2019/20:9 s. 90).

Även om svensk rätt redan går utöver direktivets miniminivå kan en tid om ett år vara för kort för att ge utländska forskare och doktorander de bästa möjligheterna att etablera sig i Sverige. Forskare och doktorander är en högkvalificerad yrkesgrupp som Sverige har starka intressen av att behålla så att de kan etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Risken för missbruk bedöms också som liten om tiden för att beviljas tillstånd efter slutförd forskning eller slutförd utbildning på forskarnivå skulle förlängas. En längre tillståndstid skulle däremot innebära bättre förutsättningar för Sverige att konkurrera med andra länder som redan har längre tillståndstider för att locka forskare och doktorander att stanna kvar i landet.

I promemorian föreslås att tillståndstiden för forskare och doktorander ska höjas från ett år till 18 månader om förutsättningarna för tillståndet är uppfyllda. Regeringen delar promemorians bedömning att en sådan tillståndstid för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här efter slutförd forskning eller utbildning på forskarnivå bör kunna skapa konkurrensmässiga villkor och goda förutsättningar för forskare och doktorander att etablera sig i landet, utan att uppmuntra till långa perioder av sysslolöshet. Till skillnad från *Stockholms universitet* och *Stiftelsen Högskolan i Jönköping* bedömer regeringen att det inte är nödvändigt att tiden förlängs till 24 månader.

För att beviljas ett tillstånd om 18 månader behöver utlänningen bl.a. visa att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle under hela tillståndstiden (5 b kap. 9 § UtL). För en enskild kan det vara svårare att visa att försörjningen är tryggad i 18 månader jämfört med

ett år. För att förslaget inte ska leda till någon försämring för de berörda utlänningarna bör tillstånd kunna beviljas för minst ett år och högst 18 månader, i stället för som i promemorians förslag för en tid av 18 månader. Det innebär att det finns möjlighet att bevilja uppehållstillstånd för en kortare tid än 18 månader om exempelvis försörjningskravet inte skulle vara uppfyllt för hela den perioden. Det saknas alltså anledning att begränsa utlänningens möjlighet att på eget önskemål ansöka om ett kortare tillstånd, t.ex. för 15 månader. För att inte riskera ytterligare handläggningsmoment och i förlängningen längre handläggningstider anser regeringen, till skillnad från *Uppsala universitet* och *EURAXESS Sverige*, att uppehållstillstånden inte bör beviljas för en tid om ett år för att sedan kunna förlängas med sex månader.

Även om en utlänning som har slutfört en utbildning på forskarnivå i och för sig också bör ha slutfört en högskoleutbildning som avser studier som motsvarar minst två terminer är det inte säkert att han eller hon har genomfört alla sina studier i Sverige. Regeringen föreslår därför att det uttryckligen ska anges i lagtexten att kravet på att ha slutfört en högskoleutbildning och att utbildningen avser studier som motsvarar minst två terminer inte ska gälla för en utlänning som har slutfört en utbildning på forskarnivå. Det bör alltså vara tillräckligt att en sådan högkvalificerad utlänning kan visa att han eller hon har slutfört en utbildning på forskarnivå för att kunna beviljas ett uppehållstillstånd efter slutförda studier.

I avsnitt 6.2.1 föreslås att doktorander ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd efter tre års obruten tid med uppehållstillstånd för bl.a. studier som avser utbildning på forskarnivå. Eftersom tidpunkten för permanent uppehållstillstånd i vissa fall kan inträffa innan en utbildning är slutförd kan förslaget om förlängd tid för uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet i landet antas få begränsad påverkan för en sådan doktorand.

Det saknas beredningsunderlag för att, som *Migrationsverket* föreslår, införa en skyldighet för en utlänning att anmäla när han eller hon får en anställning under tillståndstiden eller för att återkalla ett jobbsökartillstånd till förmån för ett annat tillstånd.

Tillståndstiden för jobbsökartillstånd efter slutförda studier på lägre nivå bör inte ändras

Några remissinstanser anser att förslaget även bör omfatta studenter på lägre nivå än forskarnivå. Ett skäl som talar för detta är att det är lämpligt att behandla alla utländska studenter på samma sätt. Vidare är även andra studenter än doktorander i regel eftertraktade personer på arbetsmarknaden som bör uppmuntras att stanna i Sverige och som kan behöva viss tid för att etablera sig i landet.

Det finns dock skäl som talar mot en förlängning av tillståndstiden för de som studerat på lägre nivå än forskarnivå. Det finns en risk för att ett generöst regelverk för jobbsökartillstånd skulle sända signaler om att det är accepterat att vistas i Sverige en längre tid utan arbete eller annan sysselsättning. Inom denna grupp, som haft uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning, är det inte heller alltid fråga om lika högkvalificerade tjänster som söks i konkurrens med andra sökanden, som

efter utbildning på forskarnivå. För att beviljas ett jobbsökartillstånd efter slutförda studier på lägre nivå än forskarnivå krävs dessutom endast att utlänningen har slutfört en högskoleutbildning och att denna avser studier som motsvarar minst två terminer. Det kan utifrån den relativt låga tröskel som ställs upp för att erhålla tillstånden inte uteslutas att de skulle kunna komma att användas på fel grunder om tillståndstiden förlängs, med en risk för att dessa tillstånd skulle komma att användas för att försöka kringgå regelverket och leva i Sverige utan sysselsättning en längre tid.

Regeringen instämmer sammantaget i promemorians bedömning att det inte finns tillräckliga skäl att förlänga tillståndstiden för andra studenter än de som slutfört studier på forskarnivå.

6.4 Nationell visering för forskare och doktorander

Regeringens bedömning

Några lagändringar är inte nödvändiga för att på förordningsnivå införa en möjlighet för utländska forskare och doktorander samt deras familjemedlemmar att inifrån landet i vissa fall kunna ansöka om en nationell visering, dvs. en visering som ger tillstånd att resa in i och vistas i Sverige.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser är positiva till promemorians förslag om att på förordningsnivå införa en möjlighet till nationell visering eller har inte några invändningar mot det.

Skälen för regeringens bedömning

Uppehållstillstånd för forskning eller utbildning på forskarnivå som meddelas med anledning av en första ansökan sträcker sig inte alltid över hela den period som utlänningen kommer att befinna sig i Sverige för forskning eller utbildning. I vissa fall kan uppehållstillståndet därför behöva förlängas.

Om utlänningen under handläggningen av en förlängningsansökan lämnar Sverige saknas som regel laglig grund för inresa i landet igen när det tidigare uppehållstillståndet har löpt ut och innan det nya tillståndet har beviljats. Som huvudregel krävs det nämligen att en utlänning har ett gällande tillstånd för att få resa in i Sverige, t.ex. en Schengenvisering, en nationell visering eller ett uppehållstillstånd (2 kap. 3 och 4 §§ UtL). För utländska forskare och doktorander kan detta ställa till med olika problem. Forskning är i hög grad internationell till sin karaktär och ett viktigt inslag är rörlighet mellan olika länder. Begränsade möjligheter till rörlighet under handläggningen av en förlängningsansökan eller vid byte av vissa slags uppehållstillstånd medför att utländska forskare och doktorander bl.a. kan

gå miste om möjligheten att bli publicerade, eftersom ett krav för publicering kan vara att man deltar vid en viss internationell konferens. Det kan vidare medföra att dessa utlänningars forskning och karriärer blir lidande genom att internationella samarbeten försvåras i väntan på beslut. Dessutom försvåras möjligheten att knyta värdefulla kontakter internationellt.

Sedan den 1 juni 2022 kan en arbetskraftsinvandrare som har ansökt om förlängning av tillståndstiden för ett arbetstillstånd ansöka om en nationell visering, om han eller hon har behov av en sådan för att kunna resa in i Sverige efter en utlandsresa i tjänsten. En sådan ansökan ska ges in till Migrationsverket och får endast göras inifrån landet. Migrationsverket ska utfärda viseringen innan utlänningen reser ut från Sverige. Avgiften för en sådan ansökan om nationell visering inifrån landet är 60 euro. (Se 3 kap. 3 och 4 §§ och 8 kap. 4 a § UtlF). Möjligheten infördes bl.a. för att motverka problem som kan uppstå om handläggningen av en förlängningsansökan drar ut på tiden, både för den enskilde arbetstagaren och för sådana arbetsgivare som har behov av att anställda kan resa utomlands i tjänsten (prop. 2021/22:134 s. 87–89).

I promemorian föreslås att en liknande möjlighet ska införas på förordningsnivå för forskare och doktorander i vissa fall samt deras familjemedlemmar. Regeringen delar promemorians bedömning att det befintliga bemyndigandet i 3 kap. 7 § UtlL kan användas för att i förordning reglera såväl en sådan möjlighet till nationell visering som att en avgift ska få tas ut för en sådan ansökan och att några lagändringar därför inte är nödvändiga.

6.5 Utökade möjligheter att ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige

Regeringens förslag

En familjemedlem till en utlänning som har ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier ska inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet kunna ansöka om uppehållstillstånd för forskning eller utbildning på forskarnivå inifrån landet. Detsamma ska gälla en familjemedlem till en utlänning som har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning om den senare antingen har slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid utbildning på forskarnivå.

En utlänning som har ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, studier inom högre utbildning eller uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier ska inifrån landet kunna ansöka om uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som har ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller uppehållstillstånd efter slutförd forskning.

Om det finns synnerliga skäl ska det vara möjligt att ansöka om och beviljas ett tillstånd inifrån landet, om ansökan avser

- uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete eller au pair-arbete,
- uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som har ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller uppehållstillstånd efter slutförd forskning,
- EU-blåkort eller uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som har ett EU-blåkort, eller
- uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som har ett ICT-tillstånd eller ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse.

Promemorians förslag

Förslagen i promemorian stämmer i huvudsak överens med regeringens. I promemorian föreslås även att utlänningar som har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 7 eller 8 § UtL ska kunna ansöka om uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1 eller 3 § UtL efter inresa. Det föreslås även att en ansökan om uppehållstillstånd ska kunna bifallas efter inresa om ansökan avser uppehållstillstånd för ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna, bl.a. *Almega*, *Arbetsförmedlingen*, *Stiftelsen Högskolan i Jönköping*, *Svenskt Näringsliv* och *Vetenskapsrådet* är positiva till eller har inga invändningar mot förslaget. *Sveriges förenade studentkårer (SFS)* anser att även personer som har ett uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet efter slutförd forskning eller slutförda studier ska ha möjlighet att ansöka om ett uppehållstillstånd för forskning eller studier på forskarnivå inifrån Sverige liksom att medföljande familjemedlemmar ska kunna ansöka om uppehållstillstånd för studier på grundnivå och avancerad nivå utan att lämna landet. *Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)* anser att det behöver analyseras om fler undantag från kravet på arbetstillstånd behövs med anledning av att fler personer kommer ha möjlighet att ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige.

Migrationsverket önskar vissa förtydliganden, bl.a. av när kravet på 30 högskolepoäng eller slutförd termin av utbildning på forskarnivå ska vara uppfyllt. *Stockholms universitet* framhåller att kraven på att anknytningspersonen har slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid bildning på forskarnivå kan fördröja möjligheten för familjemedlemmen att påbörja forskning eller forskarutbildning och önskar att det övervägs om missbruk kan motverkas på annat sätt än att uppställa ett sådant krav. Universitetet anser även att en mer generell undantagsmöjlighet bör övervägas.

Förvaltningsrätten i Göteborg (migrationsdomstolen) påpekar att det saknas överväganden kring om den föreslagna regleringen är förenlig med student- och forskardirektivet gällande tredjelandsmedborgare som vistas i landet med ett giltigt uppehållstillstånd. *Försäkringskassan* noterar att det inte har gjorts någon analys av eventuella behov av ändringar i

socialförsäkringsbalken om rätten till bosättningsbaserade förmåner i vissa fall.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande möjligheter att ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige

Ett uppehållstillstånd ska som huvudregel ha sökts och beviljats före inresan till Sverige. Trots att det finns flera undantag från huvudregeln som möjliggör att uppehållstillstånd kan sökas inifrån landet kan det uppstå situationer där en utlänning som redan vistas i landet inte kan få ett nytt uppehållstillstånd utan att behöva lämna Sverige, vilket kan leda till svårigheter för den enskilde. Enligt hittillsvarande regler kan t.ex. inte familjemedlemmar till forskare ansöka om uppehållstillstånd för forskning inifrån landet. Det är inte heller möjligt för den som t.ex. har ett uppehållstillstånd för forskning att ansöka om uppehållstillstånd som familjemedlem till en forskare inifrån landet.

I promemorian föreslås, liksom i betänkandet Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. (SOU 2024:15), att en utlänning som har ett uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet efter slutförd forskning eller efter slutförda studier ska få ansöka om och beviljas ett uppehållstillstånd för forskning eller för utbildning på forskarnivå inifrån landet. Det förslaget, som *Sveriges förenade studentkårer (SFS)* efterfrågar, tas om hand i propositionen Nya regler för arbetskraftsinvandring (prop. 2025/26:87 s. 87–91). I promemorian föreslås även, liksom i SOU 2024:15, att det ska införas särskilda bestämmelser som innebär att ett barn till en forskare, EU-blåkortsinnehavare eller ICT-tillståndsinnehavare ska kunna få sin ansökan beviljad inifrån landet om barnet har fötts i Sverige. I propositionen Nya regler för arbetskraftsinvandring bedöms emellertid att det inte krävs några lagändringar för att barn till forskare, EU-blåkortsinnehavare och ICT-tillståndsinnehavare ska kunna ansöka om och beviljas uppehållstillstånd inifrån landet om barnen har fötts i Sverige (prop. 2025/26:87 s. 91–93, jfr även rättsfallet MIG 2025:10). Det saknas skäl att nu göra någon annan bedömning.

Utökade möjligheter att ansöka om uppehållstillstånd för forskning och studier på forskarnivå inifrån Sverige

Det är inte ovanligt att medföljande familjemedlemmar själva är högkvalificerade akademiker som skulle kunna vara aktuella för att arbeta som forskare eller att studera på forskarnivå. För att öka Sveriges möjligheter att behålla högkvalificerade akademiker bör situationen för familjemedlemmar till forskare och studenter förbättras genom att dessa får en möjlighet att ansöka om uppehållstillstånd för forskning inifrån landet.

För att minska risken för missbruk instämmer regeringen i promemorians bedömning att det bör ställas som villkor att familjemedlemmen ansöker om ett uppehållstillstånd för forskning enligt 5 b kap. 1 § UtIL eller för utbildning på forskarnivå enligt 5 b kap. 3 § UtIL inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet. Det motsvarar vad som redan gäller för en utlänning med uppehållstillstånd för arbete,

näringsverksamhet eller EU-blåkort (5 b kap. 15 § andra stycket 3 UtL). Till skillnad från SFS anser regeringen därmed att föreslaget inte bör utökas till att även omfatta en familjemedlem som ansöker om uppehållstillstånd för studier på grundnivå och avancerad nivå. Som föreslås i promemorian bör möjligheten till byte vidare begränsas på så sätt att anknytningspersonen ska ha ett uppehållstillstånd för forskning, för forskning vid rörlighet för längre vistelse eller uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier enligt 5 b kap. 1, 2, 7 eller 8 §§ UtL. Om anknytningspersonen har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § UtL bör det krävas att han eller hon antingen har slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning för att familjemedlemmen ska få ansöka om uppehållstillstånd för forskning eller utbildning på forskarnivå inifrån landet. Som *Stockholms universitet* framhåller kan kravet att anknytningspersonen ska ha slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning därmed innebära en viss fördröjning för familjemedlemmen att påbörja sin forskning eller forskarutbildning. Kravet motsvarar dock vad som redan gäller för att en utlänning med uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning inifrån landet ska få ansöka om uppehållstillstånd för forskning eller för praktik med anknytning till högre utbildning (5 b kap. 15 § andra stycket 2 UtL). Regeringen anser därmed att kravet i den nya bestämmelsen är rimligt och att det, som efterfrågas av *Migrationsverket*, bör tillämpas på motsvarande sätt som i redan befintliga regler.

Utökade möjligheter att ansöka om uppehållstillstånd som familjemedlem till forskare inifrån Sverige

Begränsningarna av möjligheten att ge in en ansökan om uppehållstillstånd som familjemedlem kan medföra vissa svårigheter för forskare och studenter att planera sin tillvaro i landet. Den som har kommit till Sverige som forskare eller student kan t.ex. inte själv byta tillstånd inifrån landet till ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en forskare, på samma sätt som en familjemedlem inte kan byta till ett uppehållstillstånd som forskare.

För att underlätta livssituationen för forskare, studenter och deras familjemedlemmar bör det därför införas möjligheter för den som har ett uppehållstillstånd för forskning, för forskning vid rörlighet för längre vistelse, för studier inom högre utbildning eller uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier enligt 5 b kap. 1–3, 7 eller 8 §§ UtL att inifrån landet ansöka om och beviljas ett uppehållstillstånd som familjemedlem enligt 5 b kap. 19 § UtL, dvs. till en utlänning som har ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller uppehållstillstånd efter slutförd forskning. Eftersom anknytningspersonen måste ha ett relevant uppehållstillstånd för att utlänningen ska kunna ansöka om och beviljas uppehållstillstånd som familjemedlem bedöms risken för missbruk som liten. I promemorian föreslås att en motsvarande möjlighet att ansöka om och beviljas uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning med uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning ska införas på förordningsnivå (4 a kap. 7 § UtfF). Ett bemyndigande för regeringen att

meddela sådana föreskrifter finns i 5 b kap. 28 § UtL. Några lagändringar är alltså inte nödvändiga i denna del. Det pågår ett arbete med att skärpa villkoren för anhöriginvandring (jfr SOU 2025:95 Skärpta villkor för anhöriginvandring). Huvudspåret ska vara att så långt som det utifrån befintligt beredningsunderlag eller sådant som går att ta fram är möjligt exkludera eller annars begränsa möjligheten att bevilja anhöriginvandring för personer med uppehållstillstånd för studier. Regleringen utformas på ett sätt som inte strider mot avsikten med förslagen i denna lagrådsremiss, dvs. att attrahera och underlätta för doktorander och forskare att verka i Sverige.

SULF anser att det bör analyseras om fler undantag från kravet på arbetstillstånd behöver införas med anledning av att fler personer föreslås ha möjlighet att ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige. Några sådana förslag lämnas inte i promemorian, och det finns inte möjlighet att inom ramen för det här lagstiftningsarbetet behandla frågan. Det bör dock noteras att en familjemedlem som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i normalfallet även beviljas ett arbetstillstånd (jfr 6 kap. 3 § UtL och prop. 2019/20:9 s 115).

Som *Försäkringskassan* noterar saknas det en analys i promemorian om eventuella behov av ändringar i socialförsäkringsbalken med anledning av det aktuella förslaget om byte av tillståndsgrund inifrån Sverige när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd upphört att gälla men en ansökan om fortsatt tillstånd lämnats in dessförinnan. Regeringen konstaterar att det saknas beredningsunderlag för att göra ändringar i socialförsäkringsbalken men vill samtidigt framhålla att uppehållstillstånd för forskare och doktorander omfattas av Migrationsverkets serviceåtagande om beslut inom 30 dagar vid en komplett ansökan. Reglerna i socialförsäkringsbalken är dessutom för närvarande föremål för översyn. I betänkandet Mottagandelagen – En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68) föreslås t.ex. att det inte längre ska krävas att ansökan avser tillstånd på samma grund eller vissa särskilt angivna grunder för att bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken ska kunna lämnas efter det att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har löpt ut (s. 521–525). Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen avser vidare att återkomma med ett förslag avseende kvalificering till socialförsäkring utifrån förslagen i betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53) som ska gälla de som bosätter sig i Sverige från och med den 1 januari 2027. Kvalificeringen ska gälla vissa bosättningsbaserade förmåner.

Ansökan inifrån Sverige vid synnerliga skäl

Enligt de allmänna reglerna i utlänningslagen kan en utlänning få en ansökan om uppehållstillstånd beviljad inifrån landet om det finns synnerliga skäl (5 kap. 18 § andra stycket 11 UtL). Att det inte finns något motsvarande allmänt undantag för de uppehållstillstånd som regleras i 5 b kap. UtL, t.ex. uppehållstillstånd för forskning och för familjemedlemmar till forskare, kan leda till oönskade situationer där en utlänning tvingas att lämna landet trots att det inte framstår som rimligt. Det kan inte uteslutas att det i framtiden skulle kunna förekomma fler fall

där det anses vara rimligt att forskare, studenter och deras familjemedlemmar bör kunna ansöka om byte av grund för sitt uppehållstillstånd efter inresan till Sverige, trots att situationen inte kan hänföras till något av de angivna undantagen i 5 b kap. 15, 16 eller 20 § UtL.

Mot denna bakgrund anser regeringen att en ansökan om uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, praktik med anknytning till högre utbildning, volontärarbete inom ramen för europeisk volontärtjänst eller au pair-arbete (5 b kap. 1 eller 3–6 §§ UtL) bör kunna ges in och beviljas inifrån landet om det finns synnerliga skäl. Detta motsvarar vad som gäller enligt de allmänna reglerna i utlänningslagen. Införandet av en sådan allmän regel möjliggör alltså en ventil för situationer som inte har kunnat förutses. I likhet med vad som gäller enligt 5 kap. 18 § andra stycket 11 UtL bör den nya ventilen tillämpas restriktivt och endast i undantagsfall (jfr propositionen *Ändringar i utlänningslagen* [prop. 1994/95:179] s. 75). Undantaget kan t.ex. aktualiseras om det skulle anses vara stötande mot rättskänslan att kräva att utlännningen lämnar landet innan hans eller hennes ansökan prövas eller att utlännningen efter hemkomsten kan antas bli förhindrad att på nytt lämna sitt land (jfr propositionen med förslag till ny utlänningslag, m.m. [prop. 1979/80:96] s. 34 och 35). Även av praxis framgår att möjligheten att på grund av synnerliga skäl enligt 5 kap. 18 § andra stycket 11 UtL göra undantag från huvudregeln att en ansökan om uppehållstillstånd ska ges in och beviljas före inresan i Sverige, bör tillämpas restriktivt och endast i undantagsfall (rättsfallet MIG 2016:18).

Förvaltningsrätten i Göteborg (migrationsdomstolen) påpekar att det i promemorian saknas överväganden i frågan om den föreslagna regleringen är förenlig med student- och forskardirektivet. Enligt artikel 7.4 och 7.5 i student- och forskardirektivet ska ansökan om uppehållstillstånd ges in och prövas antingen när den berörda tredjelandsmedborgaren vistas utanför den medlemsstat som han eller hon vill resa in i, eller redan vistas i den medlemsstaten i egenskap av innehavare av ett giltigt uppehållstillstånd eller en visering för längre vistelse. Undantagsvis får en medlemsstat även godta en ansökan från en utlännings som inte innehar sådana tillstånd men som visats lagligen på dess territorium. Regeringen bedömer att de föreslagna lagändringarna är förenliga med student- och forskardirektivet.

Familjemedlemmar till utlännings som har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning regleras inte i 5 b kap. UtL utan omfattas av de allmänna reglerna i 5 kap. 18 § UtL, varför det inte finns något behov av att införa någon särskild undantagsbestämmelse för dem.

Även vid en ansökan om EU-blåkort eller om uppehållstillstånd för familjemedlemmar till en EU-blåkortsinnehavare, saknas det möjligheter att få ansökan beviljad inifrån landet vid synnerliga skäl (se 6 a kap. 4 och 11 §§ UtL). Det kan antas att en liknande problematik kan förekomma beträffande dessa tillstånd som för de uppehållstillstånd som regleras i 5 b kap. UtL. Med beaktande av att regleringen om EU-blåkort avser att tillgodose behovet av att högkvalificerad arbetskraft ska kunna komma till Sverige med goda villkor, föreslås att även ett EU-blåkort eller ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en EU-blåkortsinnehavare ska kunna sökas och beviljas inifrån landet om det finns synnerliga skäl.

Detsamma föreslås gälla för familjemedlemmar till innehavare av ICT-tillstånd (dvs. företagsintern förflyttning, 6 b kap. 15 § UtL). Även dessa familjemedlemmar föreslås alltså kunna få en ansökan beviljad inifrån landet om det föreligger synnerliga skäl. Motsvarande generella undantagsbestämmelse bör emellertid inte införas för att beviljas ett ICT-tillstånd (6 b kap.) eller ett tillstånd för säsongsarbete (6 c kap.). Vid en ansökan om dessa tillstånd ställs det nämligen större krav på att tillstånden ska vara sökta och beviljade före inresan. Även syftet med dessa tillstånd talar för att utlänningen som regel bör ha sökt dessa utifrån landet.

7 Åtgärder för att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier

7.1 Begränsning av möjligheterna att arbeta med uppehållstillstånd för studier

Regeringens förslag

Ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning får återkallas om utlänningen har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd. En förlängning av tillståndstiden får vägras under samma förutsättningar.

Regeringens bedömning

Möjligheten att arbeta under tiden med ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning bör begränsas.

Promemorians förslag och bedömning

Förslaget och bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser, däribland *Högskolan i Halmstad*, *Karolinska institutet*, *Kungl. Tekniska högskolan (KTH)*, *Lunds universitet* och *Stockholms universitet*, är positiva till att en begränsning av möjligheten att arbeta införs men har synpunkter på promemorians förslag på nivåer. *Migrationsverket* lyfter också fram vikten av det är tydligt att huvudsysslan för den som har ett uppehållstillstånd för studier ska vara att studera. Flertalet av remissinstanserna framför samtidigt att promemorians förslag om att begränsa möjligheten att arbeta vid sidan av studierna till 15 timmar per vecka är alltför strikt, samt att studenter borde tillåtas arbeta obegränsat under sommarmånaderna. Några remissinstanser anser att arbete vid studentkårer och andra organisationer samt bisysslor som är godkända av lärosätet inte bör vara begränsade. Migrationsverket

konstaterar att förslaget kan leda till förlängda handläggningstider och efterfrågar också verktyg som möjliggör kontroller under tillståndstiden samt en möjlighet att ta del av uppgifter i beskattningsdatabasen för att tillämpningen av bestämmelserna om återkallelse av uppehållstillstånd ska vara effektiv.

Flera remissinstanser, exempelvis *Almega*, *Arbetsförmedlingen*, *Fackförbundet ST*, *Göteborgs universitet*, *Sveriges läkarförbund*, *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* och *Uppsala universitet*, avstyrker promemorians bedömning och förslag i deras helhet. Göteborgs universitet hänvisar till att det redan finns andra förslag som uppfyller syftet att förhindra missbruk. Göteborgs universitet menar dessutom att det finns en uppenbar risk att en strikt begränsning gör Sverige mindre attraktivt som studiedestination och förvårar integrationen. Även Arbetsförmedlingen ser risker med att begränsningen kan påverka de utländska studenternas etablering på arbetsmarknaden och därmed kompetensförsörjningen. Att möjligheterna för studenterna att komma in på den svenska arbetsmarknaden försämras rimmar, enligt *Förvaltningsrätten i Malmö*, även illa med målsättningen att utländska studenter i större utsträckning ska stanna i Sverige efter avslutade studier.

Naturvetarna, *Svenskt Näringsliv*, *Sveriges läkarförbund* och *Uppsala universitet* anser att de skärpta kraven på godtagbara framsteg i studierna är tillräckliga för att uppnå syftet med förslagen. Sveriges förenade studentkårer (SFS) och Uppsala universitet framför att återkallelse eller vägrad förlängning av uppehållstillståndet är en oproportionerlig åtgärd mot en student som har arbetat mer än tillåtet men som gjort godtagbara framsteg i studierna. Sveriges advokatsamfund är av liknande åsikt och framför att ett uppehållstillstånd eller förlängning av tillståndet inte ska kunna vägras för att en utlänning enstaka veckor har arbetat mer än den tillåtna tiden och att det bör förtydligas när återkallelsereglerna ska tillämpas. Ett par remissinstanser, bl.a. Migrationsverket och Svenskt Näringsliv, lyfter fram att risken för utnyttjande av arbetskraft och svartarbete kan öka till följd av förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Möjligheten att arbeta med ett uppehållstillstånd för studier bör begränsas

Enligt nuvarande regler är en utlänning som har uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning undantagen från kravet på arbetstillstånd för den tid som uppehållstillståndet gäller (5 kap. 2 § första stycket 6 a UtlF). Detta genomför artikel 24 i student- och forskardirektivet, som reglerar studerandes ekonomiska verksamhet. I skäl 52 i direktivet anges bl.a. att studerande bör ges tillträde till arbetsmarknaden under studierna i den medlemsstat där studierna bedrivs för att kunna täcka en del av kostnaderna för sina studier och om möjligt få praktisk erfarenhet.

Att det finns möjlighet att arbeta vid sidan av studier inom högre utbildning kan i många fall vara viktigt för den enskilda individen. För många kan det medföra en värdefull introduktion till arbetsmarknaden och potentiella anställningar efter avslutade studier. Samtidigt som det är angeläget att utländska studenter ges möjlighet att arbeta vid sidan av studierna är det inte givet att denna möjlighet ska kvarstå i sin nuvarande

form. Att en utlänning med ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning är undantagen från kravet på arbetstillstånd i Sverige innebär i praktiken att den som kommer hit med ett uppehållstillstånd som syftar till studier samtidigt kan arbeta obegränsat i Sverige under tillståndstiden, ett förhållande som av flera aktörer har pekats ut som en av de främsta orsakerna till potentiellt missbruk av uppehållstillstånd för studier. Möjligheten att arbeta obegränsat vid sidan av studierna sänder bl.a. signaler om att studierna inte behöver vara den huvudsakliga sysselsättningen för en utlänning som kommer till Sverige med sådant tillstånd. Denna signal förstärks av att det endast krävs att utlänningen klarar av en mindre del av sina studier för att få uppehållstillståndet förlängt. I likhet med *Migrationsverket* anser regeringen att det ska vara tydligt att huvudsysslan för den som har tillstånd för studier ska vara att studera. I avsnitt 7.2 föreslår regeringen även skärpta krav på godtagbara framsteg i studierna.

Skärpningarna av regelverket för arbetstillstånd tillsammans med möjligheten att arbeta obegränsat med ett uppehållstillstånd för studier kan också innebära att incitamenten för missbruk ökar. Det finns alltså en risk för att uppehållstillstånd för studier ses som en alternativ väg in i landet för den som inte uppfyller villkoren för ett uppehållstillstånd för arbete. Till skillnad från *Uppsala universitet* anser regeringen därmed att de skärpta kraven på godtagbara framsteg i studierna inte ensamma är tillräckliga för att minska risken för missbruk utan att förslagen i stället bör komplettera varandra för att motverka att regelverket för uppehållstillstånd för studier missbrukas. Förslaget bör framför allt ha påverkan på studenter som saknar egentlig studieavsikt. Regeringen delar därmed inte *Göteborgs universitets* farhåga att Sverige riskerar att bli mindre attraktivt för seriösa studenter. I det sammanhanget kan det också noteras att andra medlemsstater inom EU redan tillämpar begränsningar av möjligheterna att arbeta vid sidan av studierna.

Ett par remissinstanser, bl.a. *Migrationsverket* och *Svenskt näringsliv*, lyfter att det finns viss risk för att utnyttjande av arbetskraft och svartarbete kan öka till följd av förslaget. Regeringen ser allvarligt på dessa risker, men anser samtidigt att de incitamenten som införs om att studierna ska vara den huvudsakliga sysselsättningen för studenter och förslagen som avser att minska antalet oseriösa studenter i förlängningen bör minska riskerna för svartarbete och att studenter utnyttjas av oseriösa arbetsgivare.

I det sammanhanget bör även beaktas att en arbetsgivare som har en utlänning, som saknar föreskrivet arbetstillstånd, anställd kan dömas till böter eller fängelse (20 kap. 5 § UtlL) och påföras en särskild avgift (20 kap. 12 § UtlL).

Det har även framkommit att vissa agenter som lärosäten använder sig av utomlands för marknadsföringen av studiemöjligheter i Sverige har använt sig av möjligheten till obegränsat arbete i Sverige som ett försäljningsargument för att förmå utlänningar att söka sig hit. Såvitt framkommit har vissa agenter i detta sammanhang marknadsfört studier i Sverige med att det finns andra möjligheter när utlänningen väl kommit till landet, snarare än genom marknadsföring av kvaliteten på utbildningarna (se t.ex. *Migrationsverkets* rapport, dnr 1.3.4-2022-14601). Sammantaget anser regeringen att det finns anledning att begränsa

möjligheten att arbeta med uppehållstillstånd för studier för att motverka att dessa uppehållstillstånd missbrukas.

Den närmare utformningen av begränsningen av möjligheten att arbeta

Det finns flera skäl till att utländska studenter bör få tillträde till arbetsmarknaden under studietiden. Utöver det ekonomiska tillskott som arbete vid sidan av studierna innebär ger det utlänningen viktig arbetslivserfarenhet, en möjlighet att skapa nätverk och bli mer attraktiv på arbetsmarknaden efter det att studierna är klara. En begränsning av möjligheten att arbeta under studietiden bör därmed utformas på ett sådant sätt att de seriösa studenterna inte hindras från att komma in på arbetsmarknaden eller genomföra sin utbildning.

Enligt student- och forskardirektivet ska varje medlemsstat fastställa det högsta antalet timmar per vecka, eller det högsta antalet dagar eller månader per år, som en student får bedriva ekonomisk verksamhet. Detta får inte vara mindre än 15 timmar per vecka eller motsvarande i antal dagar eller månader per år, varvid läget på arbetsmarknaden i den berörda medlemsstaten får beaktas (artikel 24.3 i direktivet).

I promemorian föreslås att möjligheten att arbeta med uppehållstillstånd för studier bör begränsas till högst 15 timmar per vecka, med vissa undantag för bl.a. studenter som går en utbildning på forskarnivå. Flertalet remissinstanser har vänt sig mot promemorians förslag och menar att det är för strikt. Några remissinstanser förordar en begränsning om 20 timmar per vecka eller motsvarande per månad. Ett stort antal remissinstanser menar att begränsningen endast bör gälla under terminerna och att ferier eller i vart fall sommarmånaderna bör undantas.

Den närmare utformningen av den föreslagna begränsningen av möjligheten att arbeta med ett uppehållstillstånd för studier regleras med fördel på förordningsnivå. Att regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på arbetstillstånd följer av 2 kap. 9 § UtL. Regeringen avser som utgångspunkt att begränsa möjligheten att arbeta under terminerna till att ligga på EU:s miniminivå, som är 15 timmar per vecka, för att stävja fusk och missbruk. Denna begränsning ska dock inte gälla under sommaren.

Upphållstillståndet ska få återkallas och en förlängning vägras

Enligt artikel 21.2 f i student- och forskardirektivet finns det en möjlighet att införa bestämmelser om att ett uppehållstillstånd för studier får återkallas eller förlängning vägras om de tidsfrister som gäller för studenters tillträde till ekonomisk verksamhet enligt nationell rätt inte skulle iakttas. Bestämmelser med sådan innebörd har införts i bl.a. Frankrike och Finland. Ett uppehållstillstånd för studier kan där återkallas eller förlängning vägras om studenten överskrider det högsta antalet timmar som utlänningen tillåts arbeta i landet.

För att en begränsning av möjligheterna till arbete med ett uppehållstillstånd för studier ska få ett effektivt genomslag anser regeringen att det bör införas en möjlighet till återkallelse och vägrad förlängning av uppehållstillståndet vid bristande uppfyllelse. Den möjlighet som ges enligt direktivet i denna del bör alltså utnyttjas. Om en överträdelse av den tid som en student får arbeta leder till en konsekvens

bör det kunna ha en avskräckande verkan på den som överväger att använda uppehållstillståndet för andra syften. En sådan ordning sänder även en viktig signal om att det inte är acceptabelt att utlänningar använder sig av dessa uppehållstillstånd på fel grunder. Den risk som Svenskt Näringsliv och Migrationsverket m.fl. lyfter för att utnyttjandet av arbetskraft kan öka i och med förslaget anser regeringen bör kunna motverkas av att det samtidigt bör innebära minskade incitament för studenter att komma till Sverige i andra syften än att studera. Regeringen föreslår därför att ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning ska få återkallas om utlänningen har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd. En förlängning av tillståndstiden bör under samma förutsättningar få vägras.

Sveriges förenade studentkårer (SFS) och Uppsala universitet för bl.a. fram att återkallelse eller vägrad förlängning på denna grund skulle vara en oproportionerlig åtgärd och *Sveriges advokatsamfund* efterfrågar förtydliganden om när återkallelsereglerna ska tillämpas. Eftersom bestämmelserna föreslås vara fakultativa ("får" återkallas respektive "får" vägras) är det inte obligatoriskt att återkalla tillståndet eller vägra en förlängning. I stället måste det i varje enskilt fall göras en bedömning av samtliga relevanta omständigheter med tillämpning av proportionalitetsprincipen (se prop. 2019/20:9 s. 182 och artikel 21.7 i student- och forskardirektivet). Utifrån omständigheterna i det enskilda fallet finns det alltså en möjlighet att underlåta att återkalla ett uppehållstillstånd trots att förutsättningarna för återkallelse är uppfyllda.

Det saknas beredningsunderlag för att, som Migrationsverket efterfrågar, införa särskilda författningsändringar med innebörden att Migrationsverket under löpande tillståndstid ska kontrollera om förutsättningarna för uppehållstillståndet för studier är uppfyllda eller att Migrationsverket i detta syfte ska få tillgång till beskattningsdatabasen. Att Migrationsverket ska vidta åtgärder för att motverka missbruk av bl.a. regler framgår dock redan av myndighetens instruktion (5 § förordningen [2019:502] med instruktion för Migrationsverket). Från och med den 1 december 2025 gäller dessutom en ny sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som möjliggör för myndigheter att lämna uppgifter om enskilda till andra myndigheter, bl.a. i syfte att upptäcka eller utreda överträdelser av regler (se propositionen Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse [prop. 2024/25:180] s. 87 och 90). En indikation på att en utlänning har arbetat för mycket kan t.ex. vara att han eller hon har inkomster som inte står i proportion till antalet tillåtna arbetade timmar och lönenivån för yrket eller branschen.

7.2 Skärpt krav på godtagbara framsteg i studierna

Regeringens förslag

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska få meddela föreskrifter om vad som ska utgöra godtagbara framsteg i studier.

Regeringens bedömning

Kravet på godtagbara framsteg i studier bör höjas.

Promemorian förslag och bedömning

Förslaget och bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna, bl.a. *Riksdagens ombudsmän (JO)* och *Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)*, har inga synpunkter på förslaget. Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Göteborgs universitet*, *Högskolan i Halmstad*, *Kungliga ingenjörsvetenskapsakademin (IVA)*, *Kungl. Tekniska högskolan (KTH)* och *Lunds universitet* tillstyrker förslaget, men har flera synpunkter på nivåerna. Även *Migrationsverket* välkomnar förslaget men efterfrågar vissa förtydliganden, bl.a. i fråga om när studierna ska vara avklarade. Ytterligare ett antal, däribland *Malmö universitet*, *Stockholms universitet*, *Sveriges Förenade Studentkårer (SFS)*, *Sveriges lantbruksuniversitet*, *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* och *Uppsala universitet*, tillstyrker förslaget men anser att kraven på studieresultat, som i promemorian föreslås införas på förordningsnivå, bör vara lägre. Malmö universitet och *Sacos studentråd* anser t.ex. att det inte är proportionerligt att ställa samma krav på utländska studenter som på inhemska och TCO framhåller att de krav på progression som ställs i utbildnings- och kursplaner utgör tillräckliga krav. Uppsala universitet föreslår att ytterligare konsekvensanalys genomförs. *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* framför upplysningsvis att den utredning av studieresultat som kan behövas kan vara omfattande.

Ett par remissinstanser påpekar vikten av att det kan tas hänsyn till individuella omständigheter i förhållande till kraven. *Sveriges akademikers Centralorganisation (SACO)*, *Sveriges läkarförbund*, *Sacos studentråd*, *Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)* och *KTH* framför att sjukdom eller andra tillfälliga hinder bör kunna beaktas, att det bör göras en nyanserad bedömning och att förslaget inte heller bör medföra nya administrativa uppgifter för lärosätena eller Migrationsverket.

SFS, *Lunds universitet*, *EURAXESS Sverige* och *SULF* framför att kravet på studieresultat inte fungerar i förhållande till forskare och doktorander eftersom deras resultat följer en individuell studieplan.

Sveriges advokatsamfund, som avstyrker förslaget, anser att det finns stora svårigheter med att mäta vilka moment en student måste ha slutfört för att ha klarat en viss procentsats av studierna och att de konsekvenserna

som den enskilde riskerar att drabbas av är allvarliga. *Fackförbundet ST* motsätter sig också förslaget och anser att jämförelsen med kraven för att få erhålla fortsatt studiestöd i Sverige inte är rimligt och att det kan innebära ytterligare administration för lärosätena.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Kravet på godtagbara framsteg i studierna bör höjas

Enligt 5 b kap. 18 § andra stycket UtL får en ansökan om förlängning av ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning vägras bl.a. om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier. Ett sådant uppehållstillstånd får även, enligt 5 b kap. 22 § andra stycket UtL, återkallas på samma grund. Bestämmelserna är fakultativa, dvs. det finns en möjlighet att underlåta återkallelse eller förlängning i en sådan situation. Besluten ska fattas med beaktande av de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet och med respekt för proportionalitetsprincipen (jfr prop. 2019/20:9 s. 182 och artikel 21.7 i student- och forskardirektivet). Mindre brister i uppfyllelsen av kravet behöver därför inte nödvändigtvis leda till att uppehållstillståndet återkallas eller att en förlängning vägras.

Vad som anses utgöra godtagbara framsteg i studier enligt utlänningslagen har överlåtits till rättstillämpningen att avgöra (prop. 2019/20:9 s. 107). Migrationsöverdomstolen har bedömt att kravet får anses motsvara 15 högskolepoäng under det första studieåret, 22,5 högskolepoäng under det andra året och 30 högskolepoäng under det tredje och följande år. Det är de högskolepoäng som uppnåtts under det senaste uppehållstillståndet som ska ligga till grund för prövningen av om fortsatt uppehållstillstånd ska meddelas för den därefter följande studieperioden. Undantag från kravet bör kunna göras om högskolepoäng uppnås t.ex. genom omtentamen i nära anslutning till tidpunkten då uppehållstillståndet löpt ut, men även visad sjukdom eller liknande skäl, som nära anhörigs sjukdom eller dödsfall som kan leda till ett lägre studieresultat, kan undantagsvis godtas om dessa omständigheter har varit ägnade att påverka studieförmågan i sådan grad att studieresultatet kan antas vara en följd av detta (se rättsfallet MIG 2009:5).

I Sverige motsvarar heltidsstudier på högskola eller universitet under ett normalt studieår 60 högskolepoäng (6 kap. 2 § högskoleförordningen). Det innebär att en utlänning med uppehållstillstånd för studier enligt den nuvarande tillämpningen av kravet på godtagbara framsteg i studierna, vid en normal studietakt, endast behöver ha klarat av en fjärdedel av de förväntade högskolepoängen under det första studieåret och runt hälften av de förväntade högskolepoängen under efterföljande år för att kunna få ett uppehållstillstånd för studier förlängt.

Att en utlänning endast behöver klara av en mindre del av studierna, samtidigt som denne får arbeta obegränsat, medför en risk för att studierna inte nödvändigtvis är den huvudsakliga sysselsättningen i Sverige för den som kommer hit med ett uppehållstillstånd för studier. I avsnitt 7.1 föreslår regeringen att möjligheten att arbeta med uppehållstillstånd för studier ska begränsas. Även med en sådan begränsning behöver det finnas skäl att ställa högre krav på framsteg i de studier som utlänningen ska bedriva i Sverige. Genom att höja de nuvarande kraven på godtagbara framsteg

bedöms incitamenten till missbruk av uppehållstillstånden minska ytterligare, eftersom det blir svårare att stanna i landet med ett sådant uppehållstillstånd utan en genuin studieavsikt. Att höja kravet på framsteg i studierna ger också en viktig signal om att heltidsstudier ska tas på allvar. Mot denna bakgrund anser regeringen att kravet på godtagbara framsteg i studierna bör höjas.

Kravet bör författningsregleras

Eftersom regeringen anser att kravet på godtagbara framsteg i studierna bör höjas bör nivåerna för detta fortsättningsvis regleras i författning. En författningsreglering ökar även förutsebarheten för den enskilde genom att det tydliggörs och konkretiseras vad denne har att förhålla sig till. Regeringen instämmer i promemorians bedömning att detta inte bör regleras i lag. Det bör därför i 5b kap. UtlL införas ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbara framsteg i studierna.

I promemorian föreslås att kravet på godtagbara framsteg i studierna ska preciseras i utlänningsförordningen. Flera remissinstanser har synpunkter på hur kravet på godtagbara framsteg i studierna närmare bör utformas. Regeringen kommer att beakta synpunkterna i arbetet med att ta fram förordningsförslagen. I promemorian föreslås också att Migrationsverket, efter bemyndigande av regeringen, ska få meddela närmare föreskrifter om kravet på godtagbara framsteg i studierna. Förslaget till bemyndigande i förevarande lagrådsremiss inrymmer en sådan möjlighet till vidaredelegation.

Med anledning av vad *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* framför om risken för att utredningarna av studieresultat blir mer omfattande än tidigare vill regeringen framhålla att det redan i dag finns ett krav på godtagbara framsteg i studierna i utlänningslagen. Att detta krav nu föreslås preciseras i författning bör inte medföra någon ny bedömning eller så stora svårigheter att förslaget inte bör genomföras. *Migrationsverket* efterfrågar ett förtydligande av vid vilken tidpunkt som studierna ska vara avklarade. Av praxis framgår att det är de högskolepoäng som uppnåtts under tiden för det senaste uppehållstillståndet som ska ligga till grund för bedömningen av om studenten gjort godtagbara framsteg i sina studier vid prövning av fortsatt uppehållstillstånd för den därefter följande studieperioden (rättsfallet MIG 2009:5). Någon ändring av den nuvarande tillämpningen är inte avsedd med förslaget, förutom en höjning av det nuvarande kravet på godtagbara framsteg i studierna.

7.3 Skärpta krav för att byta från ett uppehållstillstånd för studier till ett uppehållstillstånd på annan grund

Regeringens förslag

En ansökan om uppehållstillstånd på en annan grund får beviljas inifrån Sverige om utlänningen har ett uppehållstillstånd för studier eller för studier inom högre utbildning och antingen har slutfört en högskoleutbildning som avser studier som motsvarar minst två terminer eller fullföljt två terminer vid en utbildning på forskarnivå.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser, bl.a. *Arbetsförmedlingen*, *Chalmers Tekniska Högskola AB*, *Sveriges förenade studentkårer (SFS)* och *Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)* är positiva till förslaget eller har inte några invändningar mot det. *Karolinska institutet* anser att en begränsning av möjligheten att efter inresa byta från uppehållstillstånd för studier till arbete är rimligt men ifrågasätter att det inte görs någon skillnad mellan studier på avancerad nivå och grundnivå. *Karolinska institutet* påpekar också att det faktiska kravet kan bli högre för en student som är antagen till ett mastersprogram än för en student som är antagen till en forskarutbildning. Flera remissinstanser, bl.a. *Göteborgs universitet*, *Stiftelsen Högskolan i Jönköping*, *Lunds universitet*, *Stockholms universitet* och *Sveriges lantbruksuniversitet* är positiva till att nuvarande reglering ses över. Flera anser dock att möjligheten att byta uppehållstillstånd inifrån landet bör kvarstå för studenter som kan uppvisa att minst 75 procent av utbildningen är slutförd medan *Lunds universitet* anser att tröskeln bör läggas på hälften eller tre fjärdedels utbildning. *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* anser att kravet kan höjas något jämfört med i dag men att det inte bör krävas att utbildningen ska vara slutförd. *Uppsala universitet* tillstyrker förslaget om krav på två terminers studier men avstyrker det föreslagna kravet om examen. *Ernst & Young AB* anser att nuvarande regler bör behållas och att möjligheten att byta grund för uppehållstillstånd efter att ha blivit erbjuden en högkvalificerad tjänst efter endast en kortare period i Sverige är positiv. *Migrationsverket* efterfrågar ett förtydligande av uttrycket slutfört en högskoleutbildning.

Skälen för regeringens förslag

Kraven för byte av uppehållstillstånd bör skärpas

En utlänning som vill ha ett uppehållstillstånd i Sverige ska enligt huvudregeln ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet (5 kap. 18 § första stycket UtlL). En utlänning som har ett

uppehållstillstånd för studier enligt 5 kap. 10 § UtlL eller för studier inom högre utbildning (5 b kap. 3 § UtlL), får ansöka om ett annat uppehållstillstånd inifrån landet, om han eller hon antingen har slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning. Även den som har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §§ UtlL, dvs. uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, praktik med anknytning till högre utbildning eller uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier, kan ansöka om ett annat uppehållstillstånd inifrån landet (5 kap. 18 § andra stycket 9 UtlL). I de senare fallen räcker det med att utlänningen har ett sådant gällande uppehållstillstånd vid ansökningstillfället för att undantaget ska vara tillämpligt (prop. 2019/20:9 s 165 och 166). Dessa regler har sin bakgrund i att studenter anses utgöra välkvalificerad arbetskraft och att Sverige i en allt mer kunskapsintensiv och globaliserad värld bör ta till vara på dem. Att ansökningsförfarande och tillståndsgivning inte är alltför komplicerade har bedömts vara en förutsättning för att ta vara på kompetensen. Samtidigt har det bedömts att det inte skulle vara lämpligt att införa ett generellt undantag för denna grupp (prop. 2007/08:147 s. 39 och 40).

En grundläggande utgångspunkt är att ett uppehållstillstånd för studier endast ska beviljas en utlänning som avser att komma till Sverige i syfte att studera. Regeringen instämmer visserligen i *Ernst & Young AB:s* påpekande att möjligheten att byta grund för uppehållstillstånd efter att ha blivit erbjuden en högkvalificerad tjänst är något positivt. Emellertid är gällande reglering för generös och kan öppna upp för missbruk. Ett led i att minska risken för att uppehållstillstånd för studier används i andra syften och närmast ses som en enkel väg in i Sverige är att ställa högre krav för byte av grund för uppehållstillstånd. Det tas bl.a. upp i Migrationsverkets rapport *Åtgärder för att minska missbruk av uppehållstillstånd för studier* (dnr 1.1.1.2-2024-3373). Genom att höja kraven för att byta grund för uppehållstillstånd inifrån landet måste utlänningen klara av en längre period av studier innan det kan bli aktuellt att ansöka om ett annat uppehållstillstånd inifrån landet, vilket också bör minska risken för missbruk. Regeringen delar alltså promemorians bedömning att de nuvarande kraven för att byta grund för uppehållstillstånd inifrån landet för en utlänning med uppehållstillstånd för studier bör skärpas. Samtidigt bör kraven för att byta uppehållstillstånd inte ställas för högt. Det skulle kunna försvåra för de seriösa studenter som har kommit till Sverige för att studera men som sedan av en eller annan anledning vill byta bana. I promemorian föreslås att kravet bör utformas i likhet med vad som i dag gäller för att en utlänning ska kunna ansöka om ett s.k. jobbsökartillstånd efter slutförda studier. För att en utlänning ska kunna ansöka om och beviljas ett sådant uppehållstillstånd krävs att han eller hon har slutfört en högskoleutbildning som avser studier som motsvarar minst två terminer (5 b kap. 8 § UtlL).

Enligt regeringens mening framstår det som ändamålsenligt att ställa liknande krav på den som vill byta grund för sitt uppehållstillstånd från studier till t.ex. arbete som på en utlänning som vill ansöka om ett uppehållstillstånd efter slutförda studier enligt 5 b kap. 8 § UtlL. Vissa remissinstanser, bl.a. *Göteborgs universitet, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Lunds universitet, Stockholms universitet, Sveriges*

Lantbruksuniversitet och Tjänstemännens centralorganisation (TCO) anser att kravet ska sättas till högst 75 procent av slutförd utbildning. Till skillnad från dessa anser regeringen att gränsen för att ansöka om ett annat uppehållstillstånd inifrån landet bör höjas till att utlänningen både ska ha slutfört en högskoleutbildning och att studierna ska motsvara minst två terminer. Därigenom bör risken för missbruk av uppehållstillstånd för studier kunna motverkas, samtidigt som en ökad enhetlighet skapas i det migrationsrättsliga regelverket.

Migrationsverket efterfrågar ett förtydligande av innebörden av uttrycket slutfört en högskoleutbildning. Kravet på en slutförd högskoleutbildning förekommer redan i utlänningslagen (5 b kap. 8 § UtlL) och är avsett att ha samma innebörd i förevarande sammanhang. Vid genomförandet av student- och forskardirektivet konstaterades att den ordning som gällt sedan 2014 för att beviljas ett uppehållstillstånd efter en slutförd högskoleutbildning för att söka arbete eller därmed jämförbar aktivitet i Sverige eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet, innebar att utlänningen måste ha slutfört den utbildning som han eller hon antagits till och att utbildningen måste ha omfattat minst två terminer. Regeringen ansåg, till skillnad från vissa remissinstanser, att den lägsta studienivå som redan gällde för att beviljas uppehållstillstånd efter avslutade studier bör gälla även fortsättningsvis och att ett sådant uppehållstillstånd endast bör kunna beviljas om sökanden har slutfört en högskoleutbildning som motsvarar studier om minst två terminer (prop. 2019/20:9 s. 88 och 89). Att utlänningen ska ha slutfört en högskoleutbildning innebär enligt förarbetena att inte alla studier inom högre utbildning kan leda till ett uppehållstillstånd. Utbildningen ska dessutom ha avsett studier som motsvarar minst två terminer. Det innebär t.ex. att om utlänningen har antagits till ett tvåårigt program måste hela den tvååriga utbildningen ha slutförts för att ett tillstånd ska kunna beviljas. Det räcker alltså inte att studier som motsvarar två terminer har klarats av på högskoleutbildningen, om utbildningen inte därmed har slutförts (jfr prop. 2019/20:9 s. 174). Att utlänningen ska ha slutfört den utbildning som han eller hon antagits till bör inte hindra att utlänningen kan slutföra en utbildning som han eller hon senare antagits till. Enligt Migrationsverkets praxis kan kravet på en slutförd högskoleutbildning i vissa fall även uppfyllas genom vissa fristående kurser, om de kan ses som en sammanhållen utbildning. Någon ändring av den ordningen är inte avsedd med förslaget.

Som noteras i promemorian kan kravet på en slutförd högskoleutbildning innebära att möjligheterna för en utlänning med uppehållstillstånd för studier enligt 5 kap. 10 § UtlL att byta grund för sitt uppehållstillstånd efter inresa minskar avsevärt. Det beror på att de studier som kan ligga till grund för ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 10 § UtlL i många fall inte avser en fullständig högskoleutbildning i Sverige. Undantaget i 5 kap. 18 § andra stycket 9 UtlL är dock inte avsett att tillämpas i förhållande till studenter som studerar på en lägre nivå än högskolenivå (jfr prop. 2019/20:9 s. 139 och rättsfallet MIG 2025:13). Regeringen instämmer därmed i promemorians bedömning att denna konsekvens får anses acceptabel utifrån syftet att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier. Samtidigt är ett av syftena med detta lagstiftningsprojekt att förbättra förutsättningarna för utländska

doktorander i Sverige. Enligt praxis beviljas t.ex. gästdoktorander normalt uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 10 § (se avsnitt 6.1). För att underlätta för det svenska näringslivet och för dessa högkvalificerade utlänningar att etablera sig i landet på sikt är det lämpligt att de även i fortsättningen ges rimliga möjligheter att t.ex. arbeta innan utbildningen på forskarnivå har slutförts. Den nuvarande möjligheten för den som har fullföljt en viss tid av utbildning på forskarnivå bör därmed kvarstå och behöver inte förenas med ett nytt krav på en slutförd högskoleutbildning. För att motverka missbruk bör dock det nuvarande kravet skärpas. För att en utlänning som genomgår utbildning på forskarnivå ska få ansöka om ett annat uppehållstillstånd inifrån landet bör det krävas att han eller hon har fullföljt två terminer vid en utbildning på forskarnivå, jämfört med en enligt hittillsvarande regler. Inom ramen för det här lagstiftningsärendet saknas möjlighet att, som *Karolinska Institutet* önskar, göra skillnad på studier på grundnivå i förhållande till studier på avancerad nivå.

Några ändrade förutsättningar föreslås inte för den som har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 § UtL att ansöka om ett annat uppehållstillstånd inifrån landet. I avsnitt 6.1 föreslås dock att doktorander ska kunna ingå ett mottagningsavtal och därmed kunna beviljas ett uppehållstillstånd för forskning. Den möjligheten omfattar gästdoktorander. Det förslaget bör alltså även innebära bättre förutsättningar för en gästdoktorand att inifrån landet t.ex. ansöka om ett uppehållstillstånd för arbete.

7.4 Fler möjligheter till återkallelse av uppehållstillstånd för familjemedlemmar

Regeringens förslag

Ett uppehållstillstånd som har beviljats en familjemedlem får återkallas om anknytningen till den som har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning eller ett uppehållstillstånd efter slutförda studier bryts eller om ett sådant tillstånd återkallas. Ett uppehållstillstånd för en sådan familjemedlem får även återkallas om han eller hon utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

Regeringens bedömning

Särskilda bestämmelser om återkallelse för familjemedlemmar till utlänningar med uppehållstillstånd för studier på uppdragsutbildningar och vissa specialiseringsutbildningar bör inte införas.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer delvis överens med regeringens förslag och bedömning. I promemorian föreslås att återkallelsebestämmelserna ska införas på förordningsnivå och inkludera även familjemedlemmar till utlänningar med uppehållstillstånd för studier på uppdragsutbildningar och vissa specialiseringsutbildningar.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser har inga invändningar mot förslaget medan några, bl.a. *Arbetsförmedlingen*, *Arbetsgivarverket*, *Migrationsverket*, *Stiftelsen Högskolan i Jönköping*, *Sveriges förenade studentkårer (SFS)* och *Universitetskanslersämbetet (UKÄ)* tillstyrker förslaget. *Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)*, *Fackförbundet ST* och *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* påtalar vikten av att familjemedlemmar som är utsatta för våld inte ska tvingas stanna kvar i relationen. *Ernst & Young AB* anser att ett uppehållstillstånd som familjemedlem bör kunna återkallas när anknytningspersonen byter tillståndsgrund.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Fler möjligheter att återkalla en familjemedlems uppehållstillstånd bör införas

För att återkalla ett uppehållstillstånd för en familjemedlem till utlänning med ett uppehållstillstånd för forskning gäller särskilda bestämmelser i utlänningslagen (5 b kap. 24 § UtL). Sådana uppehållstillstånd får återkallas om anknytningen till den som har ett uppehållstillstånd för forskning bryts eller ett sådant tillstånd återkallas, eller om familjemedlemmen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa. Det saknas däremot motsvarande bestämmelser om återkallelse för familjemedlemmar till en utlänning med uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § UtL. Uppehållstillstånd för sådana familjemedlemmar regleras i utlänningsförordningen (5 b kap. 28 § UtL och 4 a kap. 6 § UtF). I avsaknad av särskilda bestämmelser tillämpas därför utlänningslagens allmänna bestämmelser i 7 kap. UtL om återkallelse av uppehållstillstånd. Det innebär att en familjemedlems uppehållstillstånd får återkallas bl.a. om han eller hon medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller förtigit omständigheter som varit av betydelse för att få tillståndet (7 kap. 1 § UtL).

Att en familjemedlem till en utlänning med uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning kan fortsätta att vistas och verka i Sverige även efter det att anknytningspersonens uppehållstillstånd har återkallats framstår som en tydlig brist i det nuvarande regelverket. I en sådan situation är den bakomliggande förutsättningen för familjemedlemmens tillstånd, att anknytningspersonen innehar ett relevant tillstånd, inte längre uppfyllt. Det är även en brist att en familjemedlems uppehållstillstånd inte kan återkallas om anknytningen bryts, på samma sätt som för en familjemedlem till en utlänning med uppehållstillstånd för forskning. Detsamma gäller om familjemedlemmen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa, eftersom ett krav för att beviljas uppehållstillstånd som familjemedlem i dessa fall är att familjemedlemmen inte ska utgöra ett sådant hot (4 a kap. 6 § första stycket 2 UtF).

Det är rimligt att grunderna för att återkalla ett uppehållstillstånd för en familjemedlem är desamma oavsett om anknytningspersonen har ett uppehållstillstånd för forskning eller för studier inom högre utbildning.

Utökade möjligheter att återkalla uppehållstillstånd för familjemedlemmar till studenter har också förts fram som ett sätt för att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier (se Migrationsverkets rapport Åtgärder för att minska missbruk av uppehållstillstånd för studier, dnr 1.1.1.2-2024-3373). Även Riksrevisionen har noterat det som en brist att det enligt nuvarande regler saknas möjligheter att återkalla uppehållstillståndet för en familjemedlem till en student vars uppehållstillstånd har återkallats (se Riksrevisionens rapport Systemet för återkallelser av uppehållstillstånd, RiR 2023:19).

Ett uppehållstillstånd som har beviljats en familjemedlem bör därför få återkallas om anknytningen till den som har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning eller ett uppehållstillstånd efter slutförda studier bryts eller om ett sådant tillstånd återkallas. Ett uppehållstillstånd för en sådan familjemedlem ska även få återkallas om han eller hon utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa. Inom ramen för det här lagstiftningsprojektet är det inte möjligt att, som *Ernst & Young AB* är inne på, föreslå några andra återkallelsebestämmelser kopplade till att anknytningspersonen byter tillståndsgrund.

Sveriges universitetslärare och forskare (SULF), *Fackförbundet ST* och *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* påtalar vikten av att familjemedlemmar som är utsatta för våld inte ska tvingas stanna kvar i relationen. Regeringen vill i det sammanhanget framhålla att den nu föreslagna regleringen motsvarar den som redan finns för en familjemedlem till en utlänning med ett uppehållstillstånd för forskning (5 b kap. 24 § UtIL). Vid bedömningen av om återkallelse ska ske bör det därför bl.a. beaktas hur lång tid som återstår av tillståndstiden, om det inverkar på barnens skolgång eller det annars finns skäl att låta familjemedlemmarna stanna kvar i Sverige till dess tillståndstiden löper ut (prop. 2019/20:9 s. 114). Att den nu aktuella återkallelsebestämmelsen föreslås vara fakultativ, dvs. att familjemedlemmens uppehållstillstånd får återkallas, innebär också att det måste göras en bedömning i varje enskilt fall om tillståndet också ska återkallas (jfr prop. 2021/22:134 s. 116). En familjemedlem som utsätts för våld i relationen under pågående tillståndstid kan också på ansökan av en förundersökningsledare beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader om det behövs för att en förundersökning eller en huvudförhandling i ett brottmål ska kunna genomföras (5 kap. 15 § UtIL). Om ett uppehållstillstånd inte kan ges på någon annan grund, får ett tillstånd också beviljas om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige (5 kap. 6 § UtIL). Regeringens tydliga målsättning är att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel ska bekämpas på bred front i alla delar av samhället. För att säkerställa ett samordnat, långsiktigt och effektivt arbete för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel har regeringen beslutat om ett åtgärdsprogram för 2024–2026. Åtgärdsprogrammet omfattar över 130 åtgärder (A2024/00869). Med hänsyn till det sagda anser regeringen att de åtgärder som remissinstanserna efterfrågar är tillgodosedda.

Bestämmelserna bör införas i lag

I promemorian föreslås att de nya återkallelsebestämmelserna ska införas på förordningsnivå med stöd av det befintliga bemyndigandet i 5 b kap. 28 § UtlL. Enligt det bemyndigandet kan regeringen meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för familjemedlemmar till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning eller uppehållstillstånd efter slutförda studier. Bestämmelser om återkallelse av uppehållstillstånd för familjemedlemmar till en utlänning med uppehållstillstånd för arbete eller näringsverksamhet regleras emellertid i lag (7 kap. 7 f § UtlL och prop. 2021/22:134 s. 117). Det gäller trots att familjemedlemmarnas tillstånd med stöd av ett bemyndigande regleras i UtlF (5 kap. 23 § UtlL och 4 kap. 4 a § och 4 b § UtlF, jfr även 7 kap. 9 § UtlL). Till skillnad från promemorian anser regeringen därför att även de nya bestämmelserna om återkallelse av uppehållstillstånd för familjemedlemmar till en utlänning med uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning bör meddelas i lag. Eftersom uppehållstillstånd för dessa familjemedlemmar inte regleras i student- och forskardirektivet föreslås reglerna om återkallelse föras in i 7 kap. UtlL, på motsvarande sätt som för familjemedlemmar till en utlänning med uppehållstillstånd för arbete eller näringsverksamhet.

I promemorian föreslås att det även på förordningsnivå ska införas motsvarande bestämmelser om återkallelse för familjemedlemmar till utlänningar med uppehållstillstånd för studier på uppdragsutbildningar och vissa specialiseringsutbildningar (se 4 kap. 5 och 5 c §§ UtlF). Det saknas emellertid särskilda bestämmelser om återkallelse för en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd för studier på uppdragsutbildningar eller vissa specialiseringsutbildningar. Några sådana förslag lämnas inte heller i promemorian. Promemorians förslag i denna del skulle alltså innebära att det införs fler återkallelsemöjligheter för familjemedlemmarna än för anknytningspersonen. En sådan ordning kan inte vara avsedd. Med hänsyn därtill saknas det tillräckligt beredningsunderlag för att i det här lagstiftningsarbetet införa särskilda bestämmelser om återkallelse för familjemedlemmar till utlänningar med uppehållstillstånd för studier på uppdragsutbildningar och vissa specialiseringsutbildningar. Promemorians förslag i denna del bör alltså för närvarande inte genomföras.

7.5 Skyldighet att anmäla adress

Regeringens förslag

Regeringen ska få meddela föreskrifter om skyldighet för en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning eller efter slutförda studier att anmäla uppgift om adress i Sverige.

Regeringens bedömning

Det bör inte införas särskilda bestämmelser om att en utlänning ska lämna uppgift om adressen till den bostad i Sverige där han eller hon avser att bo under tillståndstiden för att kunna beviljas ett uppehållstillstånd som grundar sig på student- och forskardirektivet.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer delvis överens med regeringens förslag och bedömning. I promemorian föreslås att en utlänning, för att beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1–8 §§ UtlL, ska lämna uppgift om adress till den bostad i Sverige där han eller hon avser att bo under tillståndstiden. I promemorian föreslås detsamma gälla för att en utlänning ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på uppdragsutbildningar och vissa specialiseringsutbildningar.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser har inte några synpunkter på promemorians förslag, medan *Arbetsförmedlingen* och *Arbetsgivarverket* tillstyrker det. Flera remissinstanser, bl.a. *Chalmers Tekniska Högskola AB*, *EURAXESS Sverige*, *Göteborgs universitet*, *Karolinska institutet*, *Linnéuniversitetet*, *Lunds universitet*, *Malmö universitet*, *Stockholms universitet*, *Sveriges förenade studentkårer (SFS)*, *Sveriges lantbruksuniversitet*, *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)*, *Fackförbundet ST* och *Uppsala universitet* avstyrker dock promemorians förslag. Som skäl anförs bl.a. att kravet bedöms vara orimligt och i praktiken utgör ett oöverstigligt hinder, eftersom de flesta studenter, liksom doktorander och forskare, inte har någon bostad ordnad vid ansökan om uppehållstillstånd.

Migrationsverket, som visserligen delar promemorians bedömning att avsaknad av aktuella adressuppgifter kan försvåra verkställighet av återkallelsebeslut, avstyrker förslaget eftersom det kan medföra stora praktiska svårigheter och påverka handläggningen på ett negativt sätt. Migrationsverket poängterar också, liksom flera andra remissinstanser, att den sökande sällan har ett ordnat boende redan vid tidpunkten för ansökan. Att kravet på uppgift om adress ställs garanterar enligt Migrationsverket inte heller att uppgiften som uppges är korrekt. Ett effektivare sätt vore enligt Migrationsverket att införa en anmälningsskyldighet, enligt vilken den som beviljas ett tillstånd inom en viss tid ska anmäla sin adress till myndigheten. Om utlänningen därefter blir folkbokförd i Sverige bör Migrationsverket i stället kunna utgå ifrån de uppgifter som finns hos Skatteverket.

Stiftelsen Högskolan i Jönköping föreslår att det skapas en digital plattform där personer med uppehållstillstånd enkelt kan uppdatera sin adress och, om personen har svenskt personnummer, även hämta information från folkbokföringen men med möjlighet att lägga in en tillfällig adress. *Uppsala universitet* anser att behovet av att underrätta en utlänning om ett beslut kan tillgodoses genom förenklad delgivning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det finns i dag inget krav på att uppge sin adress

Enligt artikel 7.2 i student- och forskardirektivet finns det en möjlighet att som ett allmänt villkor för inresa och vistelse kräva att sökanden av ett uppehållstillstånd enligt direktivet ska uppge sin adress i medlemsstatens territorium. Om det villkoret införs i nationell rätt är det enligt direktivet obligatoriskt att avslå ansökan, liksom att återkalla tillståndet eller vägra en förlängning, om det inte uppfylls (artikel 20.1 och 21.1).

Vid genomförandet av student- och forskardirektivet i svensk rätt utnyttjades inte möjligheten att kräva att sökanden ska uppge sin adress. Det skedde med hänvisning till att något sådant krav inte uppställs i övrigt på en person som ansöker om uppehållstillstånd och det ansågs saknas anledning att införa en annan ordning för de som ansöker om uppehållstillstånd enligt student- och forskardirektivet (prop. 2019/20:9 s. 55).

En anmälningsskyldighet för studenter bör införas

I promemorian föreslås att den möjlighet som föreskrivs i artikel 7.2 i student- och forskardirektivet ska utnyttjas. Enligt promemorians förslag ska det därför vara en allmän förutsättning för uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1–8 §§ UtL att utlänningen lämnar uppgift om adress till den bostad i Sverige där han eller hon avser att bo under tillståndstiden. Om kravet inte är uppfyllt innebär förslaget att ansökan ska avslås, uppehållstillståndet återkallas eller en förlängning av tillståndet vägras (5 b kap. 9, 17 och 21 §§ UtL). I promemorian föreslås detsamma gälla för att en utlänning ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på uppdragsutbildningar och vissa specialiseringsutbildningar (4 kap. 5 § UtIF). I promemorian bedöms att förslaget är en mindre åtgärd som kan leda till förbättringar för Migrationsverket i arbetet med att bl.a. delge och i förlängningen verkställa återkallelsebeslut.

Regeringen bedömer, i likhet med flera av remissinstanserna, att förslaget i promemorian riskerar att försvåra såväl handläggningen för Migrationsverket som förutsättningarna att locka högkvalificerade forskare, doktorander och seriösa studenter till Sverige. Det sammantagna remissutfallet talar också för att nackdelarna med promemorians förslag överväger de eventuella fördelar som lyfts fram i promemorian. Till skillnad från promemorian bedömer regeringen därför att det inte bör krävas att en utlänning ska lämna uppgift om adressen till den bostad i Sverige där han eller hon avser att bo under tillståndstiden för att kunna beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1–8 §§ UtL. Den möjlighet som föreskrivs i artikel 7.2 i student- och forskardirektivet bör alltså inte utnyttjas.

Som konstateras i promemorian finns det emellertid brister i systemet med återkallelse av uppehållstillstånd för studier, bl.a. eftersom återkallelsebesluten är svåra att delge. En av anledningarna till problemet bedöms enligt promemorian vara att Migrationsverket i många fall saknar en aktuell adress och kontaktuppgifter till den vars uppehållstillstånd återkallas.

Att återkallelsebeslut inte får laga kraft och därmed inte kan verkställas är problematiskt av flera skäl. Om återkallelsebeslut inte får laga kraft kvarstår t.ex. rätten till inresa och vistelse i Sverige och Schengenområdet fram till dess att uppehållstillståndets giltighetstid löper ut. Dessutom kvarstår även rätten att ta emot sådana förmåner som är kopplade till uppehållstillståndet under denna tid. Det är därför angeläget att det vidtas åtgärder så att fler beslut kan verkställas.

Som *Migrationsverket* föreslår kan ett mer effektivt sätt att komma till rätta med problemet vara att införa en anmälningsskyldighet, enligt vilken den som har beviljats ett uppehållstillstånd inom en viss tid är skyldig att anmäla sin adress till myndigheten, liksom en eventuell ändring av adress därefter. Det skulle t.ex. kunna handla om att en uppgift om adress till den bostad i Sverige där utlänningsen avser att bo under tillståndstiden ska anmälas till Migrationsverket inom 30 dagar efter inresa med det utfärdade uppehållstillståndet i Sverige eller, för den som redan befinner sig här när uppehållstillstånd beviljas, inom 30 dagar från tillståndets första giltighetsdag. På så sätt behöver utlänningsen inte redan vid ansöknings- eller beslutstidpunkten ange sin adress i Sverige, vilket i många fall kanske inte heller är möjligt. En sådan anmälningsskyldighet kan med fördel regleras på förordningsnivå. Ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet att anmäla en uppgift om adress i Sverige föreslås därför. Föreskrifterna om anmälningsskyldigheten på förordningsnivå bör träda i kraft samtidigt som lagändringarna som föreslås i denna lagrådsremiss, dvs. den 11 juni 2026 (se vidare avsnitt 9).

I promemorian konstateras att problemen med missbruk av uppehållstillstånd främst rör studenter. Regeringen anser därmed att bemyndigandet bör begränsas till att gälla föreskrifter om en sådan anmälningsskyldighet för en utlänningsen som har beviljats uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning eller uppehållstillstånd efter slutförda studier (5 b kap. 3 och 8 §§ UtlL). Enligt statistikuppgift från Migrationsverket i november 2025 rör sig antalet ansökningar om uppehållstillstånd för uppdragsutbildningar och vissa specialiseringsutbildningar enligt 4 kap. 5 § UtlF om ett tiotal per år. Med hänsyn till det mycket lilla antal uppehållstillstånd det rör, anser regeringen att det saknas anledning att låta bemyndigandet omfatta dessa utbildningar.

Det bedöms som lämpligt att det finns någon form av sanktion för det fall anmälningsskyldigheten inte efterlevs. Den sanktion som student- och forskardirektivet föreskriver är att uppehållstillståndet ska återkallas eller en förlängning av tillståndet vägras. Den sanktionen förutsätter dock att kravet på adress införs som ett allmänt villkor för uppehållstillstånd och bedöms därmed inte kunna användas om en anmälningsskyldighet införs i stället. Om anmälningsskyldigheten regleras i utlänningsförordningen omfattas den dock automatiskt av redan befintligt straffansvar i 20 kap. 6 § UtlL. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet inte gör en anmälan kan

då dömas till böter, eller när omständigheterna är försvårande, fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som i en anmälan medvetet lämnar oriktig uppgift eller medvetet underlåter att tala om något förhållande av betydelse. De befintliga påföljderna i 20 kap. 6 § UtlL bör på ett proportionerligt sätt kunna motverka att anmälningsskyldigheten inte efterlevs.

I promemorian anges att utlännningar med uppehållstillstånd för studier inte alltid anmäler sin inflyttning till Sverige till Skatteverket. Av folkbokföringslagen (1991:481) följer bl.a. att den som har flyttat in från utlandet och ska folkbokföras ska anmäla inflyttningen till Skatteverket inom en vecka efter det att denne har vistats i landet i tre månader (26 §). Även den som är folkbokförd och har flyttat ska inom en vecka anmäla flyttningen till Skatteverket (25 §). Dessa anmälningar ska bl.a. innehålla uppgift om ny bostads- och postadress (28 §). Den som inte fullgör sin anmälningsskyldighet till Skatteverket kan, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, bl.a. dömas för folkbokföringsbrott till böter eller fängelse i högst sex månader (42 §). Om en utlänning är folkbokförd anser regeringen därmed, i likhet med Migrationsverket, att det saknas skäl att han eller hon ska ha en skyldighet att anmäla adressuppgift till Migrationsverket. I ett sådant fall bör Migrationsverket i stället kunna utgå från de uppgifter som ska finnas anmälda till Skatteverket. En sådan begränsning av anmälningsskyldigheten kan göras på förordningsnivå med stöd av det föreslagna bemyndigandet.

Även om regeringens förslag inte innebär ett genomförande av den möjlighet som föreskrivs i artikel 7.2 i student- och forskardirektivet bedöms det likväl vara förenligt med direktivet. Det finns däremot inte möjlighet att inom ramen för det här lagstiftningsarbetet lämna förslag om en digital plattform som *Stiftelsen Högskolan i Jönköping* är inne på.

7.6 Ett krav på sökanden att visa upp vissa handlingar bör inte införas

Regeringens bedömning

Det bör inte införas särskilda bestämmelser om att en utlänning ska ge in vissa handlingar för att kunna beviljas ett uppehållstillstånd som grundar sig på student- och forskardirektivet.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer inte överens med regeringens bedömning. I promemorian föreslås att en utlänning, för att beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1–8 §§ UtlL, ska visa upp handlingar som styrker att han eller hon uppfyller villkoren för tillståndet i fråga. I promemorian föreslås även att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka handlingar som utlännningen behöver visa upp.

Remissinstanserna

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)* och *Säkerhetspolisen*, har inga invändningar mot promemorians förslag. Några remissinstanser, bl.a. *Sveriges förenade studentkårer (SFS)* och *Universitetskanslersämbetet (UKÄ)*, tillstyrker förslaget medan ett par remissinstanser, däribland *Migrationsverket*, avstyrker det. Migrationsverket anser bl.a. att underlaget i ärendena riskerar att bli mer omfattande och komplext utan att ha någon påverkan på bedömningen av sakfrågan, vilket kan leda till att ärendena blir mer komplicerade och tidskrävande. *Kammarrätten i Stockholm (Migrationsöverdomstolen)* ifrågasätter lämpligheten i förslaget och påtalar att det är en allmän förvaltningsrättslig princip att det är den som ansöker om en förmån som ska visa att förutsättningarna är uppfyllda. *Sveriges advokatsamfund* och *Malmö universitet* anser att Migrationsverket redan kan bestämma vilka dokument som behöver lämnas in. Bland annat *Uppsala universitet* anser att det saknas stöd i direktivet att kräva in dessa handlingar. *Förvaltningsrätten i Göteborg (migrationsdomstolen)* och *Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen)* för också fram att antalet överklaganden och återförvisningar riskerar att öka med förslaget. Även *Kungl. Tekniska högskolan (KTH)* anser att handläggningstiden liksom antalet felaktiga beslut och överklaganden riskerar att öka med förslaget.

Skälen för regeringens bedömning

Nuvarande ordning

En förutsättning för att en ansökan om uppehållstillstånd för bl.a. forskning eller studier inom högre utbildning ska kunna bifallas är enligt artikel 5 i student- och forskardirektivet att det framgår av särskilda handlingar att tredjelandsmedborgaren uppfyller såväl de allmänna som de relevanta särskilda villkoren för uppehållstillståndet. När direktivet genomfördes i svensk rätt bedömdes att det inte skulle införas ett krav på sökanden att ge in särskilda handlingar. Som skäl angavs bl.a. att det redan enligt svensk rätt är en grundläggande förutsättning att utlänningen kan presentera det underlag som behövs för prövningen av ansökan för att beviljas tillstånd att resa in och vistas i Sverige. I stället för att ange att utlänningen behöver styrka att villkoren för uppehållstillståndet är uppfyllda genom att presentera handlingar till stöd för detta, anges i lagen vilka förutsättningar som ska gälla för att respektive uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Det har inte bedömts finnas någon risk för att de uppgifter som krävs för att kunna göra en prövning inte skulle komma in om bestämmelserna utformas enligt denna utgångspunkt (prop. 2019/20:9 s. 45 och 46).

Nuvarande ordning bör inte ändras

I promemorian föreslås att möjligheten i artikel 5 i student- och forskardirektivet ska utnyttjas och att det därmed ska införas särskilda bestämmelser om att en utlänning ska ge in vissa handlingar för att kunna beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1–8 §§ UtIL. I promemorian föreslås kravet även kompletteras med ett bemyndigande för regeringen

eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka handlingar som utlänningen behöver visa upp. Som skäl för förslaget anges i promemorian att det bör förenkla och påskynda handläggningen.

Promemorians förslag om att införa ett krav på ingivande av särskilda handlingar avviker från hur såväl student- och forskardirektivet som andra direktiv inom det migrationsrättsliga området har genomförts i svensk rätt. *Kammarrätten i Stockholm (Migrationsdomstolen)* framför också att det av promemorian föreslagna förfarandet står i kontrast till den allmänna förvaltningsrättsliga principen att den som ansöker om en förmån ska visa att förutsättningarna är uppfyllda. Flera andra remissinstanser är också kritiska till förslaget och bl.a. *Migrationsverket*, som ansvarar för handläggningen av dessa uppehållstillstånd, avstyrker förslaget. Enligt Migrationsverket finns det redan information om vilka handlingar som ska lämnas in i samband med ansökan på myndighetens webbplats och det förekommer sällan att det helt saknas handlingar, utan snarare att relevant information inte framgår av det underlag som lämnas in. Migrationsverket anser därmed att förslaget innebär en risk för att underlaget i ärendena blir mer omfattande och komplext utan att ha någon påverkan på bedömningen av sakfrågan. Detta kan i sin tur leda till att ärenden blir mer komplicerade och tidskrävande.

Att införa en ordning som riskerar att komplicera och förlänga handläggningen stämmer inte överens med regeringens ambition att förbättra förutsättningarna för utländska högkvalificerade forskare, doktorander och seriösa studenter att verka i Sverige. Enligt Migrationsverket kommer promemorians förslag inte heller att påverka bedömningen av sakfrågan och några domstolar, bl.a. *Förvaltningsrätten i Göteborg (migrationsdomstolen)* och *Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen)*, lyfter dessutom risken för att antal överklaganden och återförvisningar ökar med promemorians förslag. Regeringen bedömer därför sammantaget att det finns starka skäl att ifrågasätta om det syfte med förslaget som anges i promemorian kommer att uppnås. Det har inte heller kommit fram tillräckliga skäl för att nu avvika från hur andra direktiv har genomförts i svensk rätt. Att sökanden genom handlingar eller på annat sätt kan visa att förutsättningarna för att beviljas det sökta uppehållstillståndet är uppfyllda behöver alltså inte heller fortsättningsvis komma till särskilt uttryck i lagen. Till skillnad från promemorian anser alltså regeringen att det inte bör införas särskilda bestämmelser om att en utlänning ska ge in vissa handlingar för att kunna beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1–8 §§ UtIL. Något sådant bemyndigande som föreslås i promemorian behövs därmed inte heller.

8 Uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd

Regeringens förslag

En utlänning som till följd av rådets genomförandebeslut om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, ska på egen begäran kunna få sitt uppehållstillstånd återkallat om han eller hon beviljas

- ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete enligt reglerna för arbetskraftsinvandring eller för att bedriva näringsverksamhet,
- ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för forskning eller för studier inom högre utbildning, eller
- ett EU-blåkort.

Detsamma ska gälla för den som beviljas uppehållstillstånd som familjemedlem till en sådan utlänning.

En ansökan om uppehållstillstånd på den nya grunden ska få bifallas även om utlänningen befinner sig i Sverige.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer i sak överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser, bl.a. *Arbetsförmedlingen*, *Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)*, *Svenskt Näringsliv*, *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)*, och *Universitetskanslersämbetet (UKÄ)*, är positiva till förslaget. *Migrationsverket* ifrågasätter om en utlänning under pågående tillståndstid kan avsäga sig ett skydd som är kopplat till situationen i ursprungslandet, samt om utlänningen därefter kan åberopa detta skydd på nytt. *Migrationsverket* lyfter även vissa tillämpningsfrågor, bl.a. hur det bör hanteras att utlänningen vid beslutstillfället alltså har ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd eller om detta löper ut under handläggningen av den nya ansökan. Vidare noterar *Migrationsverket* att villkoren för att beviljas uppehållstillstånd som familjemedlem skiljer sig åt mellan de olika regelverken och att det därmed kan finnas en risk att vissa familjemedlemmar inte kan beviljas uppehållstillstånd på en ny anknytningsgrund. *Migrationsverket* anser därmed att förslaget behöver utredas ytterligare. Övriga remissinstanser har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Massflyktingar saknar möjlighet att söka andra tillstånd efter inresa till Sverige

Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (kallat massflyktsdirektivet) aktiverades vid Rysslands anfallskrig mot Ukraina genom rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina. Aktiveringen har därefter förlängts vid flera tillfällen (rådets genomförandebeslut (EU) 2023/2409, (EU) 2024/1836 och (EU) 2025/1460), och gäller för närvarande till och med den 4 mars 2027. Reglerna om att beviljas uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd i Sverige finns i 21 kap. UtL.

Av student- och forskardirektivet framgår att direktivet inte är tillämpligt på tredjelandsmedborgare som beviljats tillfälligt skydd i en medlemsstat i enlighet med rådets direktiv 2001/55/EG (artikel 2.2). Även av utlänningslagen framgår därför att ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1–8 §§ UtL inte ska beviljas en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd (5 b kap. 10 § UtL). En utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. UtL saknar också möjlighet att ingå ett mottagningsavtal, på samma sätt som doktorander (3 § 2 GodkL), se avsnitt 6.1.

Det framgår även av exempelvis Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/1883 av den 20 oktober 2021 om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning och om upphävande av rådets direktiv 2009/50/EG (kallat det nya blåkortsdirektivet) (artikel 3.2) och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1233 av den 24 april 2024 om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som vistas lagligen i en medlemsstat (kallat Single Permit-direktivet) (artikel 3.2) att personer som har rätt att vistas i en medlemsstat på grundval av tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet inte omfattas av dessa direktiv. Ett EU-blåkort kan därför inte beviljas en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd (6 a kap. 2 § UtL). En utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd har visserligen rätt att arbeta i Sverige och kan därmed exempelvis söka en forskningstjänst eller arbeta inom ett högkvalificerat arbete (jfr 21 kap. 7 § UtL). Däremot är en sådan utlänning i vissa fall förhindrad att beviljas ett annat uppehållstillstånd som bättre speglar personens vistelse i Sverige, så länge som han eller hon samtidigt har ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.

Utöver de ovan nämnda begränsningarna att ansöka om andra tillstånd är huvudregeln att en utlänning ska ha ansökt om uppehållstillstånd och

beviljats ett sådant före inresan till Sverige. Denna huvudregel gäller bl.a. för uppehållstillstånd för arbete och arbetstillstånd, uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet, uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning och EU-blåkort (5 kap. 18 § första stycket och 6 kap. 4 §, 5 b kap. 15 § första stycket och 6 a kap. 4 § UtL).

Åtgärder som föreslås i promemorian

I promemorian föreslås att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. UtL, efter utlänningens begäran, ska kunna återkallas om utlänningen ansöker om och beviljas antingen ett uppehållstillstånd för forskning eller för studier inom högre utbildning. Förslaget syftar till att erbjuda forskare, doktorander samt även studerande inom högre utbildning förbättrade möjligheter att stanna och etablera sig i Sverige. Under arbetet med promemorian har det uppmärksammats att inte bara forskare, doktorander och studenter bör ges förbättrade möjligheter att stanna och etablera sig i Sverige, utan även andra högkvalificerade utlänningar som tvingats fly från Ukraina. I promemorian föreslås därför att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. UtL även ska kunna återkallas efter egen begäran om utlänningen ansöker om och beviljas ett uppehållstillstånd för arbete enligt reglerna för arbetskraftsinvandring, för att bedriva näringsverksamhet eller ett EU-blåkort. I promemorian föreslås att nya bestämmelser om detta ska införas i 5 b kap., 6 a kap. och 7 kap. UtL och att detsamma ska gälla för familjemedlemmar till dessa utlänningar. Det föreslås även att det ska vara möjligt att ansöka om dessa tillstånd efter inresa till Sverige. Förslagen i promemorian gäller endast om uppehållstillståndet enligt 21 kap. UtL har beviljats till följd av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 eller enligt föreskrifter som meddelats av regeringen med stöd av 21 kap. 3 § UtL. Dessutom föreslås i promemorian att det i lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare ska införas en upplysningsbestämmelse om att den lagen omfattar en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. UtL, om han eller hon har begärt att det uppehållstillståndet ska återkallas.

Rådets rekommendation om en samordnad strategi för övergången från tillfälligt skydd för fördrivna personer från Ukraina

Efter att promemorian redovisat sitt uppdrag har rådet beslutat en rekommendation som bl.a. innehåller åtgärder för att främja övergången till annan rättslig status redan innan det tillfälliga skyddet upphör (rådets rekommendation av den 16 september 2025 om en samordnad strategi för övergången från tillfälligt skydd för fördrivna personer från Ukraina [C/2025/5129]). Av rekommendationen framgår, såvitt nu är av intresse, att varje medlemsstat bör främja och underlätta tillgången till nationell rättslig status för personer som åtnjuter tillfälligt skydd enligt genomförandebeslut (EU) 2022/382. Uppehållstillstånd som utfärdas för detta ändamål föreslås av rådet exempelvis kunna baseras på anställning, egenföretagande, yrkesutbildning eller utbildning och forskning, familjeskäl eller andra skäl, eller ett uppehållstillstånd för särskilda ändamål, förutsatt att dessa personer uppfyller villkoren i nationell rätt (rekommendation A 1). Rådet rekommenderar även att varje medlemsstat

bör tillåta personer som åtnjuter tillfälligt skydd enligt genomförandebeslut (EU) 2022/382 att ansöka om tillstånd enligt student- och forskardirektivet, det nya blåkortsdirektivet och Single Permit-direktivet, under förutsättning att de inte samtidigt har tillfällig skyddsstatus med ett tillstånd som beviljats enligt dessa direktiv. Medlemsstaterna bör därför så snart som möjligt och senast vid tidpunkten för ansökan om tillstånd informera personer som åtnjuter tillfälligt skydd enligt genomförandebeslut (EU) 2022/382 om skillnaden mellan de rättigheter som ges genom den tillfälliga skyddsstatusen och de rättigheter som ges enligt dessa direktiv samt om att de inte samtidigt kan åtnjuta tillfälligt skydd och beviljas tillstånd enligt dessa direktiv (rekommendation A 2).

En möjlighet att byta grund för uppehållstillstånd bör införas

En utlänning bör inte ha två uppehållstillstånd som gäller samtidigt. Det beror på att ett beviljat uppehållstillstånd redan ger utlänningen en rätt att vistas i Sverige, antingen under en viss tidsperiod eller utan tidsbegränsning (2 kap. 4 § UtlL). För att beviljas ett uppehållstillstånd på en ny grund krävs därför normalt enligt Migrationsverkets praxis att det tidigare uppehållstillståndet först återkallas (jfr Migrationsverkets rättsliga ställningstagande Hantering av ansökningar om uppehållstillstånd på flera grunder och ansökningar om uppehållstillstånd som görs av en utlänning som redan har uppehållstillstånd, RS/083/2021). Även i EU-rätten, bl.a. student- och forskardirektivet, framgår att det inte är möjligt att beviljas ett uppehållstillstånd för forskning om innehavaren samtidigt åtnjuter tillfälligt skydd. Av rådets rekommendation (C/2025/5129) framgår också att tillstånd enligt vissa direktiv är möjliga att bevilja under förutsättning att de berörda personerna inte samtidigt behåller sitt tillfälliga skydd i unionen.

Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 har Sverige beviljat uppehållstillstånd med tillfälligt skydd till cirka 78 400 personer. Massflyktsdirektivet är tänkt att vara av undantagskaraktär och ge de berörda personerna ett omedelbart och tillfälligt skydd (skäl 2). Behovet av ett sådant omedelbart och tillfälligt skydd gör sig inte gällande på samma sätt när individerna väl har kommit i säkerhet. Enligt regeringens mening är en viktig del i stödet till Ukraina att också erbjuda dess medborgare en mer långsiktig möjlighet att stanna i Sverige, samtidigt som Sverige bör stötta Ukraina som stat att under ordnade former återfå dess medborgare så snart som förhållandena i landet förbättras.

Ur den enskildes perspektiv finns det fördelar med att han eller hon beviljas t.ex. ett uppehållstillstånd för forskning i stället för ett uppehållstillstånd enligt 21 kap. UtlL, bl.a. att det ger möjlighet att ansöka om ett permanent uppehållstillstånd efter viss tid i Sverige (se avsnitt 6.2.1). För att möjligheten att ansöka om andra uppehållstillstånd ska få den effekt som eftersträvas anser regeringen därför att ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd bör kunna återkallas redan under giltighetstiden. *Migrationsverket* ifrågasätter om det är möjligt att en utlänning under pågående tillståndstid kan avsäga sig ett skydd som är kopplat till situationen i ursprungslandet, samt om

utlännningen därefter kan återropa detta skydd på nytt. Syftet med att införa en möjlighet till återkallelse av ett uppehållstillstånd är inte att på något sätt begränsa utlännings skydd eller förmånliga behandling enligt massflyktsdirektivet, utan i stället att öppna upp ytterligare ett alternativ för utlännningen att uppehålla sig i Sverige. I sammanhanget bör noteras att möjligheten att byta grund för uppehållstillstånd inte innebär att en utlännings ges möjlighet att ha två giltiga uppehållstillstånd för samma period. Det finns inte något hinder mot att utlännningen senare, exempelvis efter att ett uppehållstillstånd för forskning har löpt ut, på nytt ansöker om tillfälligt skydd om förutsättningarna för det fortfarande är uppfyllda. Av betydelse i sammanhanget är också att massflyktsdirektivet inte hindrar medlemsstaterna från att anta eller behålla bestämmelser som är mer förmånliga för personer som omfattas av tillfälligt skydd (artikel 3.5 i massflyktsdirektivet). Inte heller de begränsade tillfällena då en medlemsstat får neka en utlännings tillfälligt skydd (jfr artikel 28 i massflyktsdirektivet) bedöms hindra att ett uppehållstillstånd enligt 21 kap. UtL återkallas, eftersom det bara bör kunna ske efter den enskildes begäran. Den möjlighet till återkallelse som föreslås bygger alltså på att det ur den enskildes perspektiv är mer förmånligt med ett annat uppehållstillstånd än ett uppehållstillstånd enligt 21 kap. UtL och att den enskilde därför självmant och efter egen begäran ska få byta grund för sitt uppehållstillstånd. I en sådan situation får utlänningsens begäran om att ett uppehållstillstånd enligt 21 kap. UtL ska återkallas närmast uppfattas som att han eller hon inte längre påkallar detta skydd, om uppehållstillstånd på den nya grunden i stället skulle beviljas. En sådan möjlighet, dvs. att låta de skydds sökande frivilligt avsäga sig sitt skydd till förmån för andra uppehållstillstånd, innebär inte att Sverige upphäver eller kringgår sina skyldigheter enligt massflyktsdirektivet. Detta ligger även i linje med rådets rekommendation om att medlemsstaterna ska bevilja tillstånd enligt vissa direktiv under förutsättning att de berörda personerna inte samtidigt behåller sitt tillfälliga skydd i unionen (C/2025/5129) och Migrationsverkets nuvarande hantering av ansökningar om uppehållstillstånd på andra grunder som är tillgängliga för de personer vars tillstånd med tillfälligt skydd löpt ut (jfr Migrationsverkets rättsliga ställningstagande Ordningen för prövningen enligt 21 kap. utlänningslagen, RS/005/2022). Det bör även noteras att ett sådant byte av grund för uppehållstillstånd också får andra effekter t.ex. i fråga om utlänningsens möjligheter att erhålla bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken (jfr propositionen Förbättrade levnadsvillkor för utlännings med tillfälligt skydd [prop. 2023/24:151] s. 32–36). Även möjligheterna att ansöka om flyktingstatusförklaring eller internationellt skydd i form av status som subsidiärt skyddsbehövande under tiden en utlännings har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd talar för att det är möjligt att återropa andra grunder för uppehållstillstånd under vistelsen i Sverige (jfr Migrationsverkets rättsliga ställningstagande Ordningen för prövningen enligt 21 kap. utlänningslagen, RS/005/2022 och EU-domstolens mål C-195/25 [Framholm]).

Möjligheten att återkalla ett uppehållstillstånd torde endast komma att nyttjas av den som bedömer att det sökta uppehållstillståndet är mer förmånligt än det som erbjuds enligt massflyktsdirektivet och 21 kap. UtL. Av rådets rekommendation följer även att medlemsstaterna så snart

som möjligt och senast vid tidpunkten för ansökan om tillstånd bör informera personer som åtnjuter tillfälligt skydd om skillnaden mellan de rättigheter som ges genom den tillfälliga skyddsstatusen och de rättigheter som ges enligt vissa andra direktiv samt att de inte samtidigt kan åtnjuta tillfälligt skydd och beviljas tillstånd enligt dessa direktiv.

Sammantaget bedömer regeringen att massflyktsdirektivet inte utgör något hinder mot en ordning där ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd, efter utlännings egen begäran, återkallas till förmån för ett annat uppehållstillstånd.

Vilka uppehållstillstånd bör kunna beviljas i stället?

Möjligheten att återkalla ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd bör gälla för den som uppfyller kraven för uppehållstillstånd för forskning enligt 5 b kap. 1 § UtL eller för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § UtL. För att förbättra möjligheterna för dem som vill etablera sig i Sverige delar regeringen vidare promemorians bedömning att förslaget även bör omfatta en utlännings som kan kvalificera sig för ett EU-blåkort (6 a kap. 1 § UtL), ett uppehållstillstånd för arbete enligt reglerna för arbetskraftsinvandring (5 kap. 10 och 6 kap. 2 § första stycket UtL) eller ett uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet (5 kap. 10 a §). Regeringen konstaterar att dessa möjligheter ligger väl i linje med rådets nämnda rekommendation (C/2025/5129).

De personer som omfattas av regeringens förslag har fördrivits från Ukraina på grund av Rysslands anfallskrig och befinner sig lagligt i Sverige med stöd av massflyktsdirektivet. Regeringen bedömer att det är rimligt att dessa personer ska kunna ansöka om byte av grund för uppehållstillstånd inifrån landet och anser därför att förslaget även ska innefatta ett undantag från huvudregeln om att uppehållstillstånd ska ha sökts och beviljats före inresan till Sverige. För att det ska bli aktuellt att beviljas dessa uppehållstillstånd krävs att utlännings uppfyller kraven för det tillstånd som söks, bl.a. vad avser att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle. Det bedöms därför inte att möjligheten att byta till ett annat uppehållstillstånd efter inresa kommer att kunna missbrukas eller användas för att kringgå migrationslagstiftningen i övrigt. Som Migrationsverket är inne på skulle ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd kunna löpa ut under handläggningstiden och innan ett annat uppehållstillstånd hinner beviljas. I en sådan situation finns det inte längre något uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd att återkalla. Regeringen föreslår därför att det ska vara möjligt att även i sådana fall beviljas tillstånd efter inresa i landet, under förutsättning att ansökan görs under giltighetstiden för uppehållstillståndet med eller efter tillfälligt skydd.

Förslaget bör även gälla familjemedlemmar

Den föreslagna möjligheten för de utlänningar som kommer hit genom massflyktsdirektivet att stanna i landet och bedriva forskning, studera, arbeta eller starta företag bedöms få begränsat genomslag om inte utlännings familjemedlemmar också ges lika goda möjligheter att stanna i landet. En annan ordning kan medföra en risk för att även t.ex. forskaren själv lämnar landet, med följderna att Sverige går miste om värdefull

kompetens. Regeringen föreslår därför att det även ska införas en möjlighet för en familjemedlem att på egen begäran få sitt uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd återkallat, om han eller hon beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning till en utlänning som omfattas av förslaget.

Som Migrationsverket uppmärksammar kan det uppstå situationer då anhöriga riskerar att inte kunna beviljas tillstånd till anknytningspersonen om denne byter från ett uppehållstillstånd enligt massflyktdirektivet till andra grunder för tillstånd. Kraven för att beviljas ett uppehållstillstånd som familjemedlem kan nämligen skilja sig åt beroende på vilken grund som anknytningspersonens uppehållstillstånd har beviljats för. Det kan i vissa fall alltså innebära att kraven är högre än de som ställs för att beviljas ett uppehållstillstånd som familjemedlem enligt 21 kap. UtL. Möjligheten att återkalla ett uppehållstillstånd som beviljats enligt 21 kap. UtL bygger dock på att det ur den enskildes perspektiv är mer förmånligt med ett annat uppehållstillstånd. Av rådets rekommendation (C/2025/5129) framgår också att medlemsstaterna så snart som möjligt och senast vid tidpunkten för ansökan om tillstånd bör informera personer som åtnjuter tillfälligt skydd om skillnaden mellan de rättigheter som ges genom den tillfälliga skyddsstatusen och de rättigheter som ges enligt vissa andra tillstånd. En begäran om att återkalla ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd till förmån för att annat uppehållstillstånd bör därför även innefatta en bedömning av om medföljande familjemedlemmar kan beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning. I annat fall kan utlänningen och dennes familjemedlemmar i stället välja att behålla sina uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Även om det är den sökande och dennes eventuella familjemedlemmar som måste göra en sådan bedömning har Migrationsverket en skyldighet att ge god service som möter de sökandes och andra intressenters behov (3 § förordningen [2019:502] med instruktion för Migrationsverket, jfr även 6 § förvaltningslagen [2017:900]). Syftet med förslaget är alltså inte att begränsa utlänningens eller familjemedlemmarnas skydd eller förmånliga behandling, utan att möjliggöra ett frivilligt alternativ för dem att uppehålla sig här på andra grunder när villkoren är uppfyllda.

Bestämmelserna bör införas i en särskild lag och begränsas till rådets genomförandebeslut

Massflyktdirektivet kan komma att aktiveras under väsentligt skiftande förhållanden och utgångspunkten är att skyddet ska vara av tillfälligt natur. Att införa en generellt tillämplig ordning som innebär att utlänningar som beviljas tillfälligt skydd inifrån landet ska kunna byta grund för sitt uppehållstillstånd skulle därför kräva noggranna överväganden. Den nuvarande aktiveringen av massflyktdirektivet har emellertid pågått i snart fyra år och det är enligt regeringens mening angeläget att underlätta situationen så snabbt som möjligt för de ukrainare som befinner sig i Sverige med stöd av direktivet. Utgångspunkten bör därför vara att de utlänningar som har beviljats tillfälligt skydd till följd av rådets genomförandebeslut om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina bör få en möjlighet att ansöka om och beviljas andra uppehållstillstånd efter inresa i landet. Även

rådets rekommendation avser enbart fördrivna personer från Ukraina och den nuvarande aktiveringen av massflyktsdirektivet. Till skillnad från promemorian anser regeringen att sådana särskilda bestämmelser bör regleras i en särskild lag. Den nya lagen bör tillämpas i stället för utlänningslagen i den utsträckning som lagens bestämmelser avviker från utlänningslagen. Det innebär t.ex. att om det i den nya lagen finns särskilda bestämmelser om att vissa uppehållstillstånd får sökas och beviljas inifrån landet gäller dessa framför utlänningslagens bestämmelser i den delen, t.ex. vad gäller möjligheten att beviljas det sökta uppehållstillståndet inifrån landet. Som anges ovan har rådets genomförandebeslut förlängts vid flera tillfällen. Dessa förlängningsbeslut bör alltså omfattas av lagen. I svensk rätt har rådets genomförandebeslut också utsträckts till att även gälla bl.a. utlänningslag som lagligen befann sig i Sverige före den 22 december 2023 och är ukrainska medborgare eller hade internationellt skydd i Ukraina samt familjemedlemmar till dessa grupper (21 kap. 3 § UtL och 4 kap. 19 h § UtL). Det innebär att även de utlänningarna bör omfattas av lagen. Enligt regeringens mening får det anses följa av förslaget och någon särskild föreskrift om detta bedöms därför inte vara nödvändig.

Eftersom uppehållstillstånd för familjemedlemmar till studerande inom högre utbildning inte behandlas i student- och forskardirektivet regleras de i stället i utlänningsförordningen (5 b kap. 28 § UtL och 4 a kap. 6 § UtL). Regeringen anser dock att den nya lagen av tydlighetsskäl bör innehålla de bestämmelser som är relevanta för tillämpningen. Möjligheten att beviljas uppehållstillstånd på en annan grund i den nya lagen bör därför, på samma sätt som för övriga anhängare till utlänningar som har beviljats skydd enligt massflyktsdirektivet, även innefatta familjemedlemmar till studerande inom högre utbildning.

En utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. UtL omfattas inte av bestämmelserna i lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare (3 § första stycket 2 GodkL). De saknar därmed möjlighet att ingå ett sådant mottagningsavtal som är en förutsättning för att beviljas uppehållstillstånd för forskning. I promemorian föreslås därför att det ska införas en särskild bestämmelse i lagen om godkännande att ta emot gästforskare som innebär att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd omfattas av bestämmelserna om gästforskare, om han eller hon har begärt att uppehållstillståndet enligt 21 kap. UtL ska återkallas till förmån för ett annat uppehållstillstånd. Regeringens förslag innebär emellertid att det ska införas en möjlighet att på den enskildes initiativ återkalla ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd. Om det uppehållstillståndet återkallas till förmån för ett annat uppehållstillstånd kan de begränsningar som finns i 3 § GodkL inte längre anses gälla. Detsamma gäller de begränsningar som finns i 5 b kap. 10 § 3 UtL och 6 a kap. 2 § 3 UtL om att ett uppehållstillstånd för bl.a. forskning eller studier inom högre utbildning eller ett EU-blåkort inte kan beviljas en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd. Om ett uppehållstillstånd enligt 21 kap. UtL återkallas till förmån för ett annat uppehållstillstånd blir det alltså möjligt för utlänningen att teckna ett mottagningsavtal och beviljas ett uppehållstillstånd för

forskning eller studier inom högre utbildning eller ett EU-blåkort. Återkallelse av uppehållstillståndet enligt 21 kap. UtL och beviljande av det nya uppehållstillståndet bör ske inom ramen för samma beslut, men där återkallelsen sker före beviljandet av det nya tillståndet.

Regeringens förslag stämmer i stora delar överens med vad som anges i rådets rekommendation om en samordnad strategi för övergången från tillfälligt skydd för fördrivna personer från Ukraina (C/2025/5129). Det saknas beredningsunderlag för att i det här lagstiftningsärendet föreslå några andra särskilda grunder för uppehållstillstånd för den som inte kan beviljas ett uppehållstillstånd enligt regeringens förslag. I det sammanhanget bör det dock noteras att det redan finns en möjlighet i svensk rätt att beviljas ett tvåårigt uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, om utlänningen deltar i ett program för att förbereda ett självmant återvändande när ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd upphör (21 kap. 6 § andra stycket UtL). Det finns även möjligheter att beakta olika former av hälsoskäl i gällande rätt. Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får t.ex. tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen ska utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet särskilt beaktas (5 kap. 6 § UtL). Enligt samma bestämmelse får särskild hänsyn tas till barn, som får beviljas uppehållstillstånd även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer. Utlänningens hälsotillstånd kan även beaktas t.ex. i samband med verkställighet, om det kommer fram nya omständigheter som innebär att det finns medicinska hinder eller någon annan särskild anledning att beslutet inte bör verkställas (12 kap. 18 UtL).

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Den nya lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 11 juni 2026.

Ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning som beviljats före ikraftträdandet ska inte kunna återkallas med anledning av att utlänningen har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd. Om tillståndstiden förlängs ska däremot den nya återkallelsegrunden tillämpas.

Promemorians förslag och bedömning

Förslaget och bedömningen i promemorian överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås ett tidigare ikraftträdandedatum.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser antingen tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Chalmers Tekniska Högskola AB* har synpunkter på det föreslagna ikraftträdandedatumet för utlänningar med tillfälligt skydd och *Fackförbundet ST* anser att personer med uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet så snart som möjligt ska kunna erbjudas permanenta lösningar genom arbets-, studie- eller familjebaserade uppehållstillstånd.

Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen) anser att förslagen kan komma att medföra oönskade och oväntade konsekvenser för de studenter som befinner sig här och som söker förlängt uppehållstillstånd, vilket bör hanteras genom informationsinsatser. *Migrationsverket* noterar det i promemorian inte föreslås några övergångsbestämmelser som avser uppfyllelse av studieresultat.

Skälen för regeringens förslag

Ikraftträdande

De föreslagna författningsändringarna bör genomföras så snart som möjligt. Till följd av bl.a. den föreslagna ändrade hanteringen av uppehållstillstånd för doktorander, dvs. att dessa ska kunna ansöka om uppehållstillstånd för forskning, behöver myndigheter – däribland Migrationsverket – tid att anpassa sina rutiner och datasystem före ikraftträdandet. Migrationsverket bör också ges tid att uppdatera tillgänglig information på sina informationskanaler för att tillgodose skyldigheten enligt artikel 35 i student- och forskardirektivet att hålla information lättillgänglig för sökande. En del av förslagen på förordningsnivå, bl.a. vissa ändringar i antagnings- och studieregistren, kan också medföra behov av anpassningar av programvara och system.

Med hänsyn härtill samt till andra pågående lagstiftningsprojekt på migrationsrätten bör lagändringarna träda i kraft den 11 juni 2026.

Övergångsbestämmelser

De föreslagna ändringarna ska, om inte annat särskilt föreskrivs, tillämpas från och med den dag då de nya reglerna träder i kraft. Något behov av att låta detta komma till uttryck i en övergångsbestämmelse finns inte.

Det är av vikt att de nya reglerna får genomslag så snart som möjligt. Av den anledningen bör de nya bestämmelserna som huvudregel gälla även beträffande redan meddelade uppehållstillstånd. Det kan dock inte uteslutas att vissa utlänningar med uppehållstillstånd för studier har inrättat sig efter de befintliga reglerna och ingått anställningsavtal om arbete i en utsträckning som överstiger vad som på förordningsnivå kommer att vara tillåtet. För att dessa utlänningar inte ska drabbas på ett oskäligt sätt bör det införas en övergångsbestämmelse om att äldre bestämmelser om återkallelse ska gälla för en utlänning som beviljats uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning före ikraftträdandet. För en utlänning som före ikraftträdandet har beviljats ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § UtIL bör uppehållstillståndet alltså inte kunna återkallas på den nya grunden att utlänningen har arbetat i en omfattning som överstiger den tid

som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd. Om utlänningen däremot efter ikraftträdandet förlänger sitt uppehållstillstånd bör de nya reglerna gälla för efterföljande period. Som *Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen)* lyfter fram kan förslagen alltså medföra konsekvenser för de utlänningar som redan har ett uppehållstillstånd för studier när de nya reglerna träder i kraft, vilket bör hanteras genom informationsinsatser.

Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser vad gäller de regler som innebär en möjlighet till återkallelse av uppehållstillstånd på den enskildes begäran, dvs. med anledning av de förslag som lämnas i avsnitt 6.2.2 och avsnitt 8. Dessa nya regler är till förmån för den enskilde och bör därför gälla från och med ikraftträdandet. Inte heller i övrigt bedöms det finnas något behov av övergångsbestämmelser till de lagändringar som föreslås. Behovet av övergångsbestämmelser kopplade till kommande förordningsändringar kommer att övervägas i det fortsatta föreskriftsarbetet. *Migrationsverkets* notering angående eventuellt behov av en övergångsbestämmelse i fråga om godtagbara framsteg i studierna kommer då att beaktas, liksom i vilka fall som begränsningen av arbete vid sidan av studierna bör gälla.

10 Konsekvenser

Regeringens bedömning

Förslagen bedöms på lång sikt inte leda till ökade kostnader för vare sig förvaltningsmyndigheter eller domstolar. På kort sikt kan dock vissa kostnader uppstå, i första hand för Migrationsverket och migrationsdomstolarna. Dessa kostnader bedöms vara marginella och rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser har inte yttrat sig över bedömningen av konsekvenserna av de förslag som hanteras inom ramen för denna lagrådsremiss. *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* ser en risk, om än begränsad sådan, för ökade kostnader i form av studiestöd till familjemedlemmar till gästforskare mot bakgrund av familjeförmånerna inom studiehjälpen, men konstaterar att det sannolikt rör sig om små volymer. *Sveriges Förenade Studentkårer (SFS)* ser en risk att skärpta krav för studenter leder till att färre doktorerar i Sverige, vilket kan få konsekvenser för Sveriges kompetensförsörjning och konkurrenskraft. *Svenska ILO-kommittén* bedömer att förslagen inte är strid med Sveriges internationella åtaganden i förhållande till Internationella arbetstagarorganisationen (ILO).

Skälen för regeringens bedömning

Samhällsekonomiska konsekvenser

Förslagen som syftar till att förbättra förutsättningarna för forskare, doktorander och seriösa studenter bör leda till ett tillskott av högutbildad arbetskraft som bl.a. kan bidra till kompetensförsörjningen inom akademien, eftersom internationella studenter utgör en viktig rekryteringsbas till doktorandtjänster och postdokortjänster vid svenska lärosäten. Utländska forskares, doktoranders och studenters effekt på svensk ekonomi är dessutom betydande genom ökad innovationskraft, ett ökat inkomstskatteunderlag och ökat konsumtionsstöd. Enligt en tidigare undersökning beräknas internationella studenter bidra med 3,5–4 miljarder kronor årligen till svensk ekonomi. S.k. freemover studenter som ordnar sin egen utbildning, dvs. utanför ett utbyte mellan lärosäten, står för 90 procent (3,2–3,5 miljarder kronor) av detta bidrag (se Svenska institutet, rapport dnr 10561/2021 s. 3).

Förslagen som syftar till att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier bör leda till att färre studenter som saknar studieintention söker sig till Sverige. Detta kan i sin tur bl.a. leda till förkortade handläggningstider och en mer välfungerande migrationsprocess för seriösa studenter. Förkortade handläggningstider kan även i förlängningen bl.a. leda till att färre forskningsprojekt försenas, ett minskat antal sena avhopp i antagningsprocessen och att färre utbildningar avbryts i förtid. Ett stävande av missbruk kan också få direkta ekonomiska konsekvenser för lärosätena genom att antalet studieplatser som lämnas tomma p.g.a. oseriösa aktörer som inte har för avsikt att fullfölja sin utbildning minskar.

Förslagen som syftar till att förbättra förutsättningarna för doktorander och de skärpta kraven som syftar till att minska antalet oseriösa studenter bör tillsammans motverka den risk som *Sveriges Förenade Studentkårer (SFS)* lyfter fram om att färre kan välja att doktorera i Sverige. Sammantaget bedöms förslagen på flera olika sätt få positiva samhällsekonomiska konsekvenser.

Ekonomiska konsekvenser för den offentliga sektorn

Det är sannolikt att förslagen kommer att leda till en viss ökad ärendetillströmning till Migrationsverket, men det kommer att ske från relativt låga nivåer. Enligt statistik från Migrationsverket inkom 2024 totalt 12 184 förstagångsansökningar om uppehållstillstånd för studier och 1 453 förstagångsansökningar om uppehållstillstånd för forskning.

Samtidigt som förstagångsansökningarna kan väntas bli fler är det troligt att Migrationsverket kan meddela längre uppehållstillstånd initialt och tidigare permanenta uppehållstillstånd. Därmed behöver färre förlängningsansökningar hanteras. Förslagen bör också leda till att färre söker uppehållstillstånd för studier utan egentlig studieavsikt, vilket i sin tur bör leda till att mindre tid behöver läggas på tidskrävande studieavsiktsbedömningar. Den sammantagna belastningen på Migrationsverkets ärendehantering bedöms mot denna bakgrund inte öka, utan snarare minska på sikt.

Förslaget i promemorian om att på förordningsnivå införa en möjlighet till visering för forskare och doktorander innebär att Migrationsverket kommer att behöva hantera en ny typ av ärenden. Det kan dock antas vara

fråga om ett mindre antal. Enligt promemorian meddelades jämförelsevis 584 beslut med anledning av ansökan om viseringar 2023 för utlänningar med uppehållstillstånd för arbete. Förslaget i denna del kan visserligen innebära vissa kostnader för Migrationsverket och bl.a. föranleda vissa anpassningar av Migrationsverkets datasystem. Med hänsyn till det begränsade antal ärenden som kan förutses bedöms dock kostnaderna bli marginella. Dessa viseringar föreslås i promemorian dessutom vara avgiftsbelagda, vilket medför intäkter för staten.

I ett inledande skede kan även övriga förslag innebära vissa marginella kostnader för Migrationsverket. Migrationsverket behöver bl.a. göra en översyn av den information som hålls tillgänglig på myndighetens kanaler (jfr artikel 35 i student- och forskardirektivet). När det gäller förslaget om uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd kan det konstateras att det i och för sig rör sig om ny lagstiftning som kan orsaka visst behov av anpassning från Migrationsverkets sida. Förslaget är dock begränsat till byten till redan befintliga tillståndstyper, varför den största konsekvensen för Migrationsverket i denna del bör vara behovet av informationsinsatser.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 och 2026 tillfört Migrationsverket medel för omläggning av migrationspolitiken (prop. 2025/26:1). De eventuella marginellt ökade kostnader för Migrationsverket som uppstår med anledning av förslagen bedöms rymmas inom befintliga anslag.

Förslagen innebär inte att migrationsdomstolarna tillförs några nya uppgifter. Som redogörs för ovan kan förslagen dock i vissa avseenden leda till fler ansökningar och ärenden hos Migrationsverket, som i sin tur kan leda till fler överklaganden till migrationsdomstolarna. Antalet tillkommande mål i domstolarna bör dock bli begränsat och som mest leda till marginella kostnadsökningar som ryms inom befintliga anslag.

Förslagen kommer även att påverka lärosätena. Det är troligt att det förbättrade regelverket ökar möjligheterna till internationell rekrytering inom forskning och att kompetensbehovet enklare kan tillgodoses. De föreslagna skärpningarna som gäller uppehållstillstånd för studier kan därtill antas leda till bl.a. färre avhopp från utbildningar. Eftersom handläggningstiderna för uppehållstillstånd för studier på sikt kan antas bli något kortare, bör förslagen även leda till att fler studenter får besked om uppehållstillstånd i tillräcklig tid inför terminsstart, med följderna att återbetalning av studieavgifter från lärosätena kan antas minska. Kostnaderna för lärosätena bedöms därför inte öka i någon större utsträckning. Även *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* uppmärksammar en risk för ökade kostnader i form av studiestöd till familjemedlemmar till gästforskare. Liksom CSN noterar regeringen att det sannolikt rör sig om så små volymer att de ekonomiska konsekvenserna inte bör vara annat än marginella och ryms inom befintliga anslag.

Förslagen i lagrådsremissen bör inte heller leda till någon ekonomisk påverkan på exempelvis Vetenskapsrådet eller Universitetskanslersämbetet, även om ytterligare ett antal ansökningar om godkännanden av forskningshuvudmän för att ta emot gästforskare kan komma att lämnas in med anledning av förslaget om att även doktorander ska kunna ingå mottagningsavtal. Med hänsyn till att de forskningshuvudmän som i huvudsak kommer att vara aktuella för att ta

emot doktorander redan i dag tar emot gästforskare bedöms det i så fall röra sig om ett mindre antal och som mest marginella kostnadsökningar som ryms inom befintliga anslag. Inte heller bedöms förslagen innebära någon nämnvärd påverkan på övriga förvaltningsmyndigheter som exempelvis Försäkringskassan eller Skatteverket.

Sammantaget bedöms förslagen på lång sikt inte leda till ökade ekonomiska kostnader vare sig för förvaltningsmyndigheter eller domstolar. På kort sikt kan dock vissa kostnader uppstå, i första hand för Migrationsverket och migrationsdomstolarna i samband med att förslagen träder i kraft. Dessa kostnader bedöms vara marginella och rymmas inom ramen för befintliga anslag. Den sammantagna bedömningen är att eventuella marginella kostnadsökningar som kan uppstå till följd av de föreslagna åtgärderna bör uppvägas av de resurser som frigörs genom ett minskat missbruk av uppehållstillstånden och av förslagen som syftar till att vissa utlännningar ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd tidigare.

Konsekvenser för företag

Kompetensförsörjning har pekats ut som företagets största hinder för tillväxt (se Tillväxtverket, 2023, *Företagens villkor och verklighet* 2023, rapport 0454 s. 2). Eftersom det är troligt att förslagen kan leda till att fler utländska forskare och doktorander stannar i landet efter slutförd forskning och utbildning på forskarnivå, kommer de sannolikt ha en positiv inverkan på förutsättningarna att tillgodose detta kompetensbehov och även gynna företagssektorns möjligheter att bl.a. bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Förslagen som innebär skärpningar för utlännningar med uppehållstillstånd för studier bedöms inte ha mer än en marginell negativ påverkan på seriösa studenter eller deras förutsättningar eller vilja att komma till Sverige. Företagens möjligheter att rekrytera utbildad arbetskraft efter genomförd utbildning på lägre studienivå än forskarnivå bedöms inte heller minska. Vad gäller studentarbetskraft kan den begränsning som föreslås på förordningsnivå beträffande möjligheten att arbeta vid sidan studierna i någon mån kunna påverka företagen. Eftersom det även framöver kommer att vara möjligt för studenter att arbeta deltid i viss omfattning bedöms påverkan i denna del bli liten. Även förslaget om att ställa krav på avslutad utbildning för att få byta grund för tillstånd inifrån landet kan ha viss påverkan på företags möjligheter att rekrytera nya medarbetare. Förslagen bedöms inte leda till några direkta kostnader för företagen.

En effekt av att inte genomföra förslagen bedöms vara en fortsatt risk att det svenska regelverket kringgås, med följden att oseriösa aktörer utnyttjar studenter på arbetsmarknaden.

Konsekvenser för enskilda

Förslagen syftar i stora delar till att skapa positiva förutsättningar för enskilda att etablera sig i Sverige genom att exempelvis kunna beviljas permanenta uppehållstillstånd i vissa fall och möjliggöra fler byten mellan tillståndsgrunder. Förslagen om att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier bör leda till att färre individer som saknar

avsikt att studera söker sig hit, vilket bör leda till förkortade handläggningstider och en mer välfungerande migrationsprocess för seriösa studenter.

Förslagen bedöms i viss mån påverka enskildas ekonomi, särskilt att studenters rätt att arbeta vid sidan av studierna föreslås begränsas på förordningsnivå. Ett grundläggande krav för att beviljas ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning är också att utlänningen har tillräckliga medel för sitt uppehälle under tillståndstiden. Sammantaget bedöms att de seriösa studenterna även fortsättningsvis bör ha en tillräckligt stabil ekonomisk situation för att klara av sin studietid. Genom den förslagna övergångsbestämmelsen kommer en utlänning som redan har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning när de nya reglerna träder i kraft dessutom att kunna arbeta i en större utsträckning till dess att tillståndet förlängs, vilket ger den enskilde möjlighet att anpassa sin försörjning till de nya förutsättningarna.

Möjligheterna att byta grund för uppehållstillstånd efter inresa så länge som den enskilde uppfyller kraven kvarstår också, även om dessa krav skärps. Det finns därmed en möjlighet för den enskilde att efter att ha slutfört en högskoleutbildning som avser studier motsvarande minst två terminer att ansöka om uppehållstillstånd på andra grunder, bl.a. arbete.

Konsekvenser för jämställdhet

De förslag som lämnas är könsneutrala i sin utformning, men de kan ändå ha olika påverkan på män och kvinnor.

År 2023 inkom, enligt uppgifter från Migrationsverket som redovisas i promemorian, 570 ansökningar om uppehållstillstånd för utbildning på forskarnivå från män och 414 från kvinnor. Under första halvåret 2024 inkom 232 ansökningar från män och 214 från kvinnor. Eftersom något fler män än kvinnor i nuläget ansöker om uppehållstillstånd för utbildning på forskarnivå kan förslagen som rör doktorander förväntas påverka män i något större utsträckning än kvinnor. Det är dock fråga om förhållandevis små skillnader. Även vad gäller uppehållstillstånd för forskning inkom fler ansökningar från män än kvinnor 2023 (731 mot 474). Det första halvåret 2024 var dock könsfördelningen i detta avseende jämnare – 392 mot 302. Ett något högre antal kvinnor än män sökte uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning 2023 (5 919 respektive 5 317). Ungefär lika många män som kvinnor ansökte om uppehållstillstånd som medföljande familjemedlemmar till en anknytningsperson med uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning. Av ansökningarna 2023 som avsåg uppehållstillstånd som anhörig till studerande var 2 951 ansökningar från män och 2 474 från kvinnor, medan samma år 570 kvinnor och 299 män ansökte om uppehållstillstånd som anhörig till forskare.

Förslagen bedöms inte leda till någon ändrad fördelning av andelen kvinnor och män som ansöker om uppehållstillstånd för forskning, studier eller som medföljande familjemedlemmar. Förslagen bedöms inte heller medföra några direkta konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män. Indirekt kan dock förslagen leda till en ökad jämställdhet, genom att byten mellan uppehållstillstånd för forskning och som familjemedlem möjliggörs efter inresa, vilket underlättar livssituationen för t.ex. makar där båda är verksamma inom forskning. Genom de utökade möjligheterna

att byta grund för uppehållstillstånd inifrån landet förbättras vidare utlänningarnas möjligheter till integration i samhället. Förslagen bedöms dock inte i övrigt påverka möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Konsekvenser för barn

Förslagen är i huvudsak inriktade på vuxna utlänningar. Barn till forskare och studenter som omfattas av förslagen kommer dock att ha möjlighet att beviljas uppehållstillstånd som medföljande familjemedlemmar. Vid alla åtgärder som rör barn direkt eller indirekt ska barnets bästa beaktas i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Principen är införlivad i svensk rätt bl.a. genom 1 kap. 10 § UtlL, där det anges att i fall som rör ett barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Medan förslagen inte har någon direkt påverkan på barn, kommer det migrationsrättsliga regelverket att förtydligas genom förslagen. Problem vid bl.a. byte av uppehållstillstånd efter inresa kan väntas minska, samtidigt som regelverket avseende bl.a. permanenta uppehållstillstånd förbättras. Detta kan antas leda till positiva konsekvenser för barnen i form av ökad trygghet.

Övriga konsekvenser

Förslagen får inte några direkta konsekvenser för miljön. Indirekt kan dock en ökad innovationskraft inom näringsliv och akademi leda till större möjligheter att nå de klimatpolitiska målen genom arbete inom forskning och utveckling. Förslagen medför inte några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet.

Förslagens förenlighet med EU-rätt och internationella åtaganden

Förslagen bedöms förenliga med de ramar som uppställs i student- och forskardirektivet och i EU-rätten i övrigt samt ligga i linje med bl.a. rådets rekommendation av den 16 september 2025 om en samordnad strategi för övergången från tillfälligt skydd för fördrivna personer från Ukraina (C/2025/5129). Förslagen bedöms inte heller strida mot de internationella konventioner eller avtal som Sverige har åtagit sig att följa. I det sammanhanget kan även noteras att *Svenska ILO-kommittén* bedömer att förslagen inte är strid med Sveriges internationella åtaganden i förhållande till ILO. En mer ingående behandling av förslagens förenlighet med bl.a. EU-rätten finns inom respektive avsnitt.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller särskilda bestämmelser om beviljande av uppehållstillstånd med anledning av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs.

Lagen gäller för en utlänning som till följd av genomförandebeslutet har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716).

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens innehåll och den personkrets som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 8.

I första stycket finns en upplysning om att lagen innehåller särskilda bestämmelser om uppehållstillstånd med anledning av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382.

I andra stycket anges den personkrets som omfattas av lagen. Stycket innebär att lagen gäller för en utlänning som till följd av genomförandebeslutet har beviljats uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen. Rådets genomförandebeslut har förlängts vid flera tillfällen. Rådets genomförandebeslut har i svensk rätt utsträckts till att även gälla bl.a. utlänningar som lagligen befann sig i Sverige före den 22 december 2023 och är ukrainska medborgare eller hade internationellt skydd i Ukraina samt familjemedlemmar till dessa grupper (4 kap. 19 h § utlänningsförordningen [2006:97]). Även dessa utlänningar omfattas av lagen.

2 § Lagen ska tillämpas i stället för utlänningslagen (2005:716) i den utsträckning som denna lag avviker från utlänningslagen.

I paragrafen regleras lagens förhållande till utlänningslagen. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Av paragrafen framgår att lagen ska tillämpas i stället för utlänningslagen, i den utsträckning som denna lag avviker från utlänningslagen. Det innebär t.ex. att om det i utlänningslagen finns bestämmelser om att en utlänning som omfattas av förevarande lag inte kan beviljas uppehållstillstånd på en viss grund inifrån landet, ska de bestämmelserna inte tillämpas om förevarande lag innehåller avvikande regler. I övrigt gäller utlänningslagen för en utlänning som omfattas av förevarande lag.

Återkallelse av uppehållstillstånd på egen begäran

3 § Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) får, på utlänningsens begäran, återkallas för en utlännings som beviljas

1. ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete enligt 5 kap. 10 § utlänningslagen i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket utlänningslagen eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § utlänningslagen,

2. ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 1 eller 3 § utlänningslagen, eller

3. ett EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 § utlänningslagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om återkallelse på utlänningsens begäran av ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd när uppehållstillstånd på vissa andra grunder beviljas. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Enligt paragrafen finns en möjlighet att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen. Paragrafen är fakultativ och återkallelse kan ske endast på begäran av utlänningsen.

Som förutsättning för att ett tillstånd ska kunna återkallas gäller dels att utlänningsen ska vara innehavare av ett av de uppräknade uppehållstillstånden, dels att han eller hon beviljas ett sådant uppehållstillstånd som räknas upp i punkterna 1–3.

Att ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd återkallas innebär bl.a. att de begränsningar som uppställs för innehavare av ett sådant uppehållstillstånd inte längre gäller (jfr t.ex. 3 § 2 lagen [2008:290] om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare samt 5 b kap. 10 § 3 och 6 a kap. 2 § 3 utlänningslagen).

4 § Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) får, på utlänningsens begäran, återkallas för en utlännings som beviljas ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlännings som avses i 3 §.

I paragrafen finns bestämmelser om återkallelse av uppehållstillstånd på egen begäran för familjemedlemmar. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Genom paragrafen införs en möjlighet för familjemedlemmar att, på motsvarande sätt som anknytningspersonen enligt 3 §, på egen begäran få sitt uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd återkallat. Som förutsättning för att ett tillstånd ska kunna återkallas gäller att utlänningsen dels ska vara innehavare av ett av de uppräknade uppehållstillstånden, dels att han eller hon beviljas ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlännings som avses i 3 §. Det gäller alltså om utlänningsen beviljas uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlännings med uppehållstillstånd för arbete enligt reglerna för arbetskraftsinvandring (se 4 kap. 4 a § utlänningsförordningen [2006:97]), för att bedriva näringsverksamhet (se 4 kap. 4 b § utlänningsförordningen), för forskning (se 5 b kap. 19 § utlänningslagen), för studier inom högre utbildning (se 4 a kap. 6 § utlänningsförordningen) eller ett EU-blåkort (se 6 a kap. 9 § utlänningslagen).

För att en utlännings ska kunna beviljas uppehållstillstånd som familjemedlem enligt förevarande paragraf krävs alltså att

anknytningspersonen beviljas det sökta tillståndet enligt 3 §. Det innebär t.ex. att om anknytningspersonen beviljas ett uppehållstillstånd för forskning enligt 5 b kap. 1 § utlänningslagen, får utlänningsens uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd återkallas enligt förevarande paragraf om han eller hon ansöker om och beviljas uppehållstillstånd som familjemedlem enligt 5 b kap. 19 § utlänningslagen.

När en ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord

5 § En ansökan om ett sådant uppehållstillstånd som avses i 3 § 1–3 eller ett uppehållstillstånd som familjemedlem enligt 4 § får göras och bifallas även om utlänningsen befinner sig i Sverige.

Om utlänningsens uppehållstillstånd enligt 21 kap. utlänningslagen (2005:716) har löpt ut när ansökan prövas gäller det som sägs i första stycket om bifall till ansökan enbart om ansökan har gjorts inom giltighetstiden för tillståndet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en ansökan kan beviljas. Övervägandena finns i avsnitt 8.

I *första stycket* införs undantag från huvudregeln i utlänningslagen om att en utlänningsen ska ha ansökt om och beviljats uppehållstillstånd före inresan i landet (jfr t.ex. 5 kap. 18 § första stycket utlänningslagen). Undantaget innebär att en ansökan om uppehållstillstånd för såväl anknytningspersonen (3 § 1–3) som familjemedlemmen (4 §) får göras och beviljas även om utlänningsen befinner sig i landet.

I *andra stycket* införs det ett undantag från huvudregeln för den situationen att utlänningsens uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd har löpt ut när ansökan prövas, med följden att det inte längre finns något uppehållstillstånd att återkalla. I en sådan situation får alltså utlänningsen beviljas det sökta tillståndet även om han eller hon befinner sig i landet i enlighet med vad som sägs i första stycket, under förutsättning att ansökan görs inom giltighetstiden för uppehållstillståndet med eller efter tillfälligt skydd.

11.2 Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

5 kap. Uppehållstillstånd

Uppehållstillstånd på grund av arbete, forskning, utbildning på forskarnivå, näringsverksamhet eller försörjning på annat sätt

5 § Ett permanent uppehållstillstånd får beviljas en utlänningsen som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft

1. uppehållstillstånd för arbete,
2. uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller utbildning på forskarnivå,
3. ett av Sverige utfärdat EU-blåkort,
4. ett av Sverige utfärdat ICT-tillstånd eller ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse, eller
5. ett av Sverige utfärdat tillstånd för säsongsarbete.

Ett permanent uppehållstillstånd får även beviljas en utlänning som sedan minst 1. två år har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för näringsverksamhet, om verksamheten är etablerad, *eller*

2. tre år har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, utbildning på forskarnivå eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort.

Upphållstillstånd får beviljas en utlänning som har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning.

I 7 och 8 §§ finns bestämmelser om särskilda krav för permanent uppehållstillstånd.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd bl.a. på grund av forskning och utbildning på forskarnivå. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1.

I *första stycket* görs ett tillägg så att det av *punkten 2* uttryckligen framgår att även den tid som en utlänning har haft ett uppehållstillstånd för forskning eller forskning vid rörlighet för längre vistelse (5 b kap. 1 respektive 2 §) ska räknas in vid bedömningen av om kravet på en sammanlagd tidsperiod om fyra år med uppehållstillstånd under de senaste sju åren är uppfyllt. Ändringen stämmer överens med hittillsvarande praxis och innebär därmed ingen ändring i sak.

Vidare ändras *första stycket* redaktionellt på så sätt att hittillsvarande punkterna 1 och 2 delas upp i fem punkter. All den tid som utlänningen har haft något av de angivna tillstånden ska räknas in vid bedömningen av om utlänningen uppfyller kravet på uppehållstillstånd i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren. Det innebär att en utlänning som t.ex. har haft ett uppehållstillstånd för utbildning på forskarnivå och ett uppehållstillstånd för arbete eller forskning får tillgodoräkna sig all den tid som han eller hon har haft något av dessa olika tillstånd. Uttrycket utbildning på forskarnivå ersätter det nuvarande uttrycket studier som avser utbildning på forskarnivå. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Andra stycket 1 motsvarar hittillsvarande andra stycket.

I *andra stycket 2* införs en ny grund för att bevilja permanent uppehållstillstånd för en utlänning som sedan minst tre år har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, utbildning på forskarnivå eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort. Till skillnad från vad som gäller enligt *första stycket* krävs enligt förevarande punkt att utlänningen har haft de aktuella uppehållstillstånden under obruten tid. Däremot ska all sådan obruten tid som utlänningen har haft antingen ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, utbildning på forskarnivå eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort läggas ihop. Utlänningen kan alltså uppfylla kravet på tre år genom att t.ex. först ha varit doktorand i två år med ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning och därefter forskare i ett år med ett uppehållstillstånd för forskning.

Även den nya möjligheten till permanent uppehållstillstånd är fakultativ. Det innebär att det inte finns någon absolut rätt att få ett sådant tillstånd, även om utlänningen i och för sig uppfyller villkoren för permanent uppehållstillstånd. En bedömning får göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet av om kopplingen till Sverige är tillräckligt stark efter tre års uppehållstillstånd. Omständigheter som talar mot att ett

uppehållstillstånd beviljas kan beaktas, t.ex. om utlänningen har begått brott (17 § första stycket).

För att ett permanent uppehållstillstånd ska beviljas krävs också att de särskilda kraven på försörjningsförmåga och levnadssätt i 7 och 8 §§ är uppfyllda.

När ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord

18 § En utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 §,

2. utlänningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med stöd av 3 eller 3 a §,

4. utlänningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 d §,

8. följande villkor är uppfyllda:

a) utlänningen ansöker om förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, för arbete som har beviljats enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket, eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a §,

b) utlänningen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket och ansöker om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a § eller tvärtom inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda, eller

c) en ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i a eller b, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt de bestämmelser som anges där,

9. utlänningen har ett uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 § och antingen slutfört *en högskoleutbildning som avser studier som motsvarar minst två terminer* eller fullföljt *minst två terminer* vid *en utbildning på forskarnivå* eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller

11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Första stycket gäller inte heller en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt 9 §, om ansökan avser ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a § och ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 20 § samt 12 kap. 16 b, 16 c, 16 e, 16 g, 17 a, 17 c och 18–20 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bl.a. när en ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1 och 7.3.

I *andra stycket 9* höjs kraven för en utlänning som har uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 § för att han eller hon ska få beviljas ett annat uppehållstillstånd inifrån landet. Ändringarna innebär bl.a. att utlänningen måste ha studerat minst två terminer i Sverige för att få ansöka om byte av uppehållstillstånd inifrån landet och att han eller hon, om studierna har varit på lägre nivå än forskarnivå, även måste ha slutfört en utbildning. Att utlänningen ska ha slutfört en högskoleutbildning har samma innebörd som i 5 b kap. 8 §. Det innebär att inte alla studier inom högre utbildning kan leda till möjligheten att ansöka om ett annat uppehållstillstånd efter inresan i Sverige. Utbildningen ska dessutom ha avsett studier som motsvarar minst två terminer. Det innebär t.ex. att om utlänningen har antagits till ett tvåårigt program så måste hela den tvååriga utbildningen ha slutförts. Det räcker alltså inte att studier som motsvarar två terminer har klarats av på högskoleutbildningen (jfr prop. 2019/20:9 s. 88, 89 och 174).

Även för den som går en utbildning på forskarnivå höjs kravet till att utlänningen ska ha fullföljt minst två terminer vid en utbildning på forskarnivå. Något krav på att utbildningen ska vara slutförd finns dock inte i detta fall.

Att även en ansökan om arbetstillstånd får beviljas inifrån landet i en motsvarande situation framgår av 6 kap. 4 §.

Uttrycket utbildning på forskarnivå ersätter det nuvarande uttrycket forskarutbildning. Någon ändring i sak är inte avsedd (jfr prop. 2004/05:162 s. 200).

Det nuvarande *sjunde stycket* tas bort. Stycket innehöll en upplysning som numera har förlorat sin betydelse.

18 a § Det som föreskrivs i 18 § första stycket gäller inte för en utlänning som ansöker om *permanent* uppehållstillstånd enligt 5 § första eller *andra* stycket. *Inte heller gäller det som föreskrivs i 18 § första stycket för en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § om han eller hon har ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete.*

En ansökan om uppehållstillstånd efter inresan i Sverige får även bifallas för en familjemedlem till en utlänning som avses i första stycket om utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt de bestämmelser som anges där.

Paragrafen behandlar vissa situationer där en ansökan om uppehållstillstånd får göras och beviljas efter inresa i landet. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1.

Genom ändringen i *första stycket* utökas styckets tillämpningsområde genom att det hänvisar även till 5 § andra stycket. Ändringen är delvis en följd av att det i 5 § andra stycket 2 införs en ny grund för permanent

uppehållstillstånd och innebär att en utlänning även får ansöka om och beviljas permanent uppehållstillstånd inifrån landet enligt den nya grunden. Ändringen innebär att detsamma gäller om utlänningen ansöker om permanent uppehållstillstånd på grund av en etablerad näringsverksamhet (5 § andra stycket 1). I den delen stämmer ändringen överens med hittillsvarande praxis och utgör därmed ingen ändring i sak.

5 b kap. Uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete och au pair-arbete

Uppehållstillstånd efter slutförd forskning och efter slutförda studier

7 § En utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd enligt 1 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av *minst ett år och högst 18 månader* efter slutförd forskning, om inte något annat följer av 9–11 §§ och utlänningen

1. avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här, och

2. kan visa ett intyg från forskningshuvudmannen om att forskningen har slutförts.

Första stycket gäller även för en utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd för forskning utfärdat av en annan EU-stat och som under giltighetstiden för det tillståndet har vistats i Sverige för att utföra en del av sin forskning här enligt 2 eller 13 §.

Paragrafen anger förutsättningarna för att beviljas ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet i landet och tillståndstiden för ett sådant uppehållstillstånd. Genom den ändring som görs genomförs delvis artikel 25 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pair-arbete (student- och forskardirektivet). Övervägandena finns i avsnitt i 6.3.

Ändringen i *första stycket* innebär att tillståndstiden för ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning ändras från ett år till minst ett år och högst 18 månader, om förutsättningarna för det är uppfyllda. Det innebär att om en utlänning uppfyller förutsättningarna i paragrafen och de allmänna villkoren i 9–11 §§, t.ex. att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle, ska tillståndstiden bestämmas till den tid som förutsättningarna är uppfyllda, men som längst till 18 månader. Tillståndstiden kan vara kortare än 18 månader men ska vara minst ett år.

8 § En utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd enligt 3 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförda studier, om inte något annat följer av 9–11 §§ och utlänningen

1. har slutfört en högskoleutbildning och utbildningen avser studier som motsvarar minst två terminer,

2. avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här, och

3. har ett examensbevis eller utbildningsbevis som avser den slutförda utbildningen.

Första stycket gäller även för en utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning utfärdat av en annan EU-stat och som under giltighetstiden för det tillståndet har vistats i Sverige för att bedriva en del av sina studier här enligt 14 §, om studierna som bedrivits här motsvarar minst två terminer på en högskoleutbildning.

Första stycket gäller också för en utlänning som har slutfört en utbildning på forskarnivå. Tillståndstiden ska då bestämmas till minst ett år och högst 18 månader. För en sådan utlänning gäller inte kravet i första stycket 1.

Paragrafen anger förutsättningarna för att beviljas ett uppehållstillstånd efter slutförda studier för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet i landet och tillståndstiden för ett sådant uppehållstillstånd. Genom ändringen genomförs delvis artikel 25 i student- och forskardirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Tredje stycket, som är nytt, innebär att tillståndstiden för ett uppehållstillstånd efter slutförda studier ska beviljas för minst ett år och högst 18 månader, om förutsättningarna för det är uppfyllda. Den utökade tillståndstiden gäller enbart om utlänningen har slutfört en utbildning på forskarnivå. Det innebär att om en utlänning som har slutfört en utbildning på forskarnivå uppfyller förutsättningarna i paragrafen och de allmänna villkoren i 9–11 §§, t.ex. att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle, ska tillståndstiden bestämmas till den tid som förutsättningarna är uppfyllda, men som längst till 18 månader. Tillståndstiden kan vara kortare än 18 månader men ska vara minst ett år. Om de studier som utlänningen har slutfört är på lägre nivå än forskarnivå ska tillståndstiden alltså bestämmas till ett år i enlighet med första stycket.

För en utlänning som har slutfört en utbildning på forskarnivå gäller inte kravet i första stycket 1. Det innebär att en utlänning som har slutfört en utbildning på forskarnivå kan beviljas ett uppehållstillstånd efter slutförda studier utan att omfattas av kraven på att ha slutfört en högskoleutbildning och att utbildningen avser studier som motsvarar minst två terminer.

När ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord

15 § En utlänning som vill ha ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3–6 §§ ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i Sverige. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller inte om

1. *utlänningen* ansöker om förlängning av ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3 §,
2. *utlänningen* har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 4 § eller ett uppehållstillstånd enligt 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid *utbildning på forskarnivå* och på annan grund ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1, 3 eller 4 §,

3. *utlänningen* har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § eller ett EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 §, och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för *utbildning* på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda,

4. *utlänningen* har ett uppehållstillstånd enligt 7 eller 8 § och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för *utbildning* på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet,

5. utlänningen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2, 7 eller 8 § eller enligt 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid utbildning på forskarnivå, och ansöker om uppehållstillstånd enligt 1 § eller för utbildning på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet, eller

6. det finns synnerliga skäl.

Paragrafen reglerar när en ansökan om vissa slag av uppehållstillstånd ska vara gjord. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1. och 6.5.

I *andra stycket* 2, 3 och 4 ersätter uttrycket utbildning på forskarnivå de nuvarande uttrycken forskarutbildning och studier på forskarnivå. Någon ändring i sak är inte avsedd (jfr prop. 2004/05:162 s. 200).

I *andra stycket* 5, som är ny, införs ett undantag från huvudregeln i första stycket om att utlänningen ska ha ansökt om och beviljats ett tillstånd före inresan i Sverige. Enligt undantaget får en utlänning som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som familjemedlem inifrån landet ansöka om och beviljas ett uppehållstillstånd för forskning enligt 1 § eller för utbildning på forskarnivå enligt 3 §. Av de studier som en utlänning kan beviljas uppehållstillstånd för enligt 3 § är det alltså bara utbildning på forskarnivå som uppehållstillstånd kan beviljas för inifrån landet med stöd av förevarande punkt (jfr punkterna 3 och 4).

Som förutsättning för att familjemedlemmen ska få ansöka om och beviljas uppehållstillstånd inifrån landet gäller att ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare uppehållstillståndet som familjemedlem. En ytterligare förutsättning är att familjemedlemmens tillstånd avser anknytning till en utlänning med ett uppehållstillstånd enligt 1, 2, 7 eller 8 §, dvs. uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier. Om familjemedlemmens tillstånd i stället avser anknytning till en utlänning som har ett uppehållstillstånd enligt 3 § gäller att utlänningen antingen ska ha slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid en utbildning på forskarnivå (jfr punkten 2). Undantaget innebär alltså att en familjemedlem till t.ex. en utlänning med uppehållstillstånd för forskning kan ansöka om och beviljas ett uppehållstillstånd för forskning eller utbildning på forskarnivå inifrån landet. För att uppehållstillstånd på den sökta grunden ska beviljas krävs givetvis att förutsättningarna för det sökta tillståndet också är uppfyllda.

I *andra stycket* 6, som är ny, införs ytterligare ett undantag från huvudregeln i första stycket. Undantaget förutsätter att det finns synnerliga skäl. Punkten motsvarar vad som redan gäller enligt 5 kap. 18 § andra stycket 11. De förarbeten och den praxis som avser den punkten kan därför tjäna som vägledning vid tillämpningen av undantaget (se t.ex. prop. 1979/80:96 s. 34 och 35, prop. 1994/95:179 s. 75 och rättsfallet MIG 2016:18). Det innebär att undantaget ska tillämpas restriktivt och endast i undantagsfall. Det kan t.ex. handla om att det skulle vara stötande för rättskänslan att kräva att utlänningen lämnar landet innan hans eller hennes ansökan prövas.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Förlängning av tillståndtiden

18 § En förlängning av tillståndtiden för ett uppehållstillstånd enligt 1–3 §§ får vägras om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4.

En förlängning av tillståndtiden för ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också vägras om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier *eller om utlänningen har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd.*

Paragrafen anger när en förlängning av tillståndtiden för uppehållstillstånd enligt 1–3 §§ får vägras. Genom ändringen genomförs delvis artikel 21 i student- och forskardirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Av tillägget i *andra stycket* framgår att en förlängning av tillståndtiden för ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning får vägras om utlänningen vid sidan av studierna har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd. Stycket är fakultativt vilket innebär att det inte är obligatoriskt att vägra en förlängning om förutsättningarna är uppfyllda. I stället måste det i varje enskilt fall göras en bedömning av samtliga relevanta omständigheter med tillämpning av en proportionalitetsprincip (prop. 2019/20:9 s. 182 och artikel 21.7 i student- och forskardirektivet). En omständighet som kan beaktas är t.ex. under hur lång tid och i vilken omfattning som utlänningen har arbetat utöver den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd. Om utlänningen har gjort godtagbara framsteg i sina studier men arbetat för mycket får det göras en samlad bedömning av om en förlängning av tillståndtiden bör vägras utifrån att det huvudsakliga syftet med uppehållstillståndet ska vara att studera. En utlänning som inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier och dessutom arbetat för mycket bör som huvudregel vägras en förlängning.

Att regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på arbetstillstånd följer av 2 kap. 9 §.

Uppehållstillstånd för familjemedlemmar till forskare

20 § En familjemedlem som avses i 19 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i Sverige. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 7 §,

2. sökanden har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 2 §,

3. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i 15 § andra stycket 3, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt 1 §,

4. sökanden har ett uppehållstillstånd enligt 1–3, 7 eller 8 §, eller

5. det finns synnerliga skäl.

Paragrafen behandlar bl.a. när en ansökan om uppehållstillstånd för en familjemedlem ska göras. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

I *andra stycket 4*, som är ny, införs ett undantag från huvudregeln i första stycket om att en familjemedlem ska ha ansökt om och beviljats uppehållstillstånd före inresan i Sverige. Enligt undantaget gäller inte huvudregeln i första stycket om sökanden har ett uppehållstillstånd enligt 1–3, 7 eller 8 §, dvs. ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, studier inom högre utbildning eller uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier. Det innebär t.ex. att en utlänning med ett uppehållstillstånd för forskning kan ansöka om och beviljas ett uppehållstillstånd som familjemedlem enligt 19 § inifrån landet. För att uppehållstillstånd på den sökta grunden ska beviljas krävs givetvis att förutsättningarna för det sökta tillståndet också är uppfyllda.

I *andra stycket 5*, som också är ny, införs ytterligare ett undantag från huvudregeln i första stycket som innebär att en ansökan får bifallas inifrån landet om det finns synnerliga skäl. Undantaget motsvarar ändringen i 15 § andra stycket 6, se kommentaren till den paragrafen.

Återkallelse av uppehållstillstånd

22 § Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ får återkallas om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4.

Ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också återkallas om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier *eller om utlänningen har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd*.

Paragrafen reglerar i vilka fall ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ får återkallas. Genom ändringen genomförs delvis artikel 21 i student- och forskardirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Av tillägget i *andra stycket* framgår att ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning får återkallas om utlänningen vid sidan av studierna har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd. Tillägget motsvarar ändringen i 18 § andra stycket om när en förlängning av tillståndstiden för ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning får vägras, se kommentaren till den paragrafen.

Bemyndiganden

29 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som utgör godtagbara framsteg i studier enligt 18 och 22 §§.*

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som utgör godtagbara framsteg i studier enligt 18 och 22 §§. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Vad som utgör godtagbara framsteg i studier har hittills överlämnats åt rättstillämpningen att avgöra. Bemyndigandet gör det möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att i stället meddela föreskrifter om vad som utgör godtagbara framsteg i studier.

30 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd enligt 3 eller 8 § ska vara skyldig att anmäla uppgift om adress i Sverige.

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter för vissa utlänningar att anmäla uppgift om adress i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Bemyndigandet gör det möjligt för regeringen att meddela föreskrifter om en skyldighet för en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning (3 §) eller uppehållstillstånd efter slutförda studier (8 §) att anmäla uppgift om adress till den bostad i Sverige där han eller hon avser att bo under tillståndstiden.

6 a kap. EU-blåkort

Ansökan om tillstånd

4 § En utlänning som vill ha ett EU-blåkort i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. *utlänningen* ansöker om förlängning av tillståndstiden för ett EU-blåkort,
2. *utlänningen* har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och har slutfört studier som motsvarar 180 högskolepoäng,
3. *utlänningen* har genomfört ett forskningsprojekt i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare,
4. *utlänningen* har ett uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § eller motsvarande äldre bestämmelser,
5. *utlänningen* har ett av Sverige utfärdat ICT-tillstånd eller ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse,
6. *utlänningen* har ett av Sverige utfärdat uppehålls- och arbetstillstånd för säsongarbete,
7. *utlänningen* har uppehållsrätt på grund av familjanknytning till en EES-medborgare,
8. *utlänningen* har uppehållstillstånd på grund av familjanknytning till en medborgare i Schweiz,
9. *utlänningen* har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 9 §,
10. *utlänningen* har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a §, och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda, eller
11. *det finns synnerliga skäl.*

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte heller för en utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c §, om ansökan lämnas in senast en månad efter inresan i Sverige.

Paragrafen reglerar bl.a. när en ansökan om EU-blåkort ska vara gjord. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

I *andra stycket 11*, som är ny, införs ytterligare ett undantag från huvudregeln i första stycket som innebär att en ansökan om EU-blåkort får bifallas inifrån landet om det finns synnerliga skäl. Undantaget motsvarar

ändringen i 5 b kap. 15 § andra stycket 6, se kommentaren till den paragrafen.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

5 § Ett EU-blåkort ska gälla för högst fyra år med den möjlighet till förlängning som framgår av 6 §. Om anställningstiden är kortare än fyra år ska EU-blåkortet minst gälla under anställningstiden med ett tillägg av tre månader.

Att den som haft EU-blåkort under en viss sammanlagd tid kan beviljas permanent uppehållstillstånd framgår av 5 kap. 5 §.

Paragrafen innehåller bl.a. bestämmelser om tillståndstiden för ett EU-blåkort. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1.

Upplysningen i *andra stycket* ändras till följd av att det införs ytterligare en grund för permanent uppehållstillstånd i 5 kap. 5 § för den som har haft EU-blåkort under en viss tid.

När ansökan om uppehållstillstånd för en familjemedlem ska vara gjord

11 § En familjemedlem som avses i 9 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som får ansöka om ett EU-blåkort efter inresan enligt 4 § andra stycket, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas ett EU-blåkort,

2. sökanden har beviljats uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c §, om ansökan ges in senast en månad efter inresan i Sverige, eller

3. *det finns synnerliga skäl.*

Paragrafen behandlar bl.a. när en ansökan om uppehållstillstånd för en familjemedlem ska göras. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

I *andra stycket* 3, som är ny, införs ytterligare ett undantag från huvudregeln i första stycket om att en familjemedlem ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i landet. Ändringen innebär att en ansökan får bifallas inifrån landet om det finns synnerliga skäl. Undantaget motsvarar ändringen i 5 b kap. 15 § andra stycket 6, se kommentaren till den paragrafen.

6 b kap. Tillstånd för företagsintern förflyttning, ICT

När ansökan om uppehållstillstånd för en familjemedlem ska vara gjord

15 § En familjemedlem som avses i 14 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har ett ICT-tillstånd eller ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse som är utfärdat av Sverige,

2. sökanden har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse i Sverige, *eller*
3. *det finns synnerliga skäl.*

Paragrafen reglerar bl.a. när en ansökan om uppehållstillstånd för en familjemedlem till den som har ett ICT-tillstånd eller ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse ska göras. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

I *andra stycket 4*, som är ny, införs ytterligare ett undantag från huvudregeln i första stycket om att en familjemedlem ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i landet. Ändringen innebär att en ansökan får bifallas inifrån landet om det finns synnerliga skäl. Undantaget motsvarar ändringen i 5 b kap. 15 § andra stycket 6, se kommentaren till den paragrafen.

7 kap. Återkallelse av tillstånd

7 g § *Ett uppehållstillstånd som har beviljats en familjemedlem till en utlänning med tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § eller efter slutförda studier enligt 5 b kap. 8 § får återkallas, om*

1. *anknytningen bryts eller utlänningens tillstånd återkallas, eller*
2. *familjemedlemmen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.*

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om återkallelse av vissa familjemedlemmars uppehållstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Återkallelsereglerna gäller för familjemedlemmar till en utlänning med tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning eller efter slutförda studier.

Familjemedlemmens uppehållstillstånd kan återkallas i flera situationer. Det gäller om anknytningen till anknytningspersonen bryts eller om anknytningspersonens tillstånd återkallas (*punkt 1*). Det kan i det förstnämnda fallet t.ex. handla om att ett äktenskap eller ett samboförhållande upphör. I det sistnämnda fallet kan det handla om att anknytningspersonens tillstånd återkallas på grund av att han eller hon medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller medvetet har förtigit omständigheter som varit av betydelse för att få tillståndet enligt 1 § eller om förutsättningarna för tillståndet inte längre är uppfyllda enligt 5 b kap. 21 eller 23 §.

Vidare kan familjemedlemmens tillstånd återkallas om han eller hon utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa (*punkt 2*), jfr motsvarande krav för att beviljas ett sådant tillstånd i 4 a kap. 6 § utlänningsförordningen (2006:97). Återkallelsegrunderna motsvarar vad som redan gäller för familjemedlemmar till forskare (jfr 5 b kap. 24 § och prop. 2019/20:9 s. 186).

Paragrafen är fakultativ, vilket innebär att det måste göras en bedömning i varje enskilt fall av om tillståndet ska återkallas. Vid denna bedömning bör det beaktas bl.a. hur lång tid som återstår av tillståndstiden, om det inverkar på barns skolgång eller det annars finns skäl att låta familjemedlemmen stanna kvar i Sverige till dess tiden löper ut (jfr

prop. 2005/06:72 s. 49 och 50, prop. 2019/20:9 s. 113 och 114 och prop. 2021/22:134 s. 154).

7 i § Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får, på utlänningens begäran, återkallas om han eller hon beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 § första eller andra stycket.

Första stycket gäller endast om utlänningen har ett sådant uppehållstillstånd, EU-blåkort eller annat tillstånd som avses i 5 kap. 5 § första stycket eller andra stycket 1.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om återkallelse av vissa tidsbegränsade tillstånd när ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

I *första stycket* införs en möjlighet att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om utlänningen ansöker om och beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 § första eller andra stycket. Stycket är fakultativt och återkallelse kan endast ske på begäran av utlänningen.

I *andra stycket* anges de tillstånd som kan återkallas enligt första stycket. Återkallelse kan ske om utlänningen har ett uppehållstillstånd, EU-blåkort eller annat tillstånd som avses i 5 kap. 5 § första stycket eller andra stycket 1, dvs. ett uppehållstillstånd för arbete, forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller utbildning på forskarnivå eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongsarbete eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för näringsverksamhet.

Paragrafen innebär att en utlänning som uppfyller förutsättningarna i 5 kap. 5 § första eller andra stycket inte behöver vänta tills det befintliga tidsbegränsade tillståndet löper ut innan han eller hon kan beviljas permanent uppehållstillstånd. En utlänning som t.ex. har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för forskning för en tid om fyra år kan därmed redan efter tre år ansöka om permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 § andra stycket 2, varvid det tidsbegränsade uppehållstillståndet kan återkallas om permanent uppehållstillstånd beviljas i stället.

21 kap. Tillfälligt skydd

9 a § 1 lagen (2026:000) om uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd finns särskilda bestämmelser om uppehållstillstånd med anledning av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs. Den lagen gäller för en utlänning som till följd av genomförandebeslutet har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 2, 3, 4 eller 6 § i detta kapitel.

Paragrafen, som är ny, innehåller en upplysning om att det i lagen om uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd finns särskilda bestämmelser om uppehållstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Den lagen gäller för en utlänning som till följd av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 har beviljats uppehållstillstånd med

tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 2, 3, 4 eller 6 § i förevarande kapitel.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 11 juni 2026.
2. För uppehållstillstånd som har beviljats före ikraftträdandet gäller 5 b kap. 22 § i den äldre lydelsen. Om tillståndstiden för uppehållstillståndet förlängs gäller dock paragrafen i den nya lydelsen.

Övervägandena till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser finns i avsnitt 9.

Av *punkt 2* framgår att 5 b kap. 22 § gäller i den äldre lydelsen för uppehållstillstånd som har beviljats före ikraftträdandet. Det innebär att för en utlänningsperson som före ikraftträdandet har beviljats ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § kan uppehållstillståndet inte återkallas på den grunden att han eller hon har arbetat i en omfattning som överstiger den tid som han eller hon är undantagen från kravet på arbetstillstånd. Om tillståndstiden för uppehållstillståndet förlängs gäller däremot 5 b kap. 22 § den nya lydelsen. Därefter kan alltså uppehållstillståndet återkallas även på den nya grunden i 5 b kap. 22 §.

11.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare

Undantag från lagens tillämpningsområde

3 § Bestämmelserna om gästforskare i denna lag är inte tillämpliga på en tredjelandsmedborgare som

1. har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser, eller har ansökt om ett sådant tillstånd och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,
2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen,
3. har ett avvisnings- eller utvisningsbeslut som fått laga kraft och som inte kan verkställas,
4. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat,
5. är familjemedlem till en EES-medborgare eller till en medborgare i Schweiz,
6. har ansökt om uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning (EU-blåkort) enligt 6 a kap. utlänningslagen och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, eller
7. har beviljats uppehålls- och arbetstillstånd för att tjänstgöra som praktikant inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (ICT-tillstånd) enligt 6 b kap. utlänningslagen.

Av paragrafen framgår att lagens bestämmelser om gästforskare inte är tillämpliga på vissa kategorier av tredjelandsmedborgare. Ändringen genomför delvis artikel 8 i student- och forskardirektivet och avspeglar

även delvis artikel 3 i samma direktiv. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 8.

Införandet av lagen (2026:000) om uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar med tillfälligt skydd får konsekvenser för tillämpningen av *punkt 2*, se 3 § i den lagen och kommentaren till den paragrafen.

Paragrafen ändras på så sätt att hittillsvarande *punkt 4* tas bort. Ändringen innebär att lagens bestämmelser om gästforskare är tillämpliga även för en tredjelandsmedborgare som utbildar sig på forskarnivå (doktorand). En tredjelandsmedborgare som utbildar sig på forskarnivå, för att få en doktorsexamen, kan alltså ingå mottagningsavtal enligt lagen och därmed också ansöka om och beviljas uppehållstillstånd för forskning eller forskning vid rörlighet för längre vistelse enligt 5 b kap. 1 eller 2 § utlänningslagen.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2016/801**av den 11 maj 2016****om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pairarbete****(omarbetning)**

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 79.2 a och b,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Flera ändringar ska göras av rådets direktiv 2004/114/EG ⁽⁴⁾ och 2005/71/EG ⁽⁵⁾. De direktiven bör av tydlighetsskäl omarbetas.
- (2) Detta direktiv bör tillfredsställa det behov som konstaterats i rapporterna om genomförandet av direktiven 2004/114/EG och 2005/71/EG, dvs. att åtgärda de konstaterade bristerna, säkerställa ökad insyn och rättssäkerhet och inrätta en sammanhängande rättslig ram för olika kategorier av tredjelandsmedborgare som kommer till unionen. Det bör därför förenkla och effektivisera de befintliga bestämmelserna för dessa kategorier i ett enda instrument. Trots att det finns skillnader mellan de kategorier som omfattas av detta direktiv har de också ett antal gemensamma kännetecken som gör det möjligt att reglera vad som ska gälla för dem genom en gemensam rättslig ram på unionsnivå.
- (3) Detta direktiv bör bidra till Stockholmprogrammets mål att tillnärma nationell lagstiftning om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse. Invandring från länder utanför unionen är en källa till högkvalificerad arbetskraft, och särskilt studerande och forskare är allt mer eftersökta. De spelar en viktig roll genom att utgöra en del i unionens viktigaste tillgång – humankapitalet – och genom att trygga en smart och hållbar tillväxt för alla, och bidrar därför till målen i Europa 2020-strategin.
- (4) Rapporterna om genomförandet av direktiven 2004/114/EG och 2005/71/EG tog upp vissa brister främst när det gäller villkor för inresa och vistelse, rättigheter, rättssäkerhetsgarantier, studerandes tillträde till arbetsmarknaden under studietiden och bestämmelser om rörlighet inom EU. Särskilda förbättringar ansågs också nödvändiga beträffande de kategorier av tredjelandsmedborgare som omfattas av frivilliga regler. Senare mer omfattande samråd har också visat på ett behov av bättre möjligheter för forskare och studerande att söka arbete samt bättre skydd av au pairer som inte omfattas av direktiven 2004/114/EG och 2005/71/EG.

⁽¹⁾ EUT C 341, 21.11.2013, s. 50.⁽²⁾ EUT C 114, 15.4.2014, s. 42.⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 25 februari 2014 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets ståndpunkt vid första behandlingen av den 10 mars 2016 (ännu ej offentliggjord i EUT).⁽⁴⁾ Rådets direktiv 2004/114/EG av den 13 december 2004 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete (EUT L 375, 23.12.2004, s. 12).⁽⁵⁾ Rådets direktiv 2005/71/EG av den 12 oktober 2005 om ett särskilt förfarande för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte (EUT L 289, 3.11.2005, s. 15).

- (5) För att gradvis inrätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa föreskrivs i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) att det ska beslutas om åtgärder på områdena för asyl, invandring och skydd för tredjelandsmedborgares rättigheter.
- (6) Detta direktiv bör också syfta till att främja direkta personkontakter och rörlighet, som är viktiga inslag i unionens utrikespolitik, främst när det gäller de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken och unionens strategiska partner. Det bör möjliggöra ett bättre bidrag till den övergripande strategin för migration och rörlighet och dess partnerskap för rörlighet vilka utgör en konkret ram för dialog och samarbete mellan medlemsstaterna och tredjeländer, också när det gäller att underlätta och organisera laglig migration.
- (7) Migration i de syften som anges i detta direktiv bör främja skapande och förvärv av kunskap och färdigheter. Den är ömsesidigt berikande för de berörda migranterna, deras ursprungsland och den berörda medlemsstaten samtidigt som den stärker de kulturella banden och ökar den kulturella mångfalden.
- (8) Direktivet bör bidra till att unionen får en ställning som en attraktiv plats för forskning och innovation och stärka unionen i den globala konkurrensen om begåvningar. Detta kan leda till en ökning av unionens sammantagna konkurrenskraft och tillväxt samtidigt som man skapar arbetstillfällen som i högre grad bidrar till BNP:s tillväxt. Att öppna upp unionen för tredjelandsmedborgare som kan få rätt till inresa och vistelse i forskningssyfte är också en del av flaggskeppsinitiativet Innovationsunionen. Inrättandet av en öppen arbetsmarknad för unionens forskare och forskare från tredjeländer angavs också som ett huvudmål för det europeiska forskningsområdet, som är ett enhetligt område där forskare, vetenskapliga rön och teknik kan röra sig fritt.
- (9) Det är lämpligt att underlätta inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare som ansöker om tillstånd i syfte att bedriva forskningsverksamhet genom ett förfarande för inresa och vistelse som är oberoende av forskarnas rättsförhållande till det mottagande forskningsorganet och genom att inte längre utöver tillståndet även kräva arbetstillstånd. Detta förfarande bör bygga på att forskningsorganen samarbetar med medlemsstaternas behöriga migrationsmyndigheter. Det bör ge forskningsorganen en central roll i förfarandet för inresa och vistelse i syfte att underlätta och påskynda inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare som ansöker om tillstånd i syfte att bedriva forskningsverksamhet i unionen, samtidigt som medlemsstaterna behåller sina befogenheter i frågor som rör invandringspolitik. Forskningsorgan, som medlemsstaterna bör kunna förhandsgodkänna, bör kunna teckna antingen ett mottagningsavtal eller ett kontrakt med en tredjelandsmedborgare i syfte att han eller hon ska bedriva forskningsverksamhet. Medlemsstaterna bör utfärda ett tillstånd på grundval av mottagningsavtalet eller kontraktet, förutsatt att villkoren för inresa och vistelse är uppfyllda.
- (10) Eftersom de insatser som måste göras för att uppnå målet att investera 3 % av BNP i forskning till stor del gäller den privata sektorn, bör denna sektor, när så är lämpligt, uppmuntras att rekrytera fler forskare under de kommande åren.
- (11) För att öka unionens attraktionskraft bland tredjelandsmedborgare som önskar bedriva forskningsverksamhet i unionen bör deras familjemedlemmar, i enlighet med definitionen i rådets direktiv 2003/86/EG⁽¹⁾, ha rätt att följa med dem och att omfattas av bestämmelser om rörlighet inom EU. Familjemedlemmarna bör ha tillgång till arbetsmarknaden i den första medlemsstaten och, om det gäller rörlighet för längre vistelse, i den andra medlemsstaten, utom under exceptionella omständigheter som särskilt hög arbetslöshet, då medlemsstaterna bör behålla möjligheten att genomföra en kontroll som visar att en tjänst inte kan besättas med arbetskraft som redan finns på den inhemska arbetsmarknaden under en period som inte överstiger tolv månader. Med undantag för de avvikelser som föreskrivs i detta direktiv bör alla bestämmelser i direktiv 2003/86/EG gälla, inbegripet grunder för avslag på ansökan om återkallelse av eller avslag på ansökan om förlängning av tillstånd. Följaktligen kan uppehållstillstånd för familjemedlemmar återkallas, eller en ansökan om att förlänga dessa avslås, om tillståndet för den forskare som de medföljer upphör att gälla och de inte har en självständig rätt till uppehållstillstånd.
- (12) När så är lämpligt bör medlemsstaterna uppmuntras att behandla doktorander som forskare vid tillämpningen av detta direktiv.
- (13) Genomförandet av detta direktiv bör inte stimulera till kunskapsflykt från länder med framväxande ekonomi eller utvecklingsländer. Åtgärder för att främja att forskarna återvänder till sina ursprungsländer bör vidtas i partnerskap med ursprungsländerna i en strävan att skapa en övergripande migrationspolitik.

⁽¹⁾ Rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (EUT L 251, 3.10.2003, s. 12).

- (14) För att verka för att Europa som helhet får en ställning som världsledande expertiscentrum för studier och praktik bör man förbättra och förenkla villkoren för inresa och vistelse för dem som vill komma till unionen för dessa ändamål. Detta ligger i linje med målen för agendan för modernisering av Europas system för högre utbildning, särskilt inom ramen för internationaliseringen av den högre utbildningen i Europa. Tillnärmningen av medlemsstaternas berörda nationella lagstiftning är en del av denna strävan. I detta sammanhang och i överensstämmelse med rådets slutsatser om moderniseringen av den högre utbildningen ⁽¹⁾ omfattar *högre utbildning* alla slags anstalter för högre utbildning, bland vilka kan ingå universitet i olika former, tekniska högskolor, franska elitskolor (*grandes écoles*), handelshögskolor, tekniska skolor, yrkeshögskolor, polytekniska institut och akademier.
- (15) Den utvidgning och fördjupning av Bolognaprocessen, som inleddes genom de europeiska utbildningsministrarnas gemensamma Bolognaförklaring av den 19 juni 1999, har lett till mer jämförbara, kompatibla och enhetliga system för högre utbildning i de deltagande länderna, men även i andra länder. Orsaken är att medlemsstater har stött de studerandes rörlighet och att läroanstalter för högre utbildning har integrerat rörligheten i sina kursplaner. Detta måste avspeglas genom förbättrade bestämmelser om studerandes rörlighet inom EU. Ett av målen med Bolognaförklaringen är att göra den högre utbildningen i Europa mer attraktiv och konkurrenskraftig. Bolognaprocessen har lett till inrättandet av det europeiska området för högre utbildning. Dess struktur med tre cykler med lättbegripliga program och examensbevis samt införandet av referensramar för kvalifikationer har gjort det attraktivare för tredjelandsmedborgare att studera i Europa.
- (16) De förberedande kursernas längd och andra villkor för förberedande kurser för studerande som omfattas av detta direktiv bör fastställas av medlemsstaterna i enlighet med nationell rätt.
- (17) Bevis för att en tredjelandsmedborgare har antagits vid en läroanstalt för högre utbildning skulle kunna utgöras av t.ex. ett brev eller intyg som styrker inskrivningen.
- (18) Tredjelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse som praktikanter bör styrka att de har erhållit en examen från högre utbildning inom de två år som föregår ansökningsdatumet eller att de följer ett studieprogram i ett tredjeland som leder till en examen från högre utbildning. De bör också uppvisa ett praktikavtal innehållande en beskrivning av praktikprogrammet, med uppgifter om dess utbildningssyfte eller utbildningsinslag, varaktighet och förutsättningarna för praktikantens handledning, så att det framgår att de kommer att ges verklig utbildning och inte användas som vanliga arbetstagare. Dessutom kan värdenheterna vara skyldiga att styrka att praktiktjänstgöringen inte ersätter någon tjänst. I fall då särskilda villkor för praktikanter redan uppställs i nationell rätt, kollektivavtal eller praxis bör medlemsstaterna ha möjlighet att kräva att tredjelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse som praktikanter uppfyller dessa särskilda villkor.
- (19) Praktikanter som kommer för att arbeta i unionen inom ramen för en företagsintern förflyttning av personal omfattas inte av detta direktiv, eftersom de omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/66/EU ⁽²⁾.
- (20) Direktivet bör stödja målen med Europeisk volontärtjänst att utveckla solidaritet, ömsesidig förståelse och tolerans bland ungdomar och de samhällen de lever i och bidra till en starkare social sammanhållning och främja ungdomars aktiva samhällsengagemang. För att säkerställa ett enhetligt tillträde till Europeisk volontärtjänst i hela unionen bör medlemsstaterna tillämpa bestämmelserna i detta direktiv på tredjelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse inom ramen för Europeisk volontärtjänst.
- (21) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att tillämpa bestämmelserna i detta direktiv på elever, andra volontärer än de som omfattas av Europeisk volontärtjänst och au pairer, för att underlätta deras inresa och vistelse och för att säkerställa deras rättigheter.
- (22) Medlemsstater som beslutar att tillämpa detta direktiv på elever uppmuntras att se till att det nationella förfarandet för inresa och vistelse för lärare som uteslutande följer med elever inom ramen för ett elevutbytesprogram eller ett utbildningsprojekt står i överensstämmelse med förfarandet för elever enligt detta direktiv.

⁽¹⁾ EUT C 372, 20.12.2011, s. 36.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/66/EU av den 15 maj 2014 om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (EUT L 157, 27.5.2014, s. 1).

- (23) Au pair-arbete bidrar till att främja direkta personkontakter genom att ge tredjelandsmedborgare ett tillfälle att förbättra sina språkkunskaper och att utveckla sina kunskaper om och sina kulturella band med medlemsstaterna. Samtidigt skulle au pairer som är tredjelandsmedborgare kunna vara utsatta för risker för övergrepp. För att se till att au pairer behandlas rättvist och för att tillgodose deras särskilda behov bör medlemsstaterna ha möjlighet att tillämpa bestämmelserna i detta direktiv om inresa och vistelse för au pairer.
- (24) Om tredjelandsmedborgare kan styrka att de under hela sin vistelse i den berörda medlemsstaten erhåller medel som kommer från ett bidrag, stipendium eller studiestöd, ett giltigt anställningsavtal eller ett bindande anställningserbjudande eller omfattas av ett ekonomiskt åtagande från en organisation för elevutbyte, en värdenhet för praktikanter, en organisation som ansvarar för ett volontärprogram, en värdfamilj eller en organisation som förmedlar au pairer bör medlemsstaterna ta hänsyn till dessa medel vid bedömningen av huruvida tillräckliga medel finns. Medlemsstaterna bör ha möjlighet att fastställa ett vägledande referensbelopp som de anser utgör "tillräckliga medel" som eventuellt kan variera mellan de olika kategorierna av tredjelandsmedborgare.
- (25) Medlemsstaterna uppmuntras att tillåta sökanden att ge in handlingar och uppgifter på ett annat av unionens officiella språk än statens eget eller egna officiella språk, vilket fastställs av den berörda medlemsstaten.
- (26) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att föreskriva ett godkännandeförfarande för offentliga eller privata forskningsorgan, eller för bådadera, som vill ta emot forskare som är tredjelandsmedborgare, eller för läroanstalter för högre utbildning som vill ta emot studerande som är tredjelandsmedborgare. Detta godkännande bör överensstämma med de förfaranden som anges i den berörda medlemsstatens nationella rätt eller administrativa praxis. Ansökningar till godkända forskningsorgan eller läroanstalter för högre utbildning bör underlättas och bör påskynda inresa för tredjelandsmedborgare som kommer till unionen för att forska eller studera.
- (27) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att föreskriva ett godkännandeförfarande för de värdenheter som vill ta emot tredjelandsmedborgare i egenskap av elever, praktikanter eller volontärer. Medlemsstaterna bör ha möjlighet att tillämpa detta förfarande på vissa eller alla kategorier av värdenheter. Detta godkännande bör ske i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i den berörda medlemsstatens nationella rätt eller administrativa praxis. Ansökningar till godkända värdenheter bör påskynda inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare som kommer till unionen för praktik, volontärarbete, för att delta i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt.
- (28) Om medlemsstaterna fastställer godkännandeförfaranden för värdenheter bör de ha möjlighet att besluta att antingen tillåta inresa och vistelse enbart genom godkända värdenheter eller fastställa ett godkännandeförfarande och då även tillåta inresa och vistelse genom icke-godkända värdenheter.
- (29) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas rätt att utfärda andra tillstånd för studier, forskning eller praktik än de som regleras i detta direktiv, för tredjelandsmedborgare som inte omfattas av direktivet.
- (30) När de allmänna och särskilda villkoren för inresa och vistelse är uppfyllda bör medlemsstaterna inom angivna tidsfrister utfärda ett tillstånd. Om en medlemsstat utfärdar uppehållstillstånd enbart på sitt territorium och alla villkor i detta direktiv för inresa och vistelse är uppfyllda bör medlemsstaten bevilja den berörda tredjelandsmedborgaren den visering som krävs och säkerställa att de behöriga myndigheterna effektivt samarbetar i detta syfte. Om medlemsstaten inte utfärdar viseringar bör den bevilja den berörda tredjelandsmedborgaren ett motsvarande tillstånd som medger inresa.
- (31) Tillståndet bör innehålla uppgifter om den berörda tredjelandsmedborgarens ställning. Det bör vara möjligt för medlemsstaterna att ange ytterligare uppgifter i pappersformat eller att lagra sådana uppgifter i elektroniskt format, om detta inte utgör ytterligare villkor.
- (32) De olika giltighetstiderna för tillstånd enligt detta direktiv bör återspegla den specifika karaktären på vistelsen för varje kategori av tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv.

- (33) Medlemsstaterna bör ha rätt att bestämma att vistelsens totala varaktighet inte får överstiga den maximala studietiden, i enlighet med nationell rätt. I detta avseende kan den maximala studietiden även inbegripa en eventuell förlängning av studierna för att upprepa ett eller flera studieår, om så föreskrivs i den berörda medlemsstatens nationella rätt.
- (34) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att ta ut en avgift av sökanden för handläggning av tillståndsansökningar och för underrättelser. Avgiftsnivån bör inte vara oproportionell eller oskälig för att inte utgöra ett hinder för målen för detta direktiv.
- (35) De rättigheter som tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv beviljas bör inte vara beroende av vilken form av tillstånd varje medlemsstat utfärdar.
- (36) Det bör vara möjligt att neka inresa och vistelse enligt detta direktiv på vederbörligen motiverade grunder. Framför allt bör det vara möjligt att neka inresa och vistelse om en medlemsstat i ett enskilt fall, efter en bedömning som grundar sig på fakta och med beaktande av proportionalitetsprincipen, anser att den berörda tredjelandsmedborgaren är ett potentiellt hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsan.
- (37) Syftet med detta direktiv är inte att reglera tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för anställning eller att harmonisera medlemsstaternas nationella rätt eller praxis när det gäller arbetstagares ställning. Det är dock möjligt att vissa kategorier av tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv i vissa medlemsstater anses vara i ett anställningsförhållande på grundval av nationell rätt, kollektivavtal eller praxis. Om en medlemsstat anser att forskare, volontärer, praktikanter eller au pairer från tredjeländer är i ett anställningsförhållande bör denna medlemsstat även i fortsättningen ha rätt att fastställa inresekvoter för den eller de berörda kategorierna i enlighet med artikel 79.5 i EUF-fördraget.
- (38) Om en forskare, volontär, praktikant eller au pair som är tredjelandsmedborgare ansöker om att beviljas inresa för att ingå ett anställningsförhållande i en medlemsstat bör den medlemsstaten ha möjlighet att genomföra en kontroll som visar att den aktuella tjänsten inte kan besättas med arbetskraft som redan finns på den inhemska arbetsmarknaden.
- (39) Inresekvoter bör inte tillämpas för studerande, även om de har rätt att arbeta under studieperioden i enlighet med villkoren i detta direktiv, eftersom de ansöker om rätt till inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium i syfte att som huvudsaklig verksamhet på heltid följa ett studieprogram som kan inbegripa en obligatorisk praktik.
- (40) Om en forskare, volontär, praktikant eller au pair, efter att ha beviljats inresa till och vistelse på den berörda medlemsstatens territorium, ansöker om förlängt tillstånd i syfte att ingå eller fortsätta ett anställningsförhållande i den berörda medlemsstaten, med undantag för forskare som fortsätter sitt anställningsförhållande med samma värdenhet, bör det vara möjligt för den medlemsstaten att genomföra en kontroll som visar att den aktuella tjänsten inte kan besättas med arbetskraft som redan finns på den inhemska arbetsmarknaden.
- (41) Om medlemsstaterna hyser betänkligheter mot grunderna för ansökan om inresa och vistelse bör de kunna genomföra lämpliga kontroller eller kräva bevis för att från fall till fall bedöma sökandens planerade forskning, studier, praktik, volontärbete, elevutbytesprogram, utbildningsprojekt eller au pair-arbete och bekämpa missbruk och felaktig användning av det förfarande som anges i detta direktiv.
- (42) Om de uppgifter som lämnats in är ofullständiga bör medlemsstaterna inom rimlig tid underrätta sökanden om vilka ytterligare uppgifter som krävs och ställa upp en rimlig tidsfrist för att tillhandahålla dem. Om dessa ytterligare uppgifter inte har lämnats inom tidsfristen kan ansökan avslås.
- (43) De nationella myndigheterna bör underrätta sökanden om beslutet rörande ansökan. Detta bör ske skriftligen så snart som möjligt och senast inom den tidsperiod som anges i detta direktiv.
- (44) Målet med detta direktiv är att underlätta rörligheten inom EU för forskare och studerande bland annat genom att minska den administrativa bördan i samband med rörlighet i flera medlemsstater. För detta ändamål inrättas det genom direktivet ett särskilt system för rörlighet inom EU, varigenom en tredjelandsmedborgare som innehar ett

tillstånd för forskning eller studier som utfärdats av den första medlemsstaten har rätt att resa in i, vistas i och bedriva en del av forskningen eller studierna i en eller flera andra medlemsstater i enlighet med bestämmelserna om rörlighet i detta direktiv.

- (45) För att göra det möjligt för forskare att lättare flytta från ett forskningsorgan till ett annat i forskningssyfte bör deras rörlighet för kortare vistelse omfatta vistelser i andra medlemsstater för en period av högst 180 dagar under en 360-dagarsperiod per medlemsstat. Rörlighet för längre vistelse för forskare bör omfatta vistelser i en eller flera medlemsstater under en period som överstiger 180 dagar per medlemsstat. Familjemedlemmar till forskare bör ha rätt att följa med forskaren under rörlighetsperioden. Förfarandet för deras rörlighet bör överensstämma med förfarandet för den forskare de medföljer.
- (46) När det gäller studerande som omfattas av unionsprogram eller multilaterala program eller ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning bör detta direktiv, för att säkerställa kontinuitet i deras studier, föreskriva rörlighet i en eller flera andra medlemsstater för en period av högst 360 dagar per medlemsstat.
- (47) Om en forskare eller en studerande flyttar till en andra medlemsstat på grundval av ett underrättelseförfarande och en handling är nödvändig för att underlätta hans eller hennes tillgång till tjänster och rättigheter, bör den andra medlemsstaten ha möjlighet att utfärda en handling som styrker att forskaren eller den studerande har rätt att vistas på medlemsstatens territorium. En sådan handling bör inte utgöra ett ytterligare villkor för att omfattas av de rättigheter som följer av detta direktiv och bör endast ha en förklarande karaktär.
- (48) Även om det särskilda system för rörlighet som inrättas genom detta direktiv bör innehålla fristående regler om inresa och vistelse för forskning eller studier i andra medlemsstater än den som utfärdade det ursprungliga tillståndet bör alla andra regler om gränspassage för personer enligt de relevanta bestämmelserna i Schengenregelverket fortsätta att gälla.
- (49) Om tillståndet utfärdas av en medlemsstat som inte tillämpar Schengenregelverket fullt ut och forskaren, forskarens familjemedlemmar eller den studerande, inom ramen för rörlighet inom EU passerar en yttre gräns i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 ⁽¹⁾, bör denna medlemsstat ha rätt att kräva bevis för att forskaren eller den studerande flyttar till dess territorium i syfte att bedriva forskning eller studier eller att familjemedlemmarna flyttar till dess territorium i syfte att medfölja forskaren inom ramen för rörlighet. Vid passage av en yttre gräns i den mening som avses i förordning (EU) 2016/399 bör dessutom de medlemsstater som tillämpar Schengenregelverket fullt ut, göra sökningar i Schengens informationssystem och neka inresa eller invända mot rörlighet för personer som är registrerade i syfte att neka inresa eller vistelse i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1987/2006 ⁽²⁾.
- (50) Detta direktiv bör göra det möjligt för den andra medlemsstaten att kräva att forskare eller studerande, som flyttar på grundval av ett tillstånd som den första medlemsstaten har utfärdat och som inte, eller inte längre, uppfyller villkoren för rörlighet, lämnar dess territorium. Om forskaren eller den studerande har ett giltigt tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten bör den andra medlemsstaten ha möjlighet att begära att forskaren eller den studerande återvänder till den första medlemsstaten i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG ⁽³⁾. Om den andra medlemsstaten tillåter rörligheten på grundval av det tillstånd som den första medlemsstaten utfärdat och detta tillstånd har återkallats eller har löpt ut under rörlighetsperioden, bör den andra medlemsstaten ha möjlighet att antingen besluta att forskaren eller den studerande ska återvända till ett tredjeland i enlighet med direktiv 2008/115/EG, eller utan dröjsmål begära att den första medlemsstaten ska tillåta att forskaren eller den studerande åter reser in till dess territorium. I det sistnämnda fallet bör den första medlemsstaten utfärda en handling till forskaren eller den studerande som gör återinresan till dess territorium möjlig.
- (51) Unionens immigrationspolitik och immigrationsbestämmelser, å ena sidan, och unionspolitik och unionsprogram som främjar rörlighet för forskare och studerande på unionsnivå, å andra sidan, bör i större utsträckning komplettera varandra. När medlemsstaterna fastställer giltighetstiden för ett tillstånd som utfärdas för forskare

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (EUT L 77, 23.3.2016, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1987/2006 av den 20 december 2006 om inrättande, drift och användning av andra generationen av Schengens informationssystem (SIS II) (EUT L 381, 28.12.2006, s. 4).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 348, 24.12.2008, s. 98).

eller studerande bör de beakta den planerade rörligheten till andra medlemsstater, i enlighet med bestämmelserna om rörlighet. Forskare och studerande som omfattas av unionsprogram eller multilaterala program som innefattar rörlighetsåtgärder eller avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning bör ha rätt att få tillstånd som omfattar minst två år, förutsatt att de uppfyller de relevanta villkoren för inresa och vistelse för den perioden.

- (52) För att studerande ska kunna täcka en del av kostnaderna för sina studier och om möjligt få praktisk erfarenhet, bör de ges tillträde till arbetsmarknaden under studierna i den medlemsstat där studierna bedrivs, enligt villkoren i detta direktiv. Studerande bör för det ändamålet ha rätt att arbeta ett visst minimiantal timmar, i enlighet med vad som anges i detta direktiv. Principen om att de studerande ska ha tillträde till arbetsmarknaden bör vara huvudregeln. I undantagsfall bör medlemsstaterna dock kunna beakta läget på den nationella arbetsmarknaden.
- (53) Som en del i strävan efter att trygga en högkvalificerad arbetskraft för framtiden bör studerande som tar sin examen i unionen ha möjlighet att stanna kvar på den berörda medlemsstatens territorium under den tidsperiod som anges i detta direktiv för att söka efter arbetsmöjligheter eller etablera ett företag. Forskare bör också ha den möjligheten när de har slutfört sin forskningsverksamhet i enlighet med mottagningsavtalet. För att ett uppehållstillstånd ska kunna utfärdas i det syftet kan studerande eller forskare ombes att lämna bevisning i enlighet med kraven i detta direktiv. När medlemsstaterna väl har utfärdat ett sådant uppehållstillstånd till dem upphör de att betraktas som forskare eller studerande i den mening som avses i detta direktiv. Medlemsstaterna bör efter en minimiperiod som fastställs i detta direktiv kunna kontrollera huruvida de har en faktisk möjlighet att få anställning eller etablera ett företag. Denna möjlighet påverkar inte andra rapporteringskrav som föreskrivs i nationell rätt för andra syften. Det tillstånd som utfärdas för att man ska kunna söka efter arbetsmöjligheter eller etablera ett företag bör inte innebära någon automatisk rätt till tillträde till arbetsmarknaden eller till att starta ett företag. Medlemsstaterna bör bibehålla sin rätt att beakta läget på arbetsmarknaden när en tredjelandsmedborgare till vilken det har utfärdats ett tillstånd att stanna kvar på deras territorium för att söka efter arbetsmöjligheter eller etablera ett företag ansöker om arbetstillstånd för att besätta en tjänst.
- (54) Rättvis behandling av tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv bör säkerställas i enlighet med artikel 79 i EUF-fördraget. Forskare bör likabehandlas med den berörda medlemsstatens medborgare vad gäller artikel 12.1 och 12.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/98/EU ⁽¹⁾, med förbehåll för den medlemsstatens möjlighet att begränsa likabehandlingen i de särskilda fall som föreskrivs i detta direktiv. Direktiv 2011/98/EU bör fortsätta att gälla studerande, inbegripet de begränsningar som föreskrivs i det direktivet. Direktiv 2011/98/EU bör gälla praktikanter, volontärer och au pairer när dessa anses vara i ett anställningsförhållande i den berörda medlemsstaten. Praktikanter, volontärer och au pairer som inte anses vara i ett anställningsförhållande i den berörda medlemsstaten samt elever bör likabehandlas med den berörda medlemsstatens medborgare när det gäller en minimiuppsättning rättigheter som föreskrivs i detta direktiv. Detta inbegriper tillgång till varor och tjänster, med undantag av allmänna stipendier, stipendier för yrkesutbildning och lån.
- (55) Likabehandling som beviljas forskare och studerande, samt praktikanter, volontärer och au pairer som anses vara i ett anställningsförhållande i den berörda medlemsstaten inbegriper likabehandling när det gäller de grenar av den sociala tryggheten som förtecknas i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 ⁽²⁾. Detta direktiv harmoniserar inte medlemsstaternas lagstiftning i fråga om social trygghet. Det begränsar sig till att tillämpa principen om likabehandling inom området social trygghet på tredjelandsmedborgare som omfattas av direktivets tillämpningsområde. Vidare tillerkänner direktivet inte rättigheter i situationer som inte omfattas av unionsrätten, såsom i förhållande till familjemedlemmar som är bosatta i ett tredjeland. Detta bör dock inte påverka rätten för efterlevande som har rättigheter vilka härleds från tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv att i tillämpliga fall få efterlevandepension när de är bosatta i ett tredjeland.
- (56) I många medlemsstater är rätten till familjeförmåner avhängig av en viss anknytning till den aktuella medlemsstaten, eftersom förmånerna är utformade för att stödja en positiv demografisk utveckling för att säkerställa den framtida arbetskraften i den medlemsstaten. Eftersom forskaren och dennes medföljande familjemedlemmar endast tillfälligt vistas i den medlemsstaten, bör detta direktiv därför inte påverka medlemsstaternas rätt att, under vissa villkor, begränsa likabehandlingen i fråga om familjeförmåner.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/98/EU av den 13 december 2011 om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som vistas lagligen i en medlemsstat (EUT L 343, 23.12.2011, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (EUT L 166, 30.4.2004, s. 1).

- (57) Vid rörlighet mellan medlemsstater tillämpas Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010 ⁽¹⁾. Detta direktiv bör inte ge fler rättigheter än de som redan föreskrivs i gällande unionsrätt om social trygghet för tredjelandsmedborgare som befinner sig i en situation med intressen i flera medlemsstater.
- (58) Detta direktiv bör tillämpas utan att det påverkar tillämpningen av förmånligare bestämmelser i unionsrätten och i tillämpliga internationella instrument.
- (59) De behöriga myndigheterna i medlemsstaten bör utfärda de uppehållstillstånd som föreskrivs i detta direktiv med användning av den enhetliga utformning som föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 1030/2002 ⁽²⁾.
- (60) Varje medlemsstat bör se till att allmänheten tillhandahålls lämplig och regelbundet uppdaterad information, särskilt via internet, om värdenheter som godkänts enligt detta direktiv, och om villkoren och förfarandena för tredjelandsmedborgares inresa till och vistelse på medlemsstaternas territorium enligt detta direktiv.
- (61) Detta direktiv är förenligt med de grundläggande rättigheter och principer som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, i enlighet med artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget).
- (62) Medlemsstaterna bör genomföra bestämmelserna i detta direktiv utan diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.
- (63) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen av den 28 september 2011 från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument ⁽³⁾ har medlemsstaterna åtagit sig att i motiverade fall låta anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i direktivet och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. Lagstiftaren anser att det är motiverat att sådana dokument översänds avseende detta direktiv.
- (64) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att fastställa villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik och Europeisk volontärtjänst, i egenskap av tvingande bestämmelser, och elevutbyte, annan volontärtjänst än Europeisk volontärtjänst eller au pair-arbete, i egenskap av frivilliga bestämmelser, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av dess omfattning eller verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (65) I enlighet med artiklarna 1, 2 och 4a.1 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar dessa medlemsstater inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Förenade kungariket eller Irland.
- (66) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning som fogas till EU-fördraget och EUF-fördraget deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark.
- (67) Skyldigheten att införliva detta direktiv med nationell rätt bör endast gälla de bestämmelser som utgör en innehållsmässig ändring i förhållande till direktiven 2004/114/EG och 2005/71/EG. Skyldigheten att införliva de oförändrade bestämmelserna följer av de direktiven.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010 av den 24 november 2010 om utvidgning av förordning (EG) nr 883/2004 och förordning (EG) nr 987/2009 till att gälla de tredjelandsmedborgare som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa förordningar (EUT L 344, 29.12.2010, s. 1).

⁽²⁾ Rådets förordning (EG) nr 1030/2002 av den 13 juni 2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredjeland (EGT L 157, 15.6.2002, s. 1).

⁽³⁾ EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

- (68) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas skyldigheter när det gäller de tidsfrister för införlivande med nationell rätt och datum för tillämpning av direktiven som anges i bilaga I del B.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Syfte

I detta direktiv fastställs

- a) villkoren för inresa till och vistelse på medlemsstaternas territorium under en period som överstiger 90 dagar, samt de rättigheter som tillkommer tredjelandsmedborgare – och i tillämpliga fall deras familjemedlemmar – i samband med forskning, studier, praktik eller volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst och, om medlemsstaterna så beslutar, i samband med elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt, annat volontärarbete än inom ramen för Europeisk volontärtjänst, eller au pair-arbete,
- b) villkoren för inresa och vistelse, samt de rättigheter som tillkommer sådana forskare – och i tillämpliga fall deras familjemedlemmar – och studerande som avses i led a, i andra medlemsstater än den som först beviljar tredjelandsmedborgaren ett tillstånd på grundval av detta direktiv.

Artikel 2

Tillämpningsområde

1. Detta direktiv ska tillämpas på tredjelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse eller har beviljats inresa till och vistelse på en medlemsstats territorium för forskning, studier, praktik eller volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst. Medlemsstaterna får också besluta att tillämpa bestämmelserna i detta direktiv på tredjelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse för att delta i ett elevutbytesprogram eller i ett utbildningsprojekt, för att bedriva annat volontärarbete än inom ramen för Europeisk volontärtjänst eller för att arbeta som au pair.

2. Direktivet ska inte tillämpas på tredjelandsmedborgare

- a) som söker internationellt skydd, som beviljats internationellt skydd i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU ⁽¹⁾ eller som beviljats tillfälligt skydd i en medlemsstat i enlighet med rådets direktiv 2001/55/EG ⁽²⁾,
- b) vars avvisning eller utvisning har skjutits upp på grund av faktiska eller rättsliga omständigheter,
- c) som är familjemedlemmar till unionsmedborgare som har utövat sin rätt till fri rörlighet inom unionen,
- d) som har ställning som varaktigt bosatta i en medlemsstat i enlighet med rådets direktiv 2003/109/EG ⁽³⁾,
- e) som, i likhet med sina familjemedlemmar och oavsett medborgarskap, har rättigheter i fråga om fri rörlighet som motsvarar unionsmedborgares rättigheter enligt avtal antingen mellan unionen och dess medlemsstater och tredjeländer eller mellan unionen och tredjeländer,
- f) som kommer till unionen som praktikanter inom ramen för en företagsintern förflyttning av personal enligt direktiv 2014/66/EU,
- g) som har beviljats inresa och vistelse som högkvalificerade arbetstagare i enlighet med rådets direktiv 2009/50/EG ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehålllet i det beviljade skyddet (EUT L 337, 20.12.2011, s. 9).

⁽²⁾ Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (EGTL 212, 7.8.2001, s. 12).

⁽³⁾ Rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (EUT L 16, 23.1.2004, s. 44).

⁽⁴⁾ Rådets direktiv 2009/50/EG av den 25 maj 2009 om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning (EUT L 155, 18.6.2009, s. 17).

Artikel 3

Definitioner

I detta direktiv avses med

1. *tredjelandsmedborgare*: en person som inte är unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 20.1 i EUF-fördraget,
2. *forskare*: en tredjelandsmedborgare som innehar en doktorsexamen eller ett lämpligt bevis på högre utbildning som ger tredjelandsmedborgaren tillträde till doktorandutbildningar, som väljs ut av ett forskningsorgan och beviljas inresa till och vistelse på en medlemsstats territorium för att bedriva forskningsverksamhet som normalt kräver sådan utbildning,
3. *studerande*: en tredjelandsmedborgare som har antagits vid en läroanstalt för högre utbildning och som beviljas inresa till och vistelse på en medlemsstats territorium för att som huvudsaklig verksamhet på heltid följa ett studieprogram som leder till ett bevis på högre utbildning som erkänns av den medlemsstaten, inbegripet examensbevis, utbildningsbevis eller doktorsexamen från en läroanstalt för högre utbildning, vilket kan omfatta en förberedande kurs före sådan utbildning, i enlighet med nationell rätt, eller obligatorisk praktik,
4. *elev*: en tredjelandsmedborgare som beviljas inresa till och vistelse på en medlemsstats territorium för att, inom ramen för ett elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt som genomförs av en utbildningsanstalt i enlighet med nationell rätt eller administrativ praxis, följa ett erkänt eller statligt eller regionalt utbildningsprogram inom sekundärutbildningen som motsvarar ISCED 2 eller 3 i den internationella standarden för utbildningsklassificering (*International Standard Classification of Education*),
5. *praktikant*: en tredjelandsmedborgare som innehar en examen från högre utbildning eller följer ett studieprogram som leder till en examen från högre utbildning och som beviljas inresa till och vistelse på en medlemsstats territorium för att följa ett praktikprogram i syfte att förvärva kunskaper, praktik och erfarenheter i en yrkesmiljö,
6. *volontär*: en tredjelandsmedborgare som beviljas inresa till och vistelse på en medlemsstats territorium för att delta i ett volontärprogram,
7. *volontärprogram*: ett program för konkret solidaritetsverksamhet som bygger på ett program som är erkänt som sådant av den berörda medlemsstaten eller unionen med allmännyttiga mål för ett ideellt syfte, där verksamheten inte är avlönad, med undantag för ersättning för utlägg och/eller fickpengar,
8. *au pair*: en tredjelandsmedborgare som har beviljats inresa till och vistelse på en medlemsstats territorium för att tillfälligt tas emot av en familj i syfte att förbättra sina språkkunskaper och sin kunskap om den berörda medlemsstaten i utbyte mot att han eller hon utför lättare hushållsarbete och tar hand om barn,
9. *forskning*: skapande arbete som bedrivs systematiskt för att höja den totala nivån på kunskapen om bland annat människan, kulturen och samhället, samt användning av dessa kunskaper för nya tillämpningar,
10. *forskningsorgan*: varje form av offentlig eller privat organisation som bedriver forskning,
11. *utbildningsanstalt*: en offentlig eller privat utbildningsanstalt för sekundärutbildning, som erkänns av den berörda medlemsstaten eller vars studieprogram erkänns enligt värdmedlemsstatens nationella rätt eller administrativa praxis på grundval av tydliga kriterier och som deltar i ett elevutbytesprogram eller ett utbildningsprojekt för de ändamål som fastställs i detta direktiv,
12. *utbildningsprojekt*: en uppsättning utbildningsåtgärder som har utvecklats av en utbildningsanstalt i en medlemsstat i samarbete med liknande anstalter i ett tredjeland för kultur- och kunskapsutbyte,
13. *läroanstalt för högre utbildning*: alla slags läroanstalter för högre utbildning som är erkända eller betraktas som sådana i enlighet med nationell rätt och som, i överensstämmelse med nationell rätt eller praxis, erbjuder erkänd examen från högre utbildning eller annan erkänd eftergymnasial behörighet, oavsett vad dessa anstalter kallas, eller läroanstalter som, i enlighet med nationell rätt eller praxis, tillhandahåller yrkesutbildning eller praktik på eftergymnasial nivå,
14. *värdenhet*: ett forskningsorgan, en läroanstalt för högre utbildning, en utbildningsanstalt, en organisation som ansvarar för ett volontärprogram eller en enhet som tar emot praktikanter, som tar emot en tredjelandsmedborgare i enlighet med detta direktiv och som är belägen på den berörda medlemsstatens territorium, oavsett rättslig form, i enlighet med nationell rätt,
15. *värdfamilj*: en familj som tillfälligt tar emot en au pair och låter honom eller henne delta i familjens dagliga liv på en medlemsstats territorium på grundval av ett avtal som ingåtts mellan den familjen och au pairen,

16. *anställning*: verksamhet som omfattar varje form av arbete som regleras av nationell rätt, tillämpliga kollektivavtal eller i enlighet med etablerad praxis för eller under ledning eller kontroll av en arbetsgivare,
17. *arbetsgivare*: varje fysisk eller juridisk person för vilken eller under vars ledning eller kontroll anställning sker,
18. *första medlemsstat*: den medlemsstat som först utfärdar ett tillstånd för en tredjelandsmedborgare på grundval av detta direktiv,
19. *andra medlemsstat*: varje annan medlemsstat än den första medlemsstaten,
20. *unionsprogram eller multilaterala program som innefattar rörlighetsåtgärder*: program finansierade av unionen eller medlemsstaterna som främjar tredjelandsmedborgares rörlighet i unionen eller i de medlemsstater som deltar i de respektive programmen,
21. *tillstånd*: ett uppehållstillstånd eller, om detta fastställs i nationell rätt, en visering för längre vistelse som utfärdas enligt detta direktiv,
22. *uppehållstillstånd*: ett tillstånd som utfärdas med användning av den enhetliga utformning som föreskrivs i förordning (EG) nr 1030/2002 som ger innehavaren av tillståndet rätt att lagligen vistas på en medlemsstats territorium,
23. *visering för längre vistelse*: ett tillstånd som utfärdats av en medlemsstat enligt artikel 18 i Schengenkonventionen ⁽¹⁾ eller utfärdats i enlighet med nationell rätt i medlemsstater som inte tillämpar Schengenregelverket fullt ut,
24. *familjemedlemmar*: tredjelandsmedborgare enligt definitionen i artikel 4.1 i direktiv 2003/86/EG.

Artikel 4

Förmånligare bestämmelser

1. Detta direktiv ska inte påverka tillämpningen av förmånligare bestämmelser i
 - a) bilaterala eller multilaterala avtal som ingåtts mellan unionen, eller unionen och dess medlemsstater, och ett eller flera tredjeländer eller
 - b) bilaterala eller multilaterala avtal som ingåtts mellan en eller flera medlemsstater och ett eller flera tredjeländer.
2. Detta direktiv ska inte påverka medlemsstaternas rätt att anta eller behålla bestämmelser som är förmånligare för de tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv med avseende på artiklarna 10.2 a, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 34 och 35.

KAPITEL II

VILLKOR FÖR INRESA OCH VISTELSE

Artikel 5

Principer

1. För att en tredjelandsmedborgare ska ha rätt till inresa och vistelse enligt detta direktiv måste det framgå av styrkande handlingar att tredjelandsmedborgaren uppfyller
 - a) de allmänna villkoren i artikel 7, och
 - b) de relevanta särskilda villkoren i artikel 8, 11, 12, 13, 14 eller 16.
2. Medlemsstaterna får kräva att sökanden ska uppvisa de styrkande handlingar som avses i punkt 1 på ett av den berörda medlemsstatens officiella språk eller på något av unionens officiella språk, vilket fastställs av den medlemsstaten.

⁽¹⁾ Konvention om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (EUT L 239, 22.9.2000, s. 19).

3. Om de allmänna villkoren och de relevanta särskilda villkoren är uppfyllda ska tredjelandsmedborgare ha rätt till ett tillstånd.

Om en medlemsstat utfärdar uppehållstillstånd enbart på sitt territorium och alla villkor för inresa och vistelse som anges i detta direktiv är uppfyllda ska den berörda medlemsstaten utfärda erforderlig visering till tredjelandsmedborgaren.

Artikel 6

Inresekvoter

Detta direktiv ska inte inverka på en medlemsstats rätt att i enlighet med artikel 79.5 i EUF-fördraget fastställa inresekvoterna för de tredjelandsmedborgare som avses i artikel 2.1 i detta direktiv, med undantag av studerande, om den berörda medlemsstaten anser att de är eller kommer att vara i ett anställningsförhållande. På denna grund får en ansökan om tillstånd antingen avvisas eller avslås.

Artikel 7

Allmänna villkor

1. Vad gäller inresa och vistelse för en tredjelandsmedborgare enligt detta direktiv ska sökanden
 - a) uppvisa en giltig resehandling såsom denna fastställs i nationell rätt och, om så krävs, en viseringsansökan eller en giltig visering eller, i tillämpliga fall, ett giltigt uppehållstillstånd eller en giltig visering för längre vistelse; medlemsstaterna får kräva att resehandlingens giltighetstid omfattar minst den planerade vistelsens längd,
 - b) om tredjelandsmedborgaren är underårig enligt den berörda medlemsstatens nationella rätt, uppvisa ett medgivande från föräldrarna eller en likvärdig handling avseende den planerade vistelsen,
 - c) styrka att tredjelandsmedborgaren innehar en sjukförsäkring eller, om detta föreskrivs i den berörda medlemsstatens nationella rätt, har ansökt om en sjukförsäkring som täcker alla de risker som medborgarna i den medlemsstaten normalt har täckning för och som är giltig för hela den planerade vistelsen,
 - d) styrka, om medlemsstaten kräver det, att den avgift för handläggning av ansökan som anges i artikel 36 i detta direktiv är betald,
 - e) styrka, genom sådana bevis som den berörda medlemsstaten begär, att tredjelandsmedborgaren under den planerade vistelsen kommer att ha tillräckliga medel för att bekosta sitt uppehälle utan att behöva ta medlemsstatens sociala biståndssystem i anspråk, och för att bekosta sin återresa. Bedömningen av huruvida det finns tillräckliga medel ska grundas på en individuell granskning av ärendet och beakta medel som kommer från till exempel ett bidrag, ett stipendium, ett giltigt anställningsavtal eller ett bindande anställningserbjudande eller ett finansiellt åtagande av en organisation för elevutbytesprogram, en värdenhet för praktikanter, en organisation för volontärprogram, en värdfamilj eller en organisation som förmedlar au pairer.
2. Medlemsstaterna får kräva att sökanden uppger den berörda tredjelandsmedborgarens adress på deras territorium.

Om det enligt en medlemsstats nationella rätt krävs att en adress uppges vid tidpunkten för ansökan och den berörda tredjelandsmedborgaren ännu inte känner till sin kommande adress, ska medlemsstaten godkänna en tillfällig adress. Tredjelandsmedborgaren ska i sådana fall uppge sin fasta adress senast vid tidpunkten för utfärdandet av ett tillstånd enligt artikel 17.

3. Medlemsstaterna får ange ett referensbelopp som de anser utgör "tillräckliga medel" enligt punkt 1 e. Bedömningen av frågan om tillräckliga medel ska grundas på en individuell granskning av ärendet.

4. Ansökan ska ges in och prövas antingen när den berörda tredjelandsmedborgaren vistas utanför den medlemsstat som tredjelandsmedborgaren vill resa in i eller när tredjelandsmedborgaren redan vistas i den medlemsstaten i egenskap av innehavare av ett giltigt uppehållstillstånd eller en visering för längre vistelse.

En medlemsstat får undantagsvis, i enlighet med sin nationella rätt, godta en ansökan som getts in vid en tidpunkt då den berörda tredjelandsmedborgaren inte innehar ett giltigt uppehållstillstånd eller en visering för längre vistelse men vistas lagligen på dess territorium.

5. Medlemsstaterna ska fastställa huruvida ansökningar ska ges in av den berörda tredjelandsmedborgaren eller av värdenheten eller av endera av dessa två.

6. Tredjelandsmedborgare som anses utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsan får inte beviljas inresa.

Artikel 8

Särskilda villkor för forskare

1. Utöver att uppfylla de allmänna villkoren i artikel 7 ska, vad gäller inresa och vistelse för en tredjelandsmedborgare i forskningssyfte, sökanden uppvisa ett mottagningsavtal eller, om så föreskrivs i nationell rätt, ett kontrakt, i enlighet med artikel 10.

2. Medlemsstaterna får kräva, i enlighet med nationell rätt, att forskningsorganet skriftligen åtar sig att, för det fall forskaren olagligen stannar kvar på den berörda medlemsstatens territorium, ersätta de kostnader för forskarens vistelse och återresa som betalats med offentliga medel. Forskningsorganets ekonomiska ansvar ska upphöra senast sex månader efter det att mottagningsavtalet har löpt ut.

Om forskarens rätt till vistelse förlängs i enlighet med artikel 25 ska forskningsorganets ansvar enligt första stycket begränsas till tiden fram till den dag som uppehållstillståndet för att söka arbete eller driva företagsverksamhet börjar gälla.

3. En medlemsstat som har inrättat ett godkännandeförfarande för forskningsorgan i enlighet med artikel 9 ska befria sökande från skyldigheten att uppvisa en eller flera av de handlingar eller bevis som avses i punkt 2 i den här artikeln eller i artikel 7.1 c, d eller e, eller i artikel 7.2, i de fall då tredjelandsmedborgarna ska tas emot av godkända forskningsorgan.

Artikel 9

Godkännande av forskningsorgan

1. Medlemsstaterna får besluta att föreskriva ett godkännandeförfarande för offentliga och/eller privata forskningsorgan som vill ta emot en forskare i enlighet med det förfarande för inresa och vistelse som fastställs i detta direktiv.

2. Forskningsorgan ska godkännas i enlighet med förfaranden som föreskrivs i nationell rätt eller administrativ praxis i den berörda medlemsstaten. Ansökningar om godkännande från forskningsorgan ska ges in i enlighet med dessa förfaranden och grundas på forskningsorganens uppdrag enligt lag eller på deras stadgeenliga ändamål, beroende på vad som är lämpligt, samt på uppgifter som styrker att de bedriver forskning.

Forskningsorganet ska godkännas för minst fem år. I undantagsfall får medlemsstaterna bevilja godkännande för en kortare tid.

3. En medlemsstat får, bland annat, neka förlängning av eller besluta att återkalla godkännandet om

a) ett forskningsorgan inte längre uppfyller villkoren i punkt 2 i denna artikel, artikel 8.2 eller artikel 10.7,

b) godkännandet har förvärvats på ett bedrägligt sätt, eller

c) forskningsorganet har ingått ett mottagningsavtal med en tredjelandsmedborgare på ett bedrägligt eller försumligt sätt.

Om den berörda medlemsstaten har avslagit en ansökan om förlängning eller återkallat sitt godkännande, får det berörda forskningsorganet förbjudas att ansöka om ett nytt godkännande under en period på upp till fem år från det att beslutet att inte förlänga eller att återkalla godkännandet offentliggjordes.

Artikel 10

Mottagningsavtal

1. Ett forskningsorgan som vill ta emot en tredjelandsmedborgare i forskningssyfte ska ingå ett mottagningsavtal med tredjelandsmedborgaren. Medlemsstaterna får föreskriva att kontrakt som innehåller de delar som avses i punkt 2 och, i förekommande fall, punkt 3, ska anses likställda med mottagningsavtal vid tillämpningen av detta direktiv.
2. Mottagningsavtalet ska innehålla följande:
 - a) Rubriken för eller syftet med forskningsverksamheten eller forskningsområdet.
 - b) Ett åtagande av tredjelandsmedborgaren att sträva efter att slutföra forskningsverksamheten.
 - c) Ett åtagande av forskningsorganet att ta emot tredjelandsmedborgaren i syfte att slutföra forskningsverksamheten.
 - d) Forskningsverksamhetens start- och slutdatum eller dess uppskattade längd.
 - e) Information om planerad rörlighet i en eller flera andra medlemsstater om rörligheten är känd vid tiden för ansökan i den första medlemsstaten.
3. Medlemsstaterna får också kräva att mottagningsavtalet innehåller
 - a) information om rättsförhållandet mellan forskningsorganet och forskaren,
 - b) information om forskarens arbetsvillkor.
4. Ett forskningsorgan får ingå mottagningsavtal endast om forskningsverksamheten har godtagits av forskningsorganets behöriga instanser, efter kontroll av följande:
 - a) Forskningsverksamhetens syfte och planerade längd och tillgång till den finansiering som behövs för att genomföra projektet.
 - b) Tredjelandsmedborgarens kvalifikationer i förhållande till forskningens syfte; kvalifikationerna ska styrkas med en vidimerad kopia av tredjelandsmedborgarens kvalifikationer.
5. Mottagningsavtalet ska automatiskt upphöra att gälla om tredjelandsmedborgaren inte beviljas rätt till inresa och vistelse eller om rättsförhållandet mellan forskaren och forskningsorganet upphör.
6. Forskningsorganet ska utan dröjsmål underrätta den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten om varje omständighet som kan hindra genomförandet av mottagningsavtalet.
7. Medlemsstaterna får föreskriva att forskningsorganet, inom två månader från den dag då mottagningsavtalet har löpt ut, ska bekräfta för de behöriga myndigheter som har utsetts för detta ändamål att forskningsverksamheten har slutförts.
8. Medlemsstaterna får i sin nationella rätt fastställa vilka följder som en återkallelse av ett godkännande eller ett beslut att neka förlängning av godkännandet får för befintliga mottagningsavtal som ingåtts i enlighet med denna artikel, samt följderna för de berörda forskarnas tillstånd.

Artikel 11

Särskilda villkor för studerande

1. Utöver de allmänna villkoren i artikel 7 ska sökanden, vad gäller inresa och vistelse för en tredjelandsmedborgare i studiesyfte, styrka
 - a) att tredjelandsmedborgaren har antagits vid en läroanstalt för högre utbildning för att följa ett studieprogram,
 - b) om medlemsstaten kräver det, att de avgifter som tas ut av läroanstalten för högre utbildning är betalda,
 - c) om medlemsstaten kräver det, tillräckliga kunskaper i undervisningsspråket för det studieprogram som tredjelandsmedborgaren följer,
 - d) om medlemsstaten kräver det, att tredjelandsmedborgaren kommer att ha tillräckliga medel för att täcka studiekostnaderna.
2. Tredjelandsmedborgare som automatiskt omfattas av en sjukförsäkring som täcker alla de risker som medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt har täckning för när de är inskrivna vid en läroanstalt för högre utbildning, ska presumeras uppfylla villkoret i artikel 7.1 c.

3. En medlemsstat som har inrättat ett godkännandeförfarande för läroanstalter för högre utbildning i enlighet med artikel 15 ska befria sökande från skyldigheten att uppvisa en eller flera av de handlingar eller bevis som avses i punkt 1 b, c eller d, i artikel 7.1 d eller i artikel 7.2, i de fall då tredjelandsmedborgare ska tas emot av godkända läroanstalter för högre utbildning.

Artikel 12

Särskilda villkor för elever

1. Utöver de allmänna villkoren i artikel 7 ska sökanden, vad gäller inresa och vistelse för en tredjelandsmedborgare för deltagande i ett elevutbytesprogram eller ett utbildningsprojekt, styrka
 - a) att tredjelandsmedborgaren innehar minst den minimiålder och högst den maximiålder, eller går i den lägsta, respektive högsta, klass som den berörda medlemsstaten har fastställt,
 - b) att tredjelandsmedborgaren har antagits vid en utbildningsanstalt,
 - c) att tredjelandsmedborgaren deltar i ett erkänt eller statligt eller regionalt utbildningsprogram inom ramen för ett elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt som genomförs av en utbildningsanstalt i enlighet med nationell rätt eller administrativ praxis,
 - d) att utbildningsanstalten eller, i den mån detta föreskrivs i nationell rätt, en tredje part påtar sig ansvaret för tredjelandsmedborgaren under hela vistelsen på den berörda medlemsstatens territorium, särskilt när det gäller studiekostnader,
 - e) att tredjelandsmedborgaren under hela sin vistelse kommer att bo hos en familj, på en särskild anläggning inom utbildningsanstalten eller, om detta föreskrivs i nationell rätt, på någon annan anläggning som uppfyller de villkor som har fastställts av den berörda medlemsstaten och som har valts ut i enlighet med reglerna i det elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt som tredjelandsmedborgaren deltar i.
2. Medlemsstaterna får begränsa rätten till inresa och vistelse för elever som deltar i ett elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt till att omfatta enbart medborgare i de tredjeländer som erbjuder medlemsstatens medborgare motsvarande möjlighet.

Artikel 13

Särskilda villkor för praktikanter

1. Utöver de allmänna villkoren i artikel 7 ska sökanden, vad gäller inresa och vistelse för en tredjelandsmedborgare i praktiksyfte,
 - a) uppvisa ett praktikavtal, som föreskriver teoretisk och praktisk utbildning, med en värdenhet. Medlemsstaterna får kräva att praktikavtalet har godkänts av den behöriga myndigheten och att de villkor som avtalet grundar sig på uppfyller de krav som fastställs i nationell rätt, kollektivavtal eller praxis i den berörda medlemsstaten. Praktikavtalet ska innehålla följande:
 - i) En beskrivning av praktikprogrammet, inbegripet utbildningsmålet eller utbildningsinslagen.
 - ii) Praktikens längd.
 - iii) Tjänstgörings- och handledningsförhållandena under praktiken.
 - iv) Tiderna för praktiktjänstgöringen.
 - v) Rättsförhållandet mellan praktikanter och värdenheten.
 - b) styrka att tredjelandsmedborgaren har erhållit en examen från högre utbildning inom de två år som föregår ansökningsdatumet eller följer ett studieprogram som leder till en examen från högre utbildning,
 - c) styrka, om medlemsstaten kräver det, att tredjelandsmedborgaren under vistelsen kommer att ha tillräckliga medel för att täcka kostnaderna för praktiken,
 - d) styrka, om medlemsstaten kräver det, att tredjelandsmedborgaren har fått eller kommer att få språkutbildning så att tredjelandsmedborgaren kan förvärva de språkkunskaper som är nödvändiga för praktiken,
 - e) styrka, om medlemsstaten kräver det, att värdenheten påtar sig ansvaret för tredjelandsmedborgaren under hela vistelsen på den berörda medlemsstatens territorium, särskilt när det gäller kostnaderna för uppehälle och logi,
 - f) styrka, om medlemsstaten kräver det och om tredjelandsmedborgaren inkvarteras av värdenheten under hela sin vistelse, att inkvarteringen uppfyller de krav som den berörda medlemsstaten uppställt.

2. Medlemsstaterna får kräva att praktiken genomförs inom samma område och på samma kvalifikationsnivå som den examen från högre utbildning eller det studieprogram som avses i punkt 1 b.
3. Medlemsstaterna får kräva att värdenheten ska styrka att praktiken inte ersätter någon tjänst.
4. Medlemsstaterna får kräva, i enlighet med nationell rätt, att värdenheten skriftligen åtar sig att, om en praktikant olagligen stannar kvar på den berörda medlemsstatens territorium, ersätta de kostnader för vistelsen och återresan som betalats med offentliga medel. Värdenhetens ekonomiska ansvar ska upphöra senast sex månader efter det att praktikavtalet har löpt ut.

Artikel 14

Särskilda villkor för volontärer

1. Utöver de allmänna villkoren i artikel 7 ska sökanden, vad gäller inresa och vistelse för en tredjelandsmedborgare för deltagande i ett volontärprogram,
 - a) uppvisa ett avtal med värdenheten eller, om det föreskrivs i nationell rätt, med ett annat organ i den berörda medlemsstaten som ansvarar för det volontärprogram som tredjelandsmedborgaren deltar i. Avtalet ska innehålla
 - i) en beskrivning av volontärprogrammet,
 - ii) volontärprogrammets längd,
 - iii) tjänstgörings- och handledningsförhållandena för volontärprogrammet,
 - iv) tiderna för volontärtjänstgöringen,
 - v) uppgift om de medel som finns tillgängliga för att täcka kostnaderna för tredjelandsmedborgarens uppehälle och logi och en minimisumma fickpengar för hela vistelsen och,
 - vi) i förekommande fall, den utbildning tredjelandsmedborgaren kommer att få som hjälp för att kunna utföra volontärarbetet.
 - b) styrka, om medlemsstaten kräver det, och om tredjelandsmedborgaren inkvarteras av värdenheten under hela sin vistelse, att inkvarteringen uppfyller de krav som den berörda medlemsstaten uppställt,
 - c) styrka att värdenheten eller, om så föreskrivs i nationell rätt, ett annat organ som ansvarar för volontärprogrammet har tecknat en ansvarsförsäkring,
 - d) styrka, om medlemsstaten kräver det, att tredjelandsmedborgaren har fått eller kommer att få grundläggande utbildning i den medlemsstatens språk, historia och politiska och sociala strukturer.
2. Medlemsstaterna får fastställa en minimiålder och en maximiålder för tredjelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse för att delta i ett volontärprogram utan att det påverkar tillämpningen av reglerna för Europeisk volontärtjänst.
3. Volontärer som deltar i Europeisk volontärtjänst ska inte behöva förete bevis enligt punkt 1 c och, i förekommande fall, punkt 1 d.

Artikel 15

Godkännande av läroanstalter för högre utbildning, utbildningsanstalter, organisationer som ansvarar för ett volontärprogram eller enheter som tar emot praktikanter

1. Vid tillämpningen av detta direktiv får medlemsstaterna besluta att föreskriva ett godkännandeförfarande för läroanstalter för högre utbildning, utbildningsanstalter, organisationer som ansvarar för ett volontärprogram eller enheter som tar emot praktikanter.
2. Godkännandet ska vara förenligt med de förfaranden som föreskrivs i den berörda medlemsstatens nationella rätt eller administrativa praxis.

3. Om en medlemsstat beslutar att inrätta ett godkännandeförfarande i enlighet med punkterna 1 och 2 ska den tillhandahålla de berörda värdenheterna klar och tydlig information om bland annat villkoren och kriterierna för godkännande, godkännandets giltighetstid, konsekvenserna av bristande efterlevnad, inbegripet eventuella beslut om återkallelse eller icke-förlängning, samt om eventuella sanktioner.

Artikel 16

Särskilda villkor för au pairer

1. Utöver de allmänna villkoren i artikel 7 ska tredjelandsmedborgaren, vad gäller inresa och vistelse för en tredjelandsmedborgare för au pair-arbete,
 - a) uppvisa ett avtal mellan tredjelandsmedborgaren och värdfamiljen som fastställer tredjelandsmedborgarens rättigheter och skyldigheter som au pair, inbegripet specifikationer om de fickpengar som tredjelandsmedborgaren ska motta och lämpliga arrangemang som gör det möjligt för au pairen att följa kurser, samt det högsta antalet timmar för au pair-uppgifterna,
 - b) vara mellan 18 och 30 år; i undantagsfall får medlemsstaterna tillåta inresa och vistelse som au pair för en tredjelandsmedborgare vars ålder överstiger den högsta åldersgränsen,
 - c) styrka att värdfamiljen eller en organisation som förmedlar au pairer, om detta föreskrivs i nationell rätt, påtar sig ansvaret för tredjelandsmedborgaren under hela vistelsen på den berörda medlemsstatens territorium, särskilt när det gäller utgifter i samband med uppehälle, logi och olycksrisker.
2. Medlemsstaterna får kräva att den tredjelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse som au pair styrker
 - a) grundläggande kunskaper i språket i den berörda medlemsstaten, eller
 - b) att tredjelandsmedborgaren har sekundärutbildning, yrkeskvalifikationer eller, i förekommande fall, uppfyller villkoren för att utöva ett reglerat yrke, i enlighet med nationell rätt.
3. Medlemsstaterna får besluta att utplacering av au pairer endast ska utföras av en organisation som förmedlar au pairer enligt de villkor som fastställs i nationell rätt.
4. Medlemsstaterna får kräva att medlemmarna i värdfamiljen är av annan nationalitet än den tredjelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse för au pair-arbete och att de inte har några familjeband till den berörda tredjelandsmedborgaren.
5. Au pair-uppgifterna får inte omfatta mer än 25 timmars arbete per vecka. Au pairen ska vara befriad från au pair-arbete minst en dag per vecka.
6. Medlemsstaterna får fastställa ett lägsta belopp som ska betalas ut som fickpengar till au pairen.

KAPITEL III

TILLSTÅND OCH VISTELSENS VARAKTIGHET

Artikel 17

Tillstånd

1. När tillståndet har formen av ett uppehållstillstånd ska medlemsstaterna använda den modell som anges i förordning (EG) nr 1030/2002 och ange någon av beteckningarna "forskare", "studerande", "elev", "praktikant", "volontär" och "au pair" på uppehållstillståndet.
2. När tillståndet utfärdats i form av en visering för längre vistelse ska medlemsstaterna under rubriken "anmärkningar" på viseringsmärket föra in en hänvisning som anger att handlingen är utfärdad till en "forskare", "studerande", "elev", "praktikant", "volontär" eller "au pair".

3. För forskare och studerande som kommer till unionen inom ramen för ett särskilt unionsprogram eller multilateralt program som innefattar rörlighetsåtgärder, eller ett avtal mellan två eller flera erkända läroanstalter för högre utbildning, ska tillståndet hänvisa till det särskilda programmet eller avtalet.

4. När tillståndet för rörlighet för längre vistelse utfärdas till forskare i form av uppehållstillstånd ska medlemsstaterna använda det format som anges i förordning (EG) nr 1030/2002 och ange "forskare-rörlighet" på uppehållstillståndet. När tillståndet för rörlighet för längre vistelse utfärdas till en forskare i form av en visering för längre vistelse ska medlemsstaterna ange "forskare-rörlighet" under rubriken "anmärkningar" på viseringsmärket.

Artikel 18

Tillståndets giltighetstid

1. Giltighetstiden för ett tillstånd för forskare ska vara minst ett år, eller lika lång som mottagningsavtalets giltighetstid om denna är kortare. Tillståndet ska förlängas förutsatt att artikel 21 inte är tillämplig.

Giltighetstiden för tillståndet för forskare som omfattas av unionsprogram eller multilaterala program som innefattar rörlighetsåtgärder ska vara minst två år, eller lika lång som mottagningsavtalets giltighetstid om denna är kortare. Om de allmänna villkoren i artikel 7 inte är uppfyllda för de två åren eller för hela mottagningsavtalets giltighetstid, tillämpas första stycket i denna punkt. Medlemsstaterna ska behålla rätten att kontrollera att de grunder för återkallelse som anges i artikel 21 inte är tillämpliga.

2. Giltighetstiden för ett tillstånd för studerande ska vara minst ett år eller lika lång som studietiden om denna är kortare. Tillståndet ska förlängas förutsatt att artikel 21 inte är tillämplig.

Giltighetstiden för tillståndet för studerande vilka omfattas av unionsprogram eller multilaterala program som innefattar rörlighetsåtgärder, eller av ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning, ska vara minst två år, eller lika lång som studietiden om denna är kortare. Om de allmänna villkoren i artikel 7 inte är uppfyllda för de två åren eller hela studietiden, tillämpas första stycket i denna punkt. Medlemsstaterna ska behålla rätten att kontrollera att de grunder för återkallelse som anges i artikel 21 inte är tillämpliga.

3. Medlemsstaterna får bestämma att den totala längden på vistelser i studiesyfte inte får överstiga den maximala längden för studier enligt nationell rätt.

4. Giltighetstiden för ett tillstånd för elever ska vara lika lång som elevutbytesprogrammet eller utbildningsprojektet om detta är kortare än ett år, eller uppgå till högst ett år. Medlemsstaterna får besluta att tillåta att tillståndet förlängs en gång för den tidsperiod som behövs för att fullfölja elevutbytesprogrammet eller utbildningsprojektet förutsatt att artikel 21 inte är tillämplig.

5. Giltighetstiden för ett tillstånd för au pairer ska vara lika lång som giltighetstiden för avtalet mellan au pairen och värdfamiljen om denna är kortare än ett år, eller uppgå till högst ett år. Medlemsstaterna får besluta att tillåta att tillståndet förlängs en gång med högst sex månader efter motiverad begäran från värdfamiljen, förutsatt att artikel 21 inte är tillämplig.

6. Giltighetstiden för ett tillstånd för praktikanter ska vara lika lång som praktikavtalets giltighetstid om denna är kortare än sex månader, eller uppgå till högst sex månader. Om avtalets giltighetstid överstiger sex månader, får tillståndets giltighetstid motsvara den berörda perioden i enlighet med medlemsstatens nationella rätt.

Medlemsstaterna får besluta att tillåta att tillståndet förlängs en gång med den tidsperiod som behövs för att fullfölja praktiken förutsatt att artikel 21 inte är tillämplig.

7. Giltighetstiden för ett tillstånd för volontärer ska vara lika lång som giltighetstiden för det avtal som avses i artikel 14.1 a om denna är kortare än ett år, eller uppgå till högst ett år. Om avtalets giltighetstid överstiger ett år, får tillståndets giltighetstid motsvara den berörda perioden i enlighet med medlemsstatens nationella rätt.

8. Medlemsstaterna får bestämma att tillståndets giltighetstid inte får överstiga resehandlingens i de fall då giltighetstiden för en tredjelandsmedborgares resehandling är kortare än ett år, eller kortare än två år i de fall som avses i punkterna 1 och 2.

9. I fall där medlemsstaterna tillåter inresa och vistelse under det första året på grundval av en visering för längre vistelse ska en ansökan om uppehållstillstånd lämnas in innan viseringen för längre vistelse löper ut. Upphållstillståndet ska utfärdas förutsatt att artikel 21 inte är tillämplig.

Artikel 19

Ytterligare uppgifter

1. Medlemsstaterna får ange ytterligare uppgifter i pappersformat eller lagra sådana uppgifter i elektroniskt format i enlighet med artikel 4 i förordning (EG) nr 1030/2002 och punkt a 16 i bilagan till den förordningen. Dessa uppgifter får avse den studerandes vistelse och, i fall som omfattas av artikel 24 i detta direktiv, den studerandes ekonomiska verksamhet, och innehålla framför allt den fullständiga förteckningen över de medlemsstater som forskaren eller den studerande avser att resa till inom ramen för rörlighet, eller relevanta uppgifter om ett specifikt unionsprogram eller multilateralt program som innefattar rörlighetsåtgärder eller ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning.

2. Medlemsstaterna får också föreskriva att de uppgifter som avses i punkt 1 i denna artikel ska anges på viseringen för längre vistelse i enlighet med punkt 12 i bilagan till rådets förordning (EG) nr 1683/95 ⁽¹⁾.

KAPITEL IV

GRUNDER FÖR AVSLAG PÅ ANSÖKAN OM, ÅTERKALLELSE AV ELLER BESLUT ATT INTE FÖRLÄNGA TILLSTÅND

Artikel 20

Grunder för avslag

1. Medlemsstaterna ska avslå en ansökan i följande fall:

- a) Om de allmänna villkoren i artikel 7 eller de relevanta särskilda villkoren i artiklarna 8, 11, 12, 13, 14 eller 16 inte är uppfyllda.
- b) Om de uppvisade handlingarna har erhållits på ett bedrägligt sätt, förfalskats eller ändrats i något avseende.
- c) Om den berörda medlemsstaten endast tillåter inresa och vistelse via en godkänd värdenhet och värdenheten inte är godkänd.

2. Medlemsstaterna får avslå en ansökan i följande fall:

- a) Om värdenheten, ett annat organ som avses i artikel 14.1 a, en sådan tredje part som avses i artikel 12.1 d, värdfamiljen eller den organisation som förmedlar au pairer inte har uppfyllt sina rättsliga skyldigheter beträffande social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor.
- b) I tillämpliga fall, om de anställningsvillkor som följer av nationell rätt eller kollektivavtal eller praxis i den berörda medlemsstaten inte uppfylls av den värdenhet eller värdfamilj som kommer att anställa tredjelandsmedborgaren.
- c) Om värdenheten, ett annat organ som avses i artikel 14.1 a, en sådan tredje part som avses i artikel 12.1 d, värdfamiljen eller den organisation som förmedlar au pairer har ålagts sanktioner i enlighet med nationell rätt för odeklarerat arbete eller olaglig anställning.
- d) Om värdenheten har inrättats eller drivs huvudsakligen för att underlätta inresa för tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv.
- e) I tillämpliga fall, om värdenhetens verksamhet avvecklas eller har avvecklats enligt nationell insolvensrätt eller det inte bedrivs någon ekonomisk verksamhet.
- f) Om medlemsstaten har bevis eller allvarliga och objektiva skäl för att fastställa att tredjelandsmedborgarens vistelse skulle avse andra ändamål än de för vilka han eller hon ansöker om inresa och vistelse.

⁽¹⁾ Rådets förordning (EG) nr 1683/95 av den 29 maj 1995 om en enhetlig utformning av visumhandlingar (EGT L 164, 14.7.1995, s. 1).

3. Om en tredjelandsmedborgare ansöker om inresa och vistelse för att ingå ett anställningsförhållande i en medlemsstat får den medlemsstaten kontrollera huruvida tjänsten i fråga kan besättas med medborgare i den medlemsstaten eller med andra unionsmedborgare, eller med tredjelandsmedborgare som lagligen vistas i den medlemsstaten, och får i sådana fall avslå ansökan. Denna punkt ska tillämpas utan att det påverkar principen om företräde för unionsmedborgare såsom den uttrycks i de relevanta bestämmelserna i relevanta anslutningsakter.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 ska alla beslut att avslå en ansökan fattas med beaktande av de särskilda omständigheterna i fallet och med respekt för proportionalitetsprincipen.

Artikel 21

Grunder för återkallelse av eller beslut att inte förlänga ett tillstånd

1. Medlemsstaterna ska återkalla eller, i tillämpliga fall, besluta att inte förlänga ett tillstånd i följande fall:
 - a) Om tredjelandsmedborgaren inte längre uppfyller de allmänna villkoren i artikel 7, med undantag av artikel 7.6, de relevanta särskilda villkoren i artiklarna 8, 11, 12, 13, 14 och 16 eller villkoren i artikel 18.
 - b) Om de uppvisade tillstånden eller handlingarna har erhållits på ett bedrägligt sätt, förfalskats eller ändrats i något avseende.
 - c) Om den berörda medlemsstaten endast tillåter inresa via en godkänd värdenhet och värdenheten inte är godkänd.
 - d) Om tredjelandsmedborgaren vistas i landet för andra ändamål än de för vilka tredjelandsmedborgarens tillstånd utfärdades.
2. Medlemsstaterna får återkalla eller besluta att inte förlänga ett tillstånd i följande fall:
 - a) Om värdenheten, ett annat organ som avses i artikel 14.1 a, en sådan tredje part som avses i artikel 12.1 d, värdfamiljen eller den organisation som förmedlar au pairer inte har uppfyllt sina rättsliga skyldigheter beträffande social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor.
 - b) I tillämpliga fall, om de anställningsvillkor som följer av nationell rätt eller kollektivavtal eller praxis i den berörda medlemsstaten inte uppfylls av den värdenhet eller den värdfamilj som anställt tredjelandsmedborgaren.
 - c) Om värdenheten eller ett annat organ som avses i artikel 14.1 a eller en sådan tredje part som avses i artikel 12.1 d, värdfamiljen eller den organisation som förmedlar au pairer har ålagts sanktioner i enlighet med nationell rätt för odeklarerat arbete eller olaglig anställning.
 - d) Om värdenheten har inrättats eller drivs huvudsakligen för att underlätta inresa för tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv.
 - e) I tillämpliga fall, om värdenhetens verksamhet avvecklas eller har avvecklats enligt nationell insolvensrätt eller om det inte bedrivs någon ekonomisk verksamhet.
 - f) När det gäller studerande, om de tidsfrister som gäller för tillträde till ekonomisk verksamhet enligt artikel 24 inte iakttas eller den studerande inte gör godtagbara framsteg inom de relevanta studierna i enlighet med nationell rätt eller administrativ praxis.
3. I händelse av återkallelse får en medlemsstat samråda med värdenheten när den bedömer huruvida det föreligger en sådan brist på framsteg inom de relevanta studierna som avses i punkt 2 f.
4. Medlemsstaterna får återkalla eller besluta att inte förlänga ett tillstånd av hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsan.

5. Om en tredjelandsmedborgare ansöker om förlängning av tillståndet för att ingå eller fortsätta ett anställningsförhållande i en medlemsstat, med undantag för forskare som fortsätter anställningsförhållandet med samma värdenhet, får den medlemsstaten kontrollera huruvida tjänsten i fråga kan besättas med medborgare i den medlemsstaten eller med andra unionsmedborgare, eller med tredjelandsmedborgare som är varaktigt bosatta i den medlemsstaten, och får i sådana fall avslå ansökan om förlängning av tillståndet. Denna punkt ska tillämpas utan att det påverkar principen om företräde för unionsmedborgare såsom den uttrycks i de relevanta bestämmelserna i relevanta anslutningsakter.

6. Om en medlemsstat avser att återkalla eller att inte förlänga tillståndet för en studerande i enlighet med punkt 2 a, c, d eller e, ska den studerande ha rätt att ge in en ansökan om att bli mottagen av en annan läroanstalt för högre utbildning för ett likvärdigt studieprogram i syfte att göra det möjligt att slutföra studierna. Den studerande ska ha rätt att vistas på den berörda medlemsstatens territorium fram till dess att de behöriga myndigheterna har fattat ett beslut om ansökan.

7. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 ska alla beslut att återkalla ett tillstånd eller att avslå en ansökan om förlängning av ett tillstånd fattas med beaktande av de särskilda omständigheterna i fallet och med respekt för proportionalitetsprincipen.

KAPITEL V

RÄTTIGHETER

Artikel 22

Likabehandling

1. Forskare ska ha rätt till likabehandling i förhållande till medborgarna i den berörda medlemsstaten enligt artikel 12.1 och 12.4 i direktiv 2011/98/EU.

2. Medlemsstaterna får när det gäller forskare begränsa rätten till likabehandling

- a) enligt artikel 12.1 c i direktiv 2011/98/EU, genom att undanta stipendier, studiebidrag och studielån eller andra bidrag och lån,
- b) enligt artikel 12.1 e i direktiv 2011/98/EU, genom att inte bevilja familjeförmåner till forskare som har fått tillstånd att vistas på den berörda medlemsstatens territorium under en period som inte överstiger sex månader,
- c) enligt artikel 12.1 f i direktiv 2011/98/EU, genom att begränsa dess tillämpning till fall där den registrerade eller stadigvarande hemvisten för de familjemedlemmar för vilka forskaren ansöker om förmåner ligger inom den berörda medlemsstatens territorium,
- d) enligt artikel 12.1 g i direktiv 2011/98/EU, genom att begränsa tillgången till bostäder.

3. Praktikanter, volontärer och au pairer som är i ett anställningsförhållande i den berörda medlemsstaten, liksom studerande, ska ha rätt till likabehandling i förhållande till medborgarna i den berörda medlemsstaten enligt artikel 12.1 och 12.4 i direktiv 2011/98/EU med förbehåll för de begränsningar som föreskrivs i artikel 12.2 i det direktivet.

4. Praktikanter, volontärer och au pairer som inte anses vara i ett anställningsförhållande i den berörda medlemsstaten, liksom elever, ska ha rätt till likabehandling vad gäller tillgång till varor och tjänster och tillhandahållande av varor och tjänster som är tillgängliga för allmänheten, i enlighet med nationell rätt, samt, i tillämpliga fall, vad gäller erkännande av examensbevis, utbildningsbevis och andra yrkeskvalifikationer i enlighet med relevanta nationella förfaranden.

Medlemsstaterna får besluta att inte bevilja dem likabehandling vad gäller förfaranden för att erhålla bostad och/eller tjänster som tillhandahålls av offentliga arbetsförmedlingar i enlighet med nationell rätt.

Artikel 23

Undervisning som ges av forskare

Forskare får, utöver att bedriva forskningsverksamhet, undervisa i enlighet med nationell rätt. Medlemsstaterna får fastställa ett högsta antal timmar eller dagar för undervisningen.

Artikel 24

Studerandes ekonomiska verksamhet

1. Vid sidan av studierna och under förutsättning att de regler och villkor som gäller för den relevanta verksamheten i den berörda medlemsstaten iakttas, ska de studerande ha rätt att ta anställning och kan få rätt att bedriva verksamhet som egenföretagare om inte annat följer av de begränsningar som föreskrivs i punkt 3.
2. Vid behov ska medlemsstaterna i förväg bevilja de studerande och/eller arbetsgivarna tillstånd i enlighet med nationell rätt.
3. Varje medlemsstat ska fastställa det högsta antalet timmar per vecka, eller det högsta antalet dagar eller månader per år, som sådan verksamhet får bedrivas, vilket inte får vara mindre än 15 timmar per vecka eller motsvarande i antal dagar eller månader per år. Läget på arbetsmarknaden i den berörda medlemsstaten får beaktas.

Artikel 25

Vistelse för forskare och studerande i syfte att söka arbete eller driva företagsverksamhet

1. Efter att ha slutfört sin forskning eller sina studier ska forskare och studerande ha möjlighet att vistas på territoriet i den medlemsstat som utfärdat tillstånd enligt artikel 17, på grundval av det uppehållstillstånd som avses i punkt 3 i denna artikel, under en period på minst nio månader för att söka anställning eller etablera ett företag.
2. Medlemsstaterna får besluta att fastställa en lägsta studienivå som de studerande ska ha uppnått för att denna artikel ska kunna tillämpas på dem. Denna nivå ska inte vara högre än nivå 7 i den europeiska referensramen för kvalifikationer ⁽¹⁾.
3. För vistelse som avses i punkt 1 ska medlemsstaterna, efter ansökan från forskaren eller den studerande, utfärda ett uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgaren i enlighet med förordning (EG) nr 1030/2002 om villkoren i artikel 7.1 a, c, d och e, artikel 7.6 och, i tillämpliga fall, artikel 7.2 i detta direktiv fortfarande är uppfyllda. Medlemsstaterna ska för forskare kräva en bekräftelse från forskningsorganet på att forskningsverksamheten slutförts eller, för studerande, examensbevis från högre utbildning, utbildningsbevis eller annat bevis på formella kvalifikationer. I tillämpliga fall, och om bestämmelserna i artikel 26 fortfarande är uppfyllda, ska det uppehållstillstånd som avses i den artikeln förlängas i enlighet med detta.
4. Medlemsstaterna får avslå en ansökan enligt denna artikel i följande fall:
 - a) Om villkoren i punkt 3 och, i tillämpliga fall, punkterna 2 och 5 inte är uppfyllda.
 - b) Om de uppvisade handlingarna har förvärvats på ett bedrägligt sätt, förfalskats eller ändrats i något avseende.
5. Medlemsstaterna får kräva att en ansökan enligt denna artikel som lämnas in av forskaren eller den studerande och, i förekommande fall, forskarens familjemedlemmar, ska lämnas in minst 30 dagar innan det tillstånd som utfärdats enligt artikel 17 eller 26 löper ut.
6. Om examensbevis från högre utbildning, utbildningsbevis eller annat bevis på formella kvalifikationer, eller bekräftelsen från forskningsorganet om att forskningsverksamheten har slutförts, inte finns tillgängliga innan det tillstånd som har utfärdats enligt artikel 17 löper ut, och alla övriga villkor är uppfyllda, ska medlemsstaten tillåta tredjelandsmedborgaren att vistas på dess territorium i syfte att lägga fram sådan bevisning inom skälig tid i enlighet med nationell rätt.
7. När det har förflutit minst tre månader från det att den berörda medlemsstaten utfärdat uppehållstillståndet enligt denna artikel får medlemsstaten kräva att tredjelandsmedborgare ska styrka att de har en verklig möjlighet att få anställning eller etablera ett företag.

Medlemsstaterna får kräva att den anställning som tredjelandsmedborgaren söker eller den företagsverksamhet som han eller hon är i färd med att etablera motsvarar nivån på den forskning eller de studier som slutförts.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 23 april 2008 om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (EUT C 111, 6.5.2008, s. 1).

8. Om villkoren i punkt 3 eller 7 inte längre uppfylls får en medlemsstat återkalla uppehållstillståndet för tredjelandsmedborgaren och, i förekommande fall, hans eller hennes familjemedlemmar i enlighet med nationell rätt.

9. Andra medlemsstater får tillämpa denna artikel på forskare och, i förekommande fall, forskarens familjemedlemmar eller studerande som vistas eller har vistats i den berörda andra medlemsstaten i enlighet med artikel 28, 29, 30 eller 31.

Artikel 26

Forskares familjemedlemmar

1. För att ge forskares familjemedlemmar möjlighet att ansluta sig till forskaren i den första medlemsstaten eller, vid rörlighet för längre vistelse, i den andra medlemsstaten, ska medlemsstaterna tillämpa bestämmelserna i direktiv 2003/86/EG med de undantag som föreskrivs i denna artikel.

2. Med avvikelse från artiklarna 3.1 och 8 i direktiv 2003/86/EG ska beviljande av uppehållstillstånd för familjemedlemmar inte göras beroende av kravet att forskaren ska ha välgrundade utsikter att få ett permanent uppehållstillstånd och ha vistats i landet under en viss minimiperiod.

3. Med avvikelse från artikel 4.1 sista stycket och artikel 7.2 i direktiv 2003/86/EG får de kriterier för integration och integrationsåtgärder som avses där tillämpas först efter det att de berörda personerna har beviljats uppehållstillstånd.

4. Med avvikelse från artikel 5.4 första stycket i direktiv 2003/86/EG ska en medlemsstat, om villkoren för familjeåterförening är uppfyllda, bevilja uppehållstillstånd för familjemedlemmarna inom 90 dagar från den dag då den fullständiga ansökan lämnades in. Den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten ska behandla ansökan för familjemedlemmarna samtidigt med ansökan om inresa och vistelse eller om rörlighet för längre vistelse för forskaren i de fall då ansökan för familjemedlemmarna lämnas in samtidigt. Uppehållstillståndet för familjemedlemmar ska beviljas endast om det utfärdats ett tillstånd till forskaren enligt artikel 17.

5. Med avvikelse från artikel 13.2 och 13.3 i direktiv 2003/86/EG ska giltighetstiden för familjemedlemmars uppehållstillstånd i regel upphöra den dag då forskarens tillstånd löper ut. Detta ska i tillämpliga fall innefatta tillstånd som utfärdats till forskaren i syfte att söka arbete eller driva företag i enlighet med artikel 25. Medlemsstaten får kräva att giltighetstiden för familjemedlemmarnas resehandlingar minst omfattar den planerade vistelsens längd.

6. Med avvikelse från artikel 14.2 andra meningen i direktiv 2003/86/EG ska den första medlemsstaten eller, vid rörlighet för längre vistelse, den andra medlemsstaten inte tillämpa någon tidsfrist med avseende på tillträde till arbetsmarknaden för familjemedlemmar, utom vid exceptionella omständigheter såsom särskilt hög arbetslöshet.

KAPITEL VI

RÖRLIGHET MELLAN MEDLEMSSTATER

Artikel 27

Rörlighet inom EU

1. En tredjelandsmedborgare som innehar ett giltigt tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten för studier inom ramen för ett unionsprogram eller ett multilateralt program med rörlighetsåtgärder eller ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning, eller för forskningsändamål, får resa in och vistas i en eller flera andra medlemsstater för att bedriva en del av studierna eller forskningen där på grundval av det tillståndet och en giltig resehandling enligt villkoren i artiklarna 28, 29 och 31 om inte annat följer av artikel 32.

2. Under tiden för den rörlighet som avses i punkt 1 får forskare, utöver forskningen, undervisa, och studerande får utöver studierna arbeta, i en eller flera andra medlemsstater i enlighet med de villkor som fastställs i artikel 23 respektive 24.

3. Om en forskare flyttar till en andra medlemsstat i enlighet med artikel 28 eller 29 ska familjemedlemmar som innehar ett uppehållstillstånd som utfärdats i enlighet med artikel 26 tillåtas följa med forskaren inom ramen för forskarens rörlighet på de villkor som fastställs i artikel 30.

Artikel 28

Forskarens rörlighet för kortare vistelse

1. Forskare som innehar ett giltigt tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten ska ha rätt att vistas i en eller flera andra medlemsstater under en period av högst 180 dagar under en 360-dagarsperiod per medlemsstat i syfte att bedriva en del av sin forskning vid ett forskningsorgan, med förbehåll för de villkor som fastställs i denna artikel.

2. Den andra medlemsstaten får kräva att forskaren, forskningsorganet i den första medlemsstaten eller forskningsorganet i den andra medlemsstaten ska underrätta de behöriga myndigheterna i den första medlemsstaten och i den andra medlemsstaten om forskarens avsikt att bedriva en del av forskningen vid forskningsorganet i den andra medlemsstaten.

I sådana fall ska den andra medlemsstaten tillåta att underrättelsen sker antingen

- a) i samband med ansökan i den första medlemsstaten, om rörligheten till den andra medlemsstaten redan planerats i det skedet, eller
- b) efter det att forskaren beviljats inresa i den första medlemsstaten, så snart den planerade rörligheten till den andra medlemsstaten är känd.

3. Om underrättelsen har skett i enlighet med punkt 2 a, och om den andra medlemsstaten inte har framfört några invändningar till den första medlemsstaten i enlighet med punkt 7, får forskarens rörlighet till den andra medlemsstaten äga rum när som helst inom tillståndets giltighetstid.

4. Om underrättelsen har skett i enlighet med punkt 2 b får rörligheten inledas omedelbart efter eller när som helst efter underrättelsen till den andra medlemsstaten, inom tillståndets giltighetstid.

5. Underrättelsen ska omfatta den giltiga resehandlingen enligt artikel 7.1 a och det giltiga tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten och som täcker rörlighetsperioden.

6. Den andra medlemsstaten får kräva att underrättelsen ska omfatta översändande av följande handlingar och uppgifter:

- a) Det mottagningsavtal som ingåtts i den första medlemsstaten enligt artikel 10 eller, om den andra medlemsstaten kräver det, ett mottagningsavtal som ingåtts med ett forskningsorgan i den andra medlemsstaten.
- b) Rörlighetens planerade längd inklusive datum för dess början och slut om detta inte framgår av mottagningsavtalet.
- c) Bevis som styrker att forskaren har en sjukförsäkring som täcker alla de risker som medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt har täckning för enligt vad som föreskrivs i artikel 7.1 c.
- d) Bevis som styrker att forskaren under sin vistelse kommer att ha tillräckliga medel för att bekosta sitt uppehälle utan att behöva ta den berörda medlemsstatens sociala biståndssystem i anspråk, enligt vad som föreskrivs i artikel 7.1 e, liksom kostnaderna för resan till den första medlemsstaten i de fall som avses i artikel 32.4 b.

Den andra medlemsstaten får kräva att den som lämnar underrättelsen före rörlighetens början uppger den berörda forskarens adress på den andra medlemsstatens territorium.

Den andra medlemsstaten får kräva att den som lämnar underrättelsen ger in handlingarna på ett av den medlemsstatens officiella språk eller på något av unionens officiella språk, vilket fastställs av den medlemsstaten.

7. Den andra medlemsstaten får, inom 30 dagar efter det att den mottagit en fullständig underrättelse som avses i punkt 2, invända mot rörligheten för forskaren till dess territorium om

- a) de villkor som anges i punkt 5 eller, i förekommande fall, punkt 6 inte är uppfyllda,
- b) någon av de grunder för avslag som anges i artikel 20.1 b eller c eller 20.2 är tillämplig,
- c) vistelsens maximala längd enligt punkt 1 har nåtts.

8. Forskare som anses utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsan får inte tillåtas att resa in i eller vistas på den andra medlemsstatens territorium.

9. De behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten ska utan dröjsmål skriftligen informera de behöriga myndigheterna i den första medlemsstaten, och den som lämnat underrättelsen, om att de invänder mot rörligheten. Om den andra medlemsstaten invänder mot rörligheten i enlighet med punkt 7 och rörligheten ännu inte har ägt rum ska forskaren inte tillåtas bedriva delar av sin forskning vid forskningsorganet i den andra medlemsstaten. Om rörligheten redan har ägt rum tillämpas artikel 32.4.

10. När tidsfristen för invändningar har löpt ut får den andra medlemsstaten utfärda en handling till forskaren där det intygas att han eller hon har rätt att vistas på medlemsstatens territorium och utöva de rättigheter som föreskrivs i detta direktiv.

Artikel 29

Forskares rörlighet för längre vistelse

1. Vad gäller forskare som innehar ett giltigt tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten och som har för avsikt att vistas i en eller flera andra medlemsstater under en period på mer än 180 dagar per medlemsstat, i syfte att bedriva en del av sin forskning vid ett forskningsorgan, ska den andra medlemsstaten antingen

- a) tillämpa artikel 28 och tillåta forskaren att vistas på dess territorium på grundval av och under giltighetstiden för det tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten, eller
- b) tillämpa det förfarande som föreskrivs i punkterna 2–7.

Den andra medlemsstaten får fastställa en längsta rörlighetsperiod för längre vistelse för en forskare som inte får vara kortare än 360 dagar.

2. Om en ansökan om rörlighet för längre vistelse har lämnats in gäller följande:

- a) Den andra medlemsstaten får kräva att forskaren, forskningsorganet i den första medlemsstaten eller forskningsorganet i den andra medlemsstaten översänder följande handlingar:
 - i) En giltigt resehandling enligt artikel 7.1 a och ett giltigt tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten.
 - ii) Bevis för att forskaren har en sjukförsäkring som täcker alla de risker som medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt har täckning för enligt vad som föreskrivs i artikel 7.1 c.
 - iii) Bevis för att forskaren under sin vistelse kommer att ha tillräckliga medel för att bekosta sitt uppehälle utan att behöva ta den berörda medlemsstatens sociala biståndssystem i anspråk, enligt vad som föreskrivs artikel 7.1 e, liksom kostnaderna för resan till den första medlemsstaten i de fall som avses i artikel 32.4 b.
 - iv) Det mottagningsavtal som ingåtts i den första medlemsstaten enligt artikel 10 eller, om den andra medlemsstaten kräver det, ett mottagningsavtal som ingåtts med forskningsorganet i den andra medlemsstaten.
 - v) Rörlighetens planerade längd inklusive datum för dess början och slut, om detta inte framgår av någon av de handlingar som sökanden gett in.

Den andra medlemsstaten får kräva att sökanden uppger den berörda forskarens adress på medlemsstatens territorium. Om det enligt den andra medlemsstatens nationella rätt krävs att en adress uppges vid tidpunkten för ansökan och den berörda forskaren ännu inte känner till sin kommande adress, ska den medlemsstaten godkänna en tillfällig adress. Om så är fallet ska forskaren uppge sin fasta adress senast vid tidpunkten för utfärdandet av tillståndet för rörlighet för längre vistelse.

Den andra medlemsstaten får kräva att sökanden ger in handlingarna på ett av den medlemsstatens officiella språk eller på något av unionens officiella språk, vilket fastställs av den medlemsstaten.

- b) Den andra medlemsstaten ska fatta beslut avseende ansökan om rörlighet för längre vistelse och skriftligen underrätta sökanden om beslutet så snart som möjligt, dock senast 90 dagar från dagen då den fullständiga ansökan lämnades in till de behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten.
- c) Det ska inte krävas att forskaren lämnar medlemsstaternas territorium för att lämna in ansökan, och något krav på visering ska inte ställas.

- d) Forskaren ska tillåtas bedriva en del av forskningen vid forskningsorganet i den andra medlemsstaten fram till dess att ett beslut avseende ansökan om rörlighet för längre vistelse har fattats av de behöriga myndigheterna, förutsatt att
 - i) varken den period som avses i artikel 28.1 eller giltighetstiden för det tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten har löpt ut, och att
 - ii) om den andra medlemsstaten kräver det, den fullständiga ansökan har lämnats in till den andra medlemsstaten minst 30 dagar innan rörligheten för längre vistelse för forskaren inleds.
- e) En ansökan om rörlighet för längre vistelse får inte lämnas in vid samma tidpunkt som en underrättelse om rörlighet för kortare vistelse. Om behovet av rörlighet för längre vistelse uppstår efter det att forskarens rörlighet för kortare vistelse har inletts, får den andra medlemsstaten begära att ansökan om rörlighet för längre vistelse lämnas in minst 30 dagar före utgången av perioden av rörlighet för kortare vistelse.
- 3. Den andra medlemsstaten får avslå en ansökan om rörlighet för längre vistelse om
 - a) de villkor som anges i punkt 2 a inte är uppfyllda,
 - b) någon av de grunder för avslag som anges i artikel 20, med undantag av artikel 20.1 a, är tillämplig,
 - c) forskarens tillstånd i den första medlemsstaten löper ut under förfarandet,
 - d) i tillämpliga fall, vistelsens maximala längd enligt punkt 1 andra stycket har nåtts.
- 4. Forskare som anses utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsan får inte tillåtas att resa in i eller vistas på den andra medlemsstatens territorium.
- 5. Om den andra medlemsstaten fattar ett positivt beslut avseende ansökan om rörlighet för längre vistelse i enlighet med punkt 2 i denna artikel ska det utfärdas ett tillstånd till forskaren i enlighet med artikel 17.4. Den andra medlemsstaten ska informera de behöriga myndigheterna i den första medlemsstaten när ett tillstånd för rörlighet för längre vistelse utfärdas.
- 6. Den andra medlemsstaten får återkalla tillståndet för rörlighet för längre vistelse om
 - a) de villkor som anges i punkt 2 a eller punkt 4 i denna artikel inte, eller inte längre, är uppfyllda,
 - b) någon av de grunder för återkallelse av ett tillstånd som anges i artikel 21, med undantag av artikel 21.1 a, 21.2 f, 21.3, 21.5 och 21.6, är tillämplig.
- 7. När en medlemsstat fattar beslut om rörlighet för längre vistelse tillämpas artikel 34.2–34.5.

Artikel 30

Rörlighet för forskares familjemedlemmar

- 1. Familjemedlemmar till forskare som innehar ett giltigt uppehållstillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten ska ha rätt att resa in och vistas i en eller flera andra medlemsstater för att följa med forskaren.
- 2. Om den andra medlemsstaten tillämpar det underrättelseförfarande som avses i artikel 28.2 ska den kräva att följande handlingar och uppgifter översänds:
 - a) De handlingar och uppgifter som krävs enligt artikel 28.5 och 28.6 b, c och d avseende de familjemedlemmar som följer med forskaren.
 - b) Bevis som styrker att familjemedlemmen har vistats i den första medlemsstaten i egenskap av forskarens familjemedlem i enlighet med artikel 26.

Den andra medlemsstaten får kräva att den som lämnar underrättelsen ger in handlingarna på ett av den medlemsstatens officiella språk eller på något av unionens officiella språk, vilket fastställs av den medlemsstaten.

Den andra medlemsstaten får invända mot familjemedlemmens rörlighet till dess territorium om villkoren i första stycket inte är uppfyllda. Artikel 28.7 b och c samt 28.9 ska tillämpas på dessa familjemedlemmar på motsvarande sätt.

3. Om den andra medlemsstaten tillämpar det förfarande som avses i artikel 29.1 b ska en ansökan lämnas in av forskaren eller av forskarens familjemedlemmar till de behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten. Den andra medlemsstaten ska kräva att sökanden översänder följande handlingar och uppgifter vad gäller familjemedlemmarna:

- a) De handlingar och uppgifter som krävs enligt artikel 29.2 a i, ii, iii och v, avseende de familjemedlemmar som följer med forskaren.
- b) Bevis som styrker att familjemedlemmen har varit bosatt i den första medlemsstaten i egenskap av forskarens familjemedlem i enlighet med artikel 26.

Den andra medlemsstaten får kräva att sökanden ger in handlingarna på ett av den medlemsstatens officiella språk eller på något av unionens officiella språk, vilket fastställs av den medlemsstaten.

Den andra medlemsstaten får avslå familjemedlemmens ansökan om rörlighet för längre vistelse till dess territorium om villkoren i första stycket inte är uppfyllda. Artikel 29.2 b och c, 29.3 b, c och d, 29.5, 29.6 b och 29.7 ska gälla för dessa familjemedlemmar på motsvarande sätt.

Giltigheten för familjemedlemmarnas tillstånd för rörlighet för längre vistelse ska i regel upphöra den dag då det tillstånd som den andra medlemsstaten utfärdat till forskaren löper ut.

Familjemedlemmars tillstånd för rörlighet för längre vistelse får återkallas och en ansökan om förlängning av ett sådant tillstånd får avslås, om tillståndet för rörlighet för längre vistelse för den forskare som de medföljer återkallas eller en ansökan om att förlänga detta avslås och familjemedlemmarna inte har en självständig rätt till uppehållstillstånd.

4. Familjemedlemmar som anses utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerheten eller folkhälsan får inte tillåtas att resa in i eller vistas på den andra medlemsstatens territorium.

Artikel 31

Rörlighet för studerande

1. Studerande som innehar ett giltigt tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten och som omfattas av ett unionsprogram eller ett multilateralt program med rörlighetsåtgärder eller av ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning ska ha rätt till inresa och vistelse i syfte att bedriva en del av sina studier vid en läroanstalt för högre utbildning i en eller flera andra medlemsstater för en period på upp till 360 dagar per medlemsstat med förbehåll för de villkor som anges i punkterna 2–10.

Studerande som inte omfattas av ett unionsprogram eller ett multilateralt program med rörlighetsåtgärder eller av ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning ska lämna in en ansökan om tillstånd för inresa och vistelse i en andra medlemsstat för att bedriva en del av studierna vid en läroanstalt för högre utbildning i enlighet med artiklarna 7 och 11.

2. Den andra medlemsstaten får kräva att läroanstalten för högre utbildning i den första medlemsstaten, läroanstalten för högre utbildning i den andra medlemsstaten eller den studerande ska underrätta de behöriga myndigheterna i den första och den andra medlemsstaten om den studerandes avsikt att bedriva en del av sina studier vid läroanstalten för högre utbildning i den andra medlemsstaten.

I sådana fall ska den andra medlemsstaten tillåta att underrättelsen sker antingen

- a) i samband med ansökan i den första medlemsstaten, om rörligheten till den andra medlemsstaten redan planerats i det skedet, eller
- b) efter det att den studerande beviljats inresa och vistelse i den första medlemsstaten, så snart den planerade rörligheten till den andra medlemsstaten är känd.

3. Om underrättelsen har skett i enlighet med punkt 2 a, och om den andra medlemsstaten inte har framfört några invändningar till den första medlemsstaten i enlighet med punkt 7, får den studerandes rörlighet till den andra medlemsstaten äga rum när som helst under tillståndets giltighetstid.

4. Om underrättelsen har skett i enlighet med punkt 2 b, och om den andra medlemsstaten inte har framfört några skriftliga invändningar mot den studerandes rörlighet i enlighet med punkterna 7 och 9 anses rörligheten godkänd och får äga rum i den andra medlemsstaten.

5. Underrättelsen ska omfatta den giltiga resehandlingen enligt artikel 7.1 a och det giltiga tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten och som täcker den totala rörlighetsperioden.

6. Den andra medlemsstaten får kräva att underrättelsen ska omfatta översändande av följande handlingar och uppgifter:

- a) Bevis som styrker att den studerande bedriver en del av sina studier i den andra medlemsstaten inom ramen för ett unionsprogram eller ett multilateralt program med rörlighetsåtgärder eller ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning, och bevis som styrker att den studerande har antagits vid en läroanstalt för högre utbildning i den andra medlemsstaten.
- b) Rörlighetens planerade längd, inklusive datum för dess början och slut, om detta inte angetts enligt led a.
- c) Bevis som styrker att den studerande har en sjukförsäkring som täcker alla de risker som medborgare i den berörda medlemsstaten normalt har täckning för enligt vad som föreskrivs i artikel 7.1 c.
- d) Bevis som styrker att den studerande under vistelsen kommer att ha tillräckliga medel för att bekosta sitt uppehälle utan att behöva ta den berörda medlemsstatens sociala biståndssystem i anspråk, enligt vad som föreskrivs i artikel 7.1 e, sina studiekostnader samt kostnaderna för resan till den första medlemsstaten i de fall som avses i artikel 32.4 b.
- e) I tillämpliga fall, bevis som styrker att avgifter som tas ut av läroanstalten för högre utbildning är betalda.

Den andra medlemsstaten får kräva att den som lämnar underrättelsen före rörlighetens början uppger den studerandes adress på den andra medlemsstatens territorium.

Den andra medlemsstaten får kräva att den som lämnar underrättelsen ger in handlingarna på ett av den medlemsstatens officiella språk eller på något av unionens officiella språk, vilket fastställs av den medlemsstaten.

7. På grundval av den underrättelse som avses i punkt 2 får den andra medlemsstaten, inom 30 dagar efter det att den mottagit den fullständiga underrättelsen, invända mot den studerandes rörlighet till dess territorium om

- a) de villkor som anges i punkt 5 eller 6 inte är uppfyllda,
- b) någon av de grunder för avslag som anges i artikel 20.1 b eller c eller 20.2 är tillämplig,
- c) vistelsens maximala längd enligt punkt 1 har nåtts.

8. Studerande som anses utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsan får inte tillåtas att resa in i eller vistas på den andra medlemsstatens territorium.

9. De behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten ska utan dröjsmål skriftligen informera de behöriga myndigheterna i den första medlemsstaten och den som lämnat underrättelsen om att de invänder mot rörligheten. Om den andra medlemsstaten invänder mot rörligheten i enlighet med punkt 7 ska den studerande inte tillåtas att bedriva en del av studierna vid läroanstalten för högre utbildning i den andra medlemsstaten.

10. När tidsfristen för invändningar har löpt ut får den andra medlemsstaten utfärda en handling till den studerande där det intygas att han eller hon har rätt att vistas på medlemsstatens territorium och utöva de rättigheter som föreskrivs i detta direktiv.

Artikel 32

Garantier och sanktioner vid rörlighet

1. Om ett tillstånd för forskning eller studier utfärdas av de behöriga myndigheterna i en medlemsstat som inte tillämpar Schengenregelverket fullt ut och forskaren eller den studerande inom ramen för rörlighet passerar en yttre gräns för att resa in i en andra medlemsstat, har de behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten rätt att som bevis för rörligheten kräva ett giltigt tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten och

- a) en kopia av underrättelsen i enlighet med artikel 28.2 eller 31.2, eller
- b) om den andra medlemsstaten tillåter rörlighet utan underrättelse, bevis för att den studerande bedriver en del av studierna i den andra medlemsstaten inom ramen för ett unionsprogram eller ett multilateralt program som innefattar rörlighetsåtgärder eller ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning, eller, med avseende på forskare, antingen en kopia av mottagningsavtalet med närmare uppgifter om forskarens rörlighet eller, om mottagningsavtalet inte innehåller några närmare uppgifter om rörligheten, en skrivelse från forskningsorganet i den andra medlemsstaten, där åtminstone anges längden på rörligheten inom EU och en uppgift om var i den andra medlemsstaten forskningsorganet är beläget.

För forskares familjemedlemmar har den andra medlemsstatens behöriga myndigheter rätt att som bevis för rörligheten kräva det giltiga tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten och en kopia av underrättelsen i enlighet med artikel 30.2 eller bevis för att de är medföljande till forskaren.

2. Om den första medlemsstatens behöriga myndigheter återkallar tillståndet ska de, i tillämpliga fall, omedelbart underrätta den andra medlemsstatens behöriga myndigheter.

3. Den andra medlemsstaten får kräva att värdenheten i den andra medlemsstaten eller forskaren eller den studerande ska underrätta den medlemsstaten om eventuella ändringar som påverkar de förutsättningar som låg till grund för beslutet att tillåta rörlighet.

4. Om forskaren eller, i förekommande fall, forskarens familjemedlemmar, eller den studerande inte längre uppfyller villkoren för rörlighet gäller följande:

- a) Den andra medlemsstaten får begära att forskaren och, i förekommande fall, forskarens familjemedlemmar, eller den studerande omedelbart upphör med all verksamhet och lämnar dess territorium.
- b) Den första medlemsstaten ska, på den andra medlemsstatens begäran, låta forskaren och, i förekommande fall, forskarens familjemedlemmar, eller den studerande åter resa in i den första medlemsstaten, utan formaliteter eller dröjsmål. Detta gäller också om det tillstånd som utfärdats av den första medlemsstaten har löpt ut eller har återkallats under perioden för rörlighet i den andra medlemsstaten.

5. Om en forskare eller forskarens familjemedlemmar eller den studerande passerar den yttre gränsen till en medlemsstat som tillämpar Schengenregelverket fullt ut ska denna medlemsstat göra en sökning i Schengens informationssystem. Medlemsstaten ska neka inresa eller invända mot rörligheten för personer som finns registrerade i Schengens informationssystem i syfte att neka inresa och vistelse.

KAPITEL VII

FÖRFARANDE OCH ÖPPENHET

Artikel 33

Sanktioner för värdenheter

Medlemsstaterna får föreskriva sanktioner för värdenheter eller, i fall som omfattas av artikel 24, arbetsgivare, som inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt detta direktiv. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Artikel 34

Förfarandegarantier och öppenhet

1. De behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten ska fatta beslut om ansökan om tillstånd eller ansökan om förlängning av ett tillstånd och skriftligen underrätta sökanden om beslutet i enlighet med förfarandena enligt nationell rätt så snart som möjligt, dock senast inom 90 dagar efter det att den fullständiga ansökan lämnades in.

2. Om förfarandet för inresa och vistelse rör en godkänd värdenhet enligt artiklarna 9 och 15 ska beslutet om den fullständiga ansökan, med avvikelse från punkt 1 i den här artikeln, fattas så snart som möjligt, dock senast inom 60 dagar.

3. Om de uppgifter eller handlingar som getts in till stöd för ansökan är ofullständiga, ska de behöriga myndigheterna inom rimlig tid underrätta sökanden om vilka ytterligare uppgifter som krävs och fastställa en rimlig tidsfrist för att tillhandahålla dem. Den tidsfrist som anges i punkterna 1 och 2 ska upphöra att löpa fram till dess att de behöriga myndigheterna har mottagit de ytterligare uppgifter som krävs. Om dessa ytterligare uppgifter eller handlingar inte har ingetts inom tidsfristen får ansökan avslås.

4. Motiveringen till ett beslut att avvisa eller avslå en ansökan om tillstånd eller att inte förlänga ett tillstånd ska lämnas skriftligen till sökanden. Motiveringen till ett beslut att återkalla ett tillstånd ska lämnas skriftligen till tredjelandsmedborgaren. Motiveringen till ett beslut att återkalla ett tillstånd får lämnas skriftligen även till värdenheten.

5. Alla beslut att avvisa eller avslå en ansökan, att inte förlänga eller att återkalla ett tillstånd ska kunna överklagas i den berörda medlemsstaten i enlighet med nationell rätt. I den skriftliga underrättelsen ska den domstol eller administrativa myndighet till vilken det går att överklaga anges, liksom tidsfristen för att ge in överklagandet.

Artikel 35

Öppenhet och tillgång till information

Medlemsstaterna ska se till att det är lätt för sökande att få tillgång till information om all skriftlig bevisning som behövs för en ansökan och om villkoren för inresa och vistelse, inbegripet rättigheter, skyldigheter och rättssäkerhetsgarantier för tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv och, i förekommande fall, deras familjemedlemmar. Informationen ska i tillämpliga fall omfatta uppgift om tillräckliga medel per månad, inbegripet för att täcka kostnaderna för studier eller praktik, utan att det påverkar individuella bedömningar av varje enskilt fall, samt tillämpliga avgifter.

De behöriga myndigheterna i varje medlemsstat ska offentliggöra förteckningar över de värdenheter som godkänts i enlighet med detta direktiv. När en förteckning ändras ska en uppdaterad version offentliggöras så snart som möjligt.

Artikel 36

Avgifter

Medlemsstaterna får kräva att tredjelandsmedborgare, i förekommande fall inbegripet familjemedlemmar, eller värdenheter ska erlägga avgifter för handläggningen av underrättelser och ansökningar enligt detta direktiv. Avgifterna får inte vara oproportionella eller oskäliga.

KAPITEL VIII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 37

Samarbete mellan kontaktpunkter

1. Medlemsstaterna ska utse kontaktpunkter som ska ansvara för att motta och översända den information som behövs för genomförandet av artiklarna 28–32. Medlemsstaterna ska prioritera utbyte av information på elektronisk väg.
2. Varje medlemsstat ska via de nationella kontaktpunkter som avses i punkt 1 informera övriga medlemsstater angående
 - a) vilka förfaranden som tillämpas på rörlighet enligt artiklarna 28–31,
 - b) huruvida medlemsstaten endast tillåter inresa och vistelse för studerande och forskare genom godkända forskningsorgan eller läroanstalter för högre utbildning,
 - c) multilaterala program för studerande och forskare som innefattar rörlighetsåtgärder och avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning.

*Artikel 38***Statistik**

1. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna statistik över antalet tillstånd som utfärdats i enlighet med detta direktiv och antalet underrättelser som mottagits i enlighet med artikel 28.2 eller 31.2 och, i möjligaste mån, antalet tredjelandsmedborgare vilkas tillstånd har förlängts eller återkallats. På samma sätt ska statistik angående familjemedlemmar till forskare som beviljats inresa och vistelse överlämnas. Statistiken ska vara uppdelad efter medborgarskap och i möjligaste mån efter tillståndens giltighetstid.
2. Den statistik som avses i punkt 1 ska avse referensperioder på ett kalenderår och ska överlämnas till kommissionen inom sex månader från referensårets utgång. Det första referensåret ska vara 2019.
3. Den statistik som avses i punkt 1 ska överlämnas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 862/2007 ⁽¹⁾.

*Artikel 39***Rapportering**

Kommissionen ska med jämna mellanrum, första gången senast den 23 maj 2023, rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv i medlemsstaterna och vid behov föreslå ändringar.

*Artikel 40***Införlivande**

1. Medlemsstaterna ska senast den 23 maj 2018 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska även innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till de direktiv som upphävs genom det här direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

*Artikel 41***Upphävande**

Direktiven 2004/114/EG och 2005/71/EG ska upphöra att gälla för de medlemsstater som är bundna av det här direktivet med verkan från och med den 24 maj 2018, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter när det gäller de tidsfrister för införlivande med nationell rätt av direktiven som anges i del B i bilaga I till det här direktivet.

För de medlemsstater som är bundna av det här direktivet ska hänvisningar till de upphävda direktiven anses som hänvisningar till det här direktivet och läsas i enlighet med jämförelsetabellerna i bilaga II.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 862/2007 av den 11 juli 2007 om gemenskapsstatistik över migration och internationellt skydd och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 311/76 om utarbetande av statistik beträffande utländska arbetstagare (EUT L 199, 31.7.2007, s. 23).

*Artikel 42***Ikraftträdande**

Detta direktiv träder i kraft dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

*Artikel 43***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdat i Strasbourg den 11 maj 2016.

På Europaparlamentets vägnar

M. SCHULZ

Ordförande

På rådets vägnar

J.A. HENNIS-PLASSCHAERT

Ordförande

BILAGA I

Del A

Upphävda direktiv

(som det hänvisas till i artikel 41)

Rådets direktiv 2004/114/EG (EUT L 375, 23.12.2004, s. 12)

Rådets direktiv 2005/71/EG (EUT L 289, 3.11.2005, s. 15)

Del B

Tidsfrister för införlivande med nationell rätt och datum för tillämpning

(som det hänvisas till i artikel 41)

Direktiv	Tidsfrist för införlivande	Datum för tillämpning
2004/114/EG	12.1.2007	
2005/71/EG	12.10.2007	

BILAGA II

Jämförelsetabeller

Direktiv 2004/114/EG	Detta direktiv
Artikel 1 a	Artikel 1 a
Artikel 1 b	—
—	Artikel 1 b
Artikel 2, inledningen	Artikel 3, inledningen
Artikel 2 a	Artikel 3.1
Artikel 2 b	Artikel 3.3
Artikel 2 c	Artikel 3.4
Artikel 2 d	Artikel 3.5
—	Artikel 3.6
Artikel 2 e	Artikel 3.11 och 3.13
Artikel 2 f	Artikel 3.7
Artikel 2 g	Artikel 3.22
—	Artikel 3.8
—	Artikel 3.12
—	Artikel 3.14–3.21
—	Artikel 3.23 och 3.24
Artikel 3.1	Artikel 2.1
Artikel 3.2 a–d	Artikel 2.2 a–d
Artikel 3.2 e	—
—	Artikel 2.2 e–g
Artikel 4	Artikel 4
Artikel 5	Artikel 5.1
—	Artikel 5.2 och 5.3
—	Artikel 6
Artikel 6.1 a–c och e	Artikel 7.1 a–d
Artikel 6.1 d	Artikel 7.6
Artikel 6.2	—
—	Artikel 7.2 och 7.3
Artikel 7.1, inledningen	Artikel 11.1, inledningen
Artikel 7.1 a	Artikel 11.1 a
Artikel 7.1 b	Artiklarna 7.1 e och 11.1 d
Artikel 7.1 c	Artikel 11.1 c
Artikel 7.1 d	Artikel 11.1 b

Direktiv 2004/114/EG	Detta direktiv
Artikel 7.2	Artikel 11.2
—	Artikel 11.3
Artikel 8	Artikel 31
Artikel 9.1 och 9.2	Artikel 12.1 och 12.2
Artikel 10, inledningen	Artikel 13.1, inledningen
Artikel 10 a	Artikel 13.1 a
—	Artikel 13.1 b
Artikel 10 b	Artiklarna 7.1 e och 13.1 c
Artikel 10 c	Artikel 13.1 d
—	Artikel 13.1 e och f
—	Artikel 13.2–13.4
Artikel 11, inledningen	Artikel 14.1, inledningen
Artikel 11 a	Artikel 14.2
Artikel 11 b	Artikel 14.1 a
—	Artikel 14.1 b
Artikel 11 c	Artikel 14.1 c
Artikel 11 d	Artikel 14.1 d
Artikel 12.1	Artikel 18.2
Artikel 12.2	Artikel 21.2 f
Artikel 13	Artikel 18.4
Artikel 14	Artikel 18.6
Artikel 15	Artikel 18.7
—	Artikel 18.3, 18.5, 18.8 och 18.9
—	Artiklarna 16, 17 och 19
Artikel 16.1	Artikel 21.1 a och b
—	Artikel 21.1 c och d
Artikel 16.2	Artikel 21.4
—	Artikel 21.2 a–e
—	Artikel 21.3
—	Artikel 21.5–21.7
—	Artikel 22.3 och 22.4
Artikel 17.1 första stycket första meningen	Artikel 24.1
Artikel 17.1 första stycket andra meningen	Artikel 24.3
Artikel 17.1 andra stycket	Artikel 24.2
Artikel 17.2	Artikel 24.3
Artikel 17.3 och 17.4	—
—	Artikel 24
—	Artikel 27

Direktiv 2004/114/EG	Detta direktiv
—	Artikel 30
—	Artiklarna 32 och 33
Artikel 18.1	Artikel 34.1
—	Artikel 34.2
Artikel 18.2, 18.3 och 18.4	Artikel 34.3, 34.4 och 34.5
Artikel 19	—
—	Artikel 35 första stycket
Artikel 20	Artikel 36
—	Artiklarna 37 och 38
Artikel 21	Artikel 39
Artiklarna 22–25	—
—	Artiklarna 40–42
Artikel 26	Artikel 43
—	Bilagorna I och II

Direktiv 2005/71/EG	Detta direktiv
Artikel 1	Artikel 1 a
Artikel 2, inledningen	Artikel 3, inledningen
Artikel 2 a	Artikel 3.1
Artikel 2 b	Artikel 3.9
Artikel 2 c	Artikel 3.10
Artikel 2 d	Artikel 3.2
Artikel 2 e	Artikel 3.22
Artikel 3.1	Artikel 2.1
Artikel 3.2 a	Artikel 2.2 a
Artikel 3.2 b	—
Artikel 3.2 c	Artikel 2.2 b
Artikel 3.2 d	—
Artikel 4	Artikel 4
Artikel 5.1	Artikel 9.1
Artikel 5.2	Artikel 9.2
Artikel 5.3	Artikel 8.2
Artikel 5.4	Artikel 10.7
Artikel 5.5	Artikel 35 andra stycket
Artikel 5.6	Artikel 9.3
Artikel 5.7	Artikel 10.8

Direktiv 2005/71/EG	Detta direktiv
Artikel 6.1	Artikel 10.1
—	Artikel 10.2
Artikel 6.2 a	Artikel 10.4
Artikel 6.2 b	Artikel 7.1 e
Artikel 6.2 c	Artikel 7.1 c
Artikel 6.2 d	Artikel 10.3
Artikel 6.3	—
Artikel 6.4 och 6.5	Artikel 10.5 och 10.6
Artikel 7.1 a	Artikel 7.1 a
Artikel 7.1 b	Artikel 8.1
Artikel 7.1 c	Artikel 8.2
Artikel 7.1 d	Artikel 7.6
Artikel 7.1 sista stycket	—
Artikel 7.2	—
Artikel 7.3	Artikel 5.3
Artikel 8	Artikel 18.1
Artikel 9	Artikel 26
Artikel 10.1	Artikel 21.1 a, b och d
Artikel 10.2	Artikel 21.4
Artikel 11.1 och 11.2	Artikel 23
Artikel 12	Artikel 22.1 och 22.2
Artikel 13	Artiklarna 28 och 29
Artikel 14.1	Artikel 7.5
Artikel 14.2 och 14.3	Artikel 7.4
Artikel 14.4	Artikel 5.3
Artikel 15.1	Artikel 34.1
—	Artikel 34.2
Artikel 15.2	Artikel 34.3
Artikel 15.3.	Artikel 34.4
Artikel 15.4	Artikel 34.5
Artikel 16	Artikel 39
Artiklarna 17–20	—
Artikel 21	Artikel 43

Sammanfattning av departementspromemorian Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter (Ds 2024:31).

Bilaga 2

Svensk forskning och innovation ska hålla hög kvalitet och vara konkurrenskraftig på en global arena. En viktig del för att åstadkomma detta är att Sverige kan attrahera och behålla de internationellt främsta forskarna, doktoranderna och studenterna genom att erbjuda dessa utlänningar ett migrationsrättsligt regelverk med goda möjligheter till inresa, vistelse och etablering. Samtidigt ska regelverket inte innebära en enkel väg till Sverige för utlänningar som vill komma hit av andra skäl. Till exempel finns det i dag indikationer på att uppehållstillstånd för studier missbrukas och används av utlänningar som i själva verket avser att arbeta.

I promemorian lämnas därför förslag som syftar till att förbättra de migrationsrättsliga förutsättningarna för utländska forskare, doktorander och seriösa studenter samt till att motverka att uppehållstillstånd för studier missbrukas. Förslagen innebär bl.a. följande.

- Utländska forskare och doktorander ska snabbare kunna beviljas permanent uppehållstillstånd.
- Utländska forskare och doktorander ska ges större möjligheter att bl.a. byta grund för uppehållstillstånd inifrån landet samt resa in i och ut ur landet under Migrationsverkets handläggning.
- Utländska studenters möjlighet att arbeta vid sidan studierna ska begränsas. Det ska också ställas större krav på utländska studenter att göra framsteg i studierna för att inte riskera att uppehållstillståndet återkallas eller inte förlängs.
- Migrationsverket och Säkerhetspolisen ska få tillgång till ett bättre beslutsunderlag.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2026.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om utlänningslagen (2005)

dels att 5 kap. 5, 18 och 18 a §§, 5 b kap. 3, 7, 8, 9, 15, 18, 20 och 22 §§, 6 a kap. 4 och 11 §§ och 6 b kap. 15 § och rubriken före 5 kap. 5 § ska ha följande lydelse.

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 5 b kap. 24 a, 29 och 30 §§, 6 a kap. 13 a §, 6 b kap. 18 a §, 6 c kap. 13 a § och 7 kap. 7 h och 7 i §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Uppehållstillstånd på grund av arbete, utbildning på forskarnivå, näringsverksamhet eller försörjning på annat sätt

Uppehållstillstånd på grund av arbete, *forskning*, utbildning på forskarnivå, näringsverksamhet eller försörjning på annat sätt

5 §²

Ett permanent uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft

1. uppehållstillstånd för arbete eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete, eller

2. *uppehållstillstånd för studier som avser utbildning på forskarnivå.*

Ett permanent uppehållstillstånd får även beviljas en utlänning som sedan minst två år har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för näringsverksamhet, om verksamheten är etablerad.

Ett permanent uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft uppehållstillstånd för arbete, *forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse eller studier som avser utbildning på forskarnivå* eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete.

Ett permanent uppehållstillstånd får även beviljas en utlänning som sedan minst

1. två år har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för näringsverksamhet, om verksamheten är etablerad, eller

2. *tre år har ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pairarbete, i lydelsen enligt direktiv 2021/1883.

² Senaste lydelse 2022:303.

Uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning.

I 7 och 8 §§ finns bestämmelser om särskilda krav för permanent uppehållstillstånd.

18 §³

En utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 §,

2. utlänningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med stöd av 3 eller 3 a §,

4. utlänningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a eller 15 d §,

8. följande villkor är uppfyllda:

a) utlänningen ansöker om förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, för arbete som har beviljats enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller enligt 15 a §, eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a §,

b) utlänningen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket och ansöker om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a § eller tvärtom inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda, eller

c) en ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i a eller b, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt de bestämmelser som anges där,

9. utlänningen har ett uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskoleutbildning som avser

³ Senaste lydelse 2024:693.

högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, *eller*

11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Första stycket gäller inte heller en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt 9 §, om ansökan avser ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a § och ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a och 20 §§ samt 12 kap. 16 b, 16 c och 18–20 §§.

I 7 § lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2021–19 januari 2025.

studier som motsvarar minst två terminer eller fullföljt två terminer vid forskarutbildning eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §,

11. utlänningen med stöd av 7 kap. 7 i § begär att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. ska återkallas och samtidigt ansöker om uppehållstillstånd enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a § eller uppehållstillstånd på grund av anknytning till en utlänning med ett sådant uppehållstillstånd, eller

12. det annars finns synnerliga skäl.

Lydelse enligt prop. 2024/25:18 Föreslagen lydelse
18 a §⁴

Det som föreskrivs i 18 § första stycket gäller inte för en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd enligt 5 § första stycket eller uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § om han eller hon har ett av Sverige utfärdat EU-blå-kort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete.

Det som föreskrivs i 18 § första stycket gäller inte för en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd enligt 5 § första *eller andra* stycket. *Inte heller gäller det som föreskrivs i 18 § första stycket för en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § om han eller hon har ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete.*

En ansökan om uppehållstillstånd efter inresan i Sverige får även bifallas för en familjemedlem till en utlänning som avses i första stycket om utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt de bestämmelser som anges där.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 b kap.

3 §⁵

En utlänning som har antagits till en utbildning på heltid vid en läroanstalt för högre utbildning i Sverige ska, om utlänningen har betalat de avgifter som tas ut för studierna vid läroanstalten och inte något annat följer av 9–12 §§, beviljas ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning.

En utlänning som har antagits till en utbildning på heltid vid en läroanstalt för högre utbildning i Sverige ska, om utlänningen har betalat de avgifter som tas ut för studierna vid läroanstalten och inte något annat följer av *fjärde stycket* eller 9–12 §§, beviljas ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning.

Ett uppehållstillstånd enligt första stycket ska, om inte något annat följer av tredje stycket, gälla i minst ett år eller den kortare tid som studierna ska pågå.

Om utlänningen omfattas av ett unionsprogram eller ett multilateralt program som främjar tredjelandsmedborgares rörlighet eller av ett avtal mellan två eller flera läroanstalter och förutsättningarna för att bevilja tillstånd för hela studieperioden är uppfyllda, ska uppehållstillståndet gälla i minst två år eller den kortare tid som studierna ska pågå.

Ett uppehållstillstånd enligt första stycket ska inte beviljas en utlänning som ska bedriva studier på forskarnivå och som därvid ska utföra forskning i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om god-

⁵ Senaste lydelse 2019:1208.

7 §⁶

En utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehålls-tillstånd enligt 1 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförd forskning, om inte något annat följer av 9–11 §§ och utlänningen

En utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd enligt 1 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförd forskning, om inte något annat följer av *tredje stycket* eller 9–11 §§ och utlänningen

1. avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här, och

2. kan visa ett intyg från forskningshuvudmannen om att forskningen har slutförts.

Första stycket gäller även för en utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd för forskning utfärdad av en annan EU-stat och som under giltighetstiden för det tillståndet har vistats i Sverige för att utföra en del av sin forskning här enligt 2 eller 13 §.

Om förutsättningarna för det är uppfyllda, ska uppehållstillstånd enligt första stycket beviljas för en tid av 18 månader.

8 §⁷

En utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd enligt 3 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförda studier, om inte något annat följer av 9–11 §§ och utlänningen

En utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehålls-tillstånd enligt 3 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförda studier, om inte något annat följer av *tredje stycket* eller 9–11 §§ och utlänningen

1. har slutfört en högskoleutbildning och utbildningen avser studier som motsvarar minst två terminer,

2. avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här, och

3. har ett examensbevis eller utbildningsbevis som avser den slutförda utbildningen.

Första stycket gäller även för en utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning utfärdad av en annan EU-stat och som under giltighetstiden för det tillståndet har vistats i Sverige för att bedriva en del av sina studier här enligt 14 §, om

⁶ Senaste lydelse 2019:1208.

⁷ Senaste lydelse 2019:1208.

studierna som bedrivits här motsvarar minst två terminer på en högskoleutbildning. Bilaga 3

Om utlänningen har slutfört en utbildning på forskarnivå och förutsättningarna för det är uppfyllda, ska uppehållstillstånd enligt första stycket beviljas för en tid av 18 månader.

9 §⁸

För att beviljas ett uppehållstillstånd enligt 1–8 §§ ska utlänningen

1. visa att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle under tillståndstiden och för att täcka kostnaderna för sin återresa,

2. vid vistelse som kommer att uppgå till högst ett år, visa att han eller hon har, eller har ansökt om, en heltäckande sjuk-försäkring som gäller i Sverige,

3. inte utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa, och

4. visa vårdnadshavares medgivande, om utlänningen är under 18 år.

3. inte utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa,

4. visa vårdnadshavares medgivande, om utlänningen är under 18 år,

5. lämna uppgift om adress till den bostad i Sverige där han eller hon avser att bo under tillståndstiden, och

6. visa upp handlingar som styrker att han eller hon uppfyller villkoren för tillståndet i fråga.

Lydelse enligt prop. 2024/25:18

Föreslagen lydelse

15 §⁹

En utlänning som vill ha ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3–6 §§ ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i Sverige. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller inte om utlänningen

1. ansöker om förlängning av ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3 §,

2. har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 4 § eller ett uppehållstillstånd enligt 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning och på annan grund ansöker om ett

2. har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 4 § eller ett uppehållstillstånd enligt 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning och på annan grund ansöker om ett

⁸ Senaste lydelse 2019:1208.

⁹ Föreslagen lydelse enligt prop. 2024/25:18.

uppehållstillstånd enligt 1, 3 eller 4 §, *eller*

3. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § eller ett EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 §, och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för studier på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda.

uppehållstillstånd enligt 1, 3 eller 4 §,

3. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § eller ett EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 §, och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för studier på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda,

4. har ett uppehållstillstånd enligt 7 eller 8 § och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för studier på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda,

5. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2, 7 eller 8 § eller enligt 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning, och ansöker om uppehållstillstånd enligt 1 § eller för studier på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet,

6. med stöd av 7 kap. 7 i § begär att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. ska återkallas och samtidigt ansöker om uppehållstillstånd enligt 1 eller 3 §, *eller*

7. det finns synnerliga skäl.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §¹⁰

En förlängning av tillståndstiden för ett uppehållstillstånd enligt

1–3 §§ får vägras om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4. Bilaga 3

En förlängning av tillståndstiden för ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också vägras om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier.

En förlängning av tillståndstiden för ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också vägras om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier *eller om utlänningen vid sidan av studierna arbetat i högre utsträckning än tillåtet.*

20 §¹¹

En familjemedlem som avses i 19 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i Sverige. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 7 §,

2. sökanden har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 2 §, *eller*

3. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i 15 § andra stycket 3, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt 1 §.

2. sökanden har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 2 §,

3. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i 15 § andra stycket 3, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt 1 §,

4. *ansökan avser uppehållstillstånd för ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige,*

5. *sökanden har ett uppehållstillstånd enligt 1–3, 7 eller 8 §,*

6. *sökanden med stöd av 7 kap. 7 i § begär att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. ska återkallas och anknytningspersonen har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 1 §, eller*

7. *det finns synnerliga skäl.*

¹¹ Senaste lydelse 2022:303.

22 §¹²

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ får återkallas om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4.

Ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också återkallas om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier.

Ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också återkallas om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier *eller om utlänningen vid sidan av studierna arbetat i högre utsträckning än tillåtet.*

24 a §

I 7 kap. 7 h § finns en bestämmelse om återkallelse av uppehållstillstånd om utlänningen under tillståndstiden ansöker om och beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 §.

29 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska anses vara godtagbara framsteg i studier enligt 18 och 22 §§.

30 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka handlingar som utlänningen behöver visa upp enligt 9 § 6.

Lydelse enligt prop. 2024/25:18

Föreslagen lydelse

6 a kap.

4 §¹³

En utlänning som vill ha ett EU-blåkort i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om utlänningen

1. ansöker om förlängning av tillståndstiden för ett EU-blåkort,
2. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och har slutfört studier som motsvarar 180 högskolepoäng,
3. har genomfört ett forskningsprojekt i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare,

¹² Senaste lydelse 2019:1208.

¹³ Föreslagen lydelse enligt prop. 2024/25:18.

4. har ett uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § eller motsvarande äldre bestämmelser,

5. har ett av Sverige utfärdat ICT-tillstånd eller ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse,

6. har ett av Sverige utfärdat uppehålls- och arbetstillstånd för säsongarbete,

7. har uppehållsrätt på grund av familjeanknytning till en EES-medborgare,

8. har uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning till en medborgare i Schweiz,

9. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 9 §, eller

10. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a §, och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda,

9. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 9 §,

10. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a §, och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda,

11. med stöd av 7 kap. 7 i § begär att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. ska återkallas och samtidigt ansöker om ett EU-blåkort, eller

12. det finns synnerliga skäl.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte heller för en utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c §, om ansökan lämnas in senast en månad efter inresan i Sverige.

11 §¹⁴

En familjemedlem som avses i 9 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som får ansöka om ett EU-blåkort efter inresan enligt 4 § andra stycket, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas ett EU-blåkort, eller

2. sökanden har beviljats uppehållstillstånd av en annan EU-

1. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som får ansöka om ett EU-blåkort efter inresan enligt 4 § andra stycket, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas ett EU-blåkort,

2. sökanden har beviljats uppehållstillstånd av en annan EU-

¹⁴ Föreslagen lydelse enligt prop. 2024/25:18.

stat på grund av anknytning till en utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c §, om ansökan ges in senast en månad efter inresan i Sverige.

stat på grund av anknytning till en utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c §, om ansökan ges in senast en månad efter inresan i Sverige,

3. ansökan avser uppehållstillstånd för ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige,

4. sökanden med stöd av 7 kap. 7 i § begär att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. ska återkallas och anknytningspersonen har ansökt om eller har ett EU-blåkort, eller

5. det finns synnerliga skäl.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 a §

I 7 kap. 7 h § finns en bestämmelse om återkallelse av uppehållstillstånd och EU-blåkort om utlänningen under tillståndstiden ansöker om och beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 §.

6 b kap.

15 §¹⁵

En familjemedlem som avses i 14 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har ett ICT-tillstånd eller ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse som är utfärdat av Sverige, eller

2. sökanden har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en

1. ansökan avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har ett ICT-tillstånd eller ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse som är utfärdat av Sverige,

2. sökanden har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en

utlänning som har ansökt om eller har ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse i Sverige.

utlänning som har ansökt om eller har ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse i Sverige,

Bilaga 3

3. *ansökan avser uppehållstillstånd för ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige, eller*

4. *det finns synnerliga skäl.*

18 a §

I 7 kap. 7 h § finns en bestämmelse om återkallelse av uppehållstillstånd, ICT-tillstånd och ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse om utlänningen under tillståndstiden ansöker om och beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 §.

6 c kap.

13 a §

I 7 kap. 7 h § finns en bestämmelse om återkallelse av tillstånd för säsongarbete om utlänningen under tillståndstiden ansöker om och beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 §.

7 kap.

7 h §

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete får, på utlänningens begäran, återkallas om utlänningen under tillståndstiden ansöker om och beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 §.

7 i §

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. får, på utlänningens begäran, återkallas om utlänningen under tillstånds-

tiden ansöker om och beviljas ett uppehållstillstånd för arbete enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket, för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a §, för forskning enligt 5 b kap. 1 § eller för studier inom högre utbildning enligt 5 b kap. 3 § eller ett EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 §.

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 21 kap. får, på utlänningens begäran, också återkallas om utlänningen ansöker om och beviljas uppehållstillstånd som familjemedlem till en sådan utlänning som avses i första stycket.

Första och andra styckena gäller endast om det tidsbegränsade uppehållstillståndet enligt 21 kap. har beviljats till följd av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i direktiv 2001/55/EG eller föreskrifter som meddelats av regeringen med stöd av 21 kap. 3 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

2. I fråga om återkallelse av uppehållstillstånd som har beviljats före ikraftträdandet gäller de äldre bestämmelserna om återkallelse. Vid återkallelse av uppehållstillstånd på egen begäran gäller dock de nya bestämmelserna om återkallelse.

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare

Härigenom föreskrivs¹ att 3 § lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2024/25:18 Föreslagen lydelse

3 §²

Bestämmelserna om gästforskare i denna lag är inte tillämpliga på en tredjelandsmedborgare som

1. har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser, eller har ansökt om ett sådant tillstånd och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen,

3. har ett avvisnings- eller utvisningsbeslut som fått laga kraft och som inte kan verkställas,

4. *utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att därigenom få en doktors-examen,*

5. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat,

6. är familjemedlem till en EES-medborgare eller till en medborgare i Schweiz,

7. har ansökt om uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning (EU-blåkort) enligt 6 a kap. utlänningslagen och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, eller

8. har beviljats uppehålls- och arbetstillstånd för att tjänstgöra som praktikant inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (ICT-tillstånd) enligt 6 b kap. utlänningslagen.

4. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat,

5. är familjemedlem till en EES-medborgare eller till en medborgare i Schweiz,

6. har ansökt om uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning (EU-blåkort) enligt 6 a kap. utlänningslagen och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, eller

7. har beviljats uppehålls- och arbetstillstånd för att tjänstgöra som praktikant inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (ICT-tillstånd) enligt 6 b kap. utlänningslagen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pairarbete, i lydelsen enligt direktiv 2021/1883.

² Föreslagen lydelse enligt prop. 2024/25:18.

Trots första stycket 2 är bestämmelserna om gästforskare tillämpliga om tredjelandsmedborgaren med stöd av 7 kap. 7 i § utlänningslagen har begärt att uppehållstillståndet enligt 21 kap. utlänningslagen ska återkallas.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

Efter remiss har yttranden kommit in från Almega, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Business Sweden, Centrala studiestödsnämnden, Chalmers Tekniska Högskola AB, EURAXESS Sverige, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Göteborg (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen), Göteborgs universitet, Högskolan i Halmstad, ILO-kommittén, Integritetsskyddsmyndigheten, Karolinska institutet, Kammarrätten i Stockholm (Migrationsöverdomstolen), Kungl. ingenjörsvetenskapsakademien, Kungl. Tekniska högskolan, Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Malmö universitet, Migrationsverket, Myndigheten för yrkeshögskolan, Stockholms universitet, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Svenska institutet, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges advokatsamfund, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges lantbruksuniversitet, Sveriges universitets- och högskoleförbund, Sveriges universitetslärare och forskare, Svenskt Näringsliv, Säkerhetspolisen, Tillväxtverket, Tjänstemännens centralorganisation, Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslersämbetet, Uppsala universitet, Verket för innovationssystem och Vetenskapsrådet.

Därutöver har yttranden inkommit från Akavia, Ernst & Young AB, Fackförbundet ST, Naturvetarna, Saco studentråd, Sveriges läkarförbund och Sveriges Ingenjörer.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Ambassaden i Addis Abeba, Ambassaden i New Delhi, Ambassaden i Peking, Blekinge tekniska högskola, Diskrimineringsombudsmannen, Företagarna, Justitiekanslern, Konstfack, Landsorganisationen i Sverige LO, Polismyndigheten, Regelrådet, Riksdagens ombudsmän (JO), RISE Research Institutes of Sweden, Skatteverket, Skolforskningsinstitutet och Statens servicecenter